

Kárpátaljai Hírmondó

X. évfolyam 2. szám, 2014. június

Szabó Lőrinc

Az Árny keze

„Maradj velem, mert beesteledett!”
Bibliát hallgat a gyülekezet.
Alkony izzik a templom ablakán.
Hitetlen vagyok, vergődő magány.
„Maradj velem, mert beesteledett!”
– Ha így idegen, vedd emberinek,
súgja egy hang, s ahogy látó szemem
elmereng a régi jeleneten,
az emmausin és felejtem magam,
a sugár-hídon némán besuhan
egy örök Árny: lehetne Buddha is,
de itt másképpen hívják, és tövis
koronázza: én teremtem csupán,
mégis mint testvére néz reám,
mint gyermekére, látja, tudja, hogy
szívem szakad, oly egyedül vagyok,
s kell a hit, a közösség, szeretet.
S kezét nyújtja. Mert beesteledett.

A Nagyberegi Református Líceum kollégiuma

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

X. évfolyam, 2. szám
2014. június

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Simmelweis u. 1–3.
Tel./fax: 06-1-267-0198
E-mail: karpataljaishozvetseg@t-online.hu

Felelős kiadó: Dr. Damjanovich Imre,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő-helyettes:
Szemere Judit
E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla, Dupka György,
Szöllősy Tibor, Zubánics László,
Molnár Bertalan, Schober Ottó.

Gazdasági felelős:
Kovács Gyöngyi Zsuzsanna

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Simmelweis u. 1–3.

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
450 példányban.

E lapszám megjelenését az Emberi
Erőforrások Minisztériuma
és a Kárpátaljai Szövetség
tagsága támogatja.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlé-
sének és szerkesztésének jogát fenntartjuk,
azok recenzálását, visszaadását, levélben tör-
ténő megválaszolását, valamint más szerve-
zetekhez, intézményekhez való továbbítását
nem vállaljuk. A publikációkban közölt té-
nyekért és véleményekért minden esetben a
szerző viseli a felelősséget. A szerkesztő-
ség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt
publikációkkal.

A tartalomról

<i>Vers mindenkinek.</i> Gyóni Géza: Csak egy éjszakára...	3
<i>Szervezeti élet.</i> A Kárpátaljai Szövetség XXVI. közgyűlésén	4
A Kárpátaljai Szövetség 2013. évről szóló beszámolója	6
Előzetes tájékoztató a balatonföldvári találkozóról	8
Emléktáblát állítottak Katona Tamásnak	9
<i>Hitélet.</i> Radvánszky Ferenc prédikációja	10
<i>Közös dolgaink.</i> EP-képviselője van Kárpátaljának	11
<i>Memento.</i> Holokauszt-emléknapokat tartottak Kárpátalján	12
<i>Hírek, események.</i> Emlékművet avattak Beregszászban	13
<i>Határok nélkül.</i> Rendezvények a Nemzeti Összetartozás Napja alkalmából	14
<i>Ez történt.</i> A Rákóczi-szabadságharcra emlékeztek	16
<i>Szabadidő.</i> A lovaglás terápia, de sportnak sem utolsó!	17
<i>Emlékezzünk régiekről.</i> Idősebb Erzsébet királyné	18
<i>Honismeret.</i> Művelődéstörténeti barangolások a KIMAK-esten	19
<i>Lapozó.</i> „Vannak vidékek...” Skultéty Csaba könyvbemutatóján	
Nagy Zoltán Mihály kárpátaljai író születésnapját ünnepelték a Ma- gyar Írószövetségben	20
Tudósítások a Könyvfesztiválról és a Versmaratonról	21
<i>Tájékoztató.</i> A dombrádi kenyér. Orosz Károly néprajzi jegyzete	22
<i>Csemegéző.</i> Részletek a <i>Magyarok a Kárpátalján</i> című könyvből	23
<i>Naptárunk.</i> 100 évvel ezelőtt hunyt el Feszty Árpád festőművész	24
A Feszty-körkép: a teljes munkácsi panoráma. Popovics Béla hely- történész publikációja	25
<i>Évforduló.</i> 110 évvel ezelőtt született Vizauer Andorné Kluknavszky Gizella könyvtáros	26
<i>Maszek történelem.</i> Veteránok... Révay László jegyzete	27
<i>Anno.</i> Szöllősy Tibor, Istvánffy Erzsébet és Ujfalussy István írásai	28
<i>Múltbanéző.</i> Érettségi találkozó. Weinrauch Katalin visszaemlékezése	30
<i>Körkép.</i> Háromkezes harmonika. Schober Ottó szomoreszki	33
<i>Fiatalokról fiataloknak.</i> Sztojka Vanessza sikerei	34
<i>Szerkesztőségünk postájából</i>	35
<i>Szemelvények kárpátaljai eseményekből</i>	36
<i>Emlékezet.</i> Garanyi-tárlat Beregszászban. Jótékonyági akciók Horváth Anna síremlékének helyreállításáért. In memoriam Bornemissza Eszter	38
<i>Kultúrtáj.</i> Új könyvek. A művelődési élet hírei	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> A Boksay-múzeum büszkeségei	40

Címlapfotók: Szemere Judit

Aktuális

Az új ukrán elnökkel tárgyalt Orbán Viktor

A kárpátaljai magyarok helyzetéről és Ukrajna európai uniós integrációjáról is tárgyalt Orbán Viktor miniszterelnök Petro Porosenko új ukrán elnökkel június 7-én Kijevben – közölte Havasi Bertalan, a Miniszterelnöki Sajtóiroda vezetője az MTI-vel.

Tájékoztatása szerint a Porosenko beiktatási ünnepsége utáni találkozón a magyar kormányfő kifejtette: egy európai perspektívájú Ukrajna Magyarország érdeke. Hozzátette: Magyarország a jövőben is érvelni fog Ukrajna uniós integrációjával, miután „nemzeti érdekünk, hogy az összes szomszédunk az EU tagja legyen”.

Orbán Viktor leszögezte azt is, hogy a tárgyaláson megnyugtató és biztató tájékoztatást kapott az új ukrán államfőtől az országban élő magyar kisebbség jogainak elismerése és tiszteletben tartása tekintetében.

Ezen a megbeszélésen is szóba került, hogy az ukrániai magyarság nagy többségben támogatta Petro Porosenko elnökségét a május végi államfőválasztáson.

Forrás: MTI

Errefelé folyókerednek. Errefelé hidegebben fúj a szél, mint másutt. Errefelé magyar emberek élnek idegen hazában. Errefelé túl sokat lövöldöztek már egymásra mindenféle nációk.

Errefelé túl sok árva templom van, árva templomok vannak pap nélkül. Errefelé annyi könny folyt már, hogy könnyekkel van tele sok patak, és errefelé az útszéleken könnyekkel van tele minden tócsa.

Kárpátalja földjén járunk. Rég, nagyon rég voltunk erre, de vajon voltunk errefelé valaha is? Nem önszánatunkból való a távolmaradásunk.

Jöttünk, ahogy lehetett.

Árva-Magyarország földje ez itt ezer éve. Itt a magyaroknak testvéreik vannak, akikkel együtt élnek évek-évszázadok óta. Mert a nép a népben mindenütt testvért lát.

A sokágú síp hatodik ága ez itt, ez a föld, ez a nép. Amelyikről elfeledtünk oly hosszú időn át.

Errefelé feketébb a gyász, mint másutt.

Errefelé hosszabban tartó a gyász, elhurcolt apáért, agyonvert testvérért, légerekben harminc kilóra aszott hullákért.

Itt egyik-másik gyásznak nincs se vége, se hossza, se kezdete, se befejezése. Itt fekete kendős öregasszonyok állnak a kapuban, valakit valahonnan hazavárva. Még mindig.

Itt lépten-nyomon összeszorul a szív, remegéssé válik minden kézfogás, itt belezokog a jaj a testvéri ölelésekbe.

Ide jöttünk, ide, a Kárpátaljára.

Itt fekete gyászmadarak szállnak az erdőszéleken, fáról fára.

Itt nem sír sok ember. Itt az emberek megtanultak befelé sírni. Itt a fájdalom üvöltései némák. Csak különleges készülékekkel foghatók föl hangjai.

Ez a föld soha nem tartozott a Birodalomhoz. Most hozzá tartozik. De nem szervül. De már rég nem akar más lenni mégsem.

Mert nagyon sok hullát vittek itt már a vizek és dobáltak parttól partig. Megsebeztek mindeneket és mindenkit az éles kődarabok.

Mennyi ámulást takar itt a föld. Bebetonozott hullák sokasága a betonutak alatt, melyeken zörgő-csattogó buszok járnak. Mint a jajgató-nyekergető csontváz-koccanások.

Eljöttünk ide Kárpátaljára. Sehol, sehol a világon ettől nagyobb vendégvárás. Aszó, a hit, a remény iránti várakozások.

Nem tudunk mit kezdeni vele.

Így kellett lenni mindennek? Semmi nem lehetett volna másképp?

Ennyi szomorú özvegy... Ennyi apát elvesztett, apát soha nem ismert fiú. Ennyi szétfoszlott várakozó szerelmi sóvárgás. Hiába. Hiába egy életen át.

Itt minden pillanatban megszakadhat egy szív. Itt minden pillanatban lesik egy halott falevél az ágról.

Errefelé büszke veteránok járnak az utcákat, ünnepi ruhában. Arasznyi sorban rendjel díszíti olesó zakójukat.

Es az utakon tengelytörő gödrök, kátyúk. Nem ezt nézni jöttünk ide! Nem összehasonlítani vagyunk itt.

Ide ezért ne jöjjön senki.

Itt tisztességtelen dolog mindenféle vizsgálódás, számonkérés, felelősségkeresés, ide a testvéri kéz melegéért szabad csak jönni. Ha már ilyen ritkán jön ide az ember.

Errefelé szomorú nótákat húz a cigány, meg duhaj jókedvre ösztökél mindenkit a cigánymuzsika.

Errefelé annyi, de annyi ember táncol.

Ezt érteni kell...

Errefelé négyévtizede keresi önmagát a nép.

Ezt is meg kell érteni!

Meg a sötétedő estében a kihalt utcák félelmeit is.

Aki nem megérteni akar, jobb, ha megy másfelé. Itt nincs semmi csodálkozónivaló.

Itt szomorú szemű magyar gyerekek vannak idegen nyelvű iskolákban. Itt a parányi óvodás gyermekeket idegen nyelven szólítja meg az óvónéni.

Itt a Kárpátalján errefelé van a Birodalom legcsendesebb zuga. Itt most lehet élni. Még nem egészen félelmek nélkül.

Nem innen van az Ég legmesszebb!

Rakták húznak át a hegyek fölött olykor. És folyócskák szaladnak le a hegyekből megcsendesedett szelíd vizekké válva a hegyek lábainál.

Ezt a látogatást nem lehet elfelejteni. Pedig olykor elfelejti még a testvér is a testvérét: de azt most már nem, hogy magyarok élnek itt a Kárpátalján százezerszám.

Árva, maroknyi magyarság, itt a hegyek lábánál. Meg felhúzódva is a hegyek pereméig, völgyekben, hegyoldalokon. Szenvedésből, fekete gyászból, könnyesepekből gyúrt kenyéren. De élve... Nincs más csoda itt sem, csak az élet. Nincs nagyobb sértés a sajnálatnál. Ki mer idejönni a sértés szándékával?

Testvért sértegetni, rokont?

Inkább, hogy szívárványt is látni már a hegyek fölött. Ezt az üzenetet hoztuk magunkkal onnan, Kárpátalja magyarságától.

Gyóni Géza

Csak egy éjszakára...

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
A pártoskodókat, a vitézkedőket.

Csak egy éjszakára:

Akik fent hirdetik, hogy – mi nem felejtünk,
Mikor a halál gép muzsikál felettünk;
Mikor láthatatlan magja kél a ködnek,
S gyilkos ólom-fecskék szanaszét röpködnek,

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
Gerendatöréskor szálka-keresőket.

Csak egy éjszakára:

Mikor siketítőn bőgni kezd a gránát,
S úgy nyög a véres föld, mintha gyomrát vágnák;
Robbanó golyónak mikor fénye támad
S véres vize kicsap a vén Visztulának.

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
Az uzsoragarast fogukhoz verőket.

Csak egy éjszakára:

Mikor gránát-vulkán izzó közepén
Úgy forog a férfi, mint a falevél;
S mire földre omlik, ő, iszonyú omlás, –
Szép piros vitézből csak fekete csontváz.

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
A hitetleneket s az üzérkedőket.

Csak egy éjszakára:

Mikor a pokolnak égő torka tárul,
S vér csurog a földön, vér csurog a fáról,
Mikor a rongy sátor nyöszörög a szélben
S haló honvéd sóhajt: fiam... feleségem...

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
Hosszú csahos nyelvvel hazaszeretőket.

Csak egy éjszakára:

Vakító csillagnak mikor támad fénye,
Lássák meg arcuk a San-folyó tükrébe',
Amikor magyar vért gőzölve hömpölyget,
Hogy sírva sikoltásák: Istenem, ne többet.

Küldjétek el őket csak egy éjszakára,
Hogy emlékezzenek az anyjuk kínjára.

Csak egy éjszakára:

Hogy bújnának össze megrémülve, fázva;
Hogy fetrengne mind-mind, hogy meakulpázná;
Hogy tépné az ingét, hogy verné a mellét,
Hogy kiálná bőgve: Krisztusom, mi kell még!

Krisztusom, mi kell még! Véreim, mit adjak
Árjáért a vérnek, csak én megmaradjak!

Hogy esküdne mind-mind,

S hitetlen göggyében, akit sosem ismert,
Hogy hívná a Krisztust, hogy hívná az Istent:
Magyar vérem ellen soha-soha többet!
– Csak egy éjszakára küldjétek el őket.

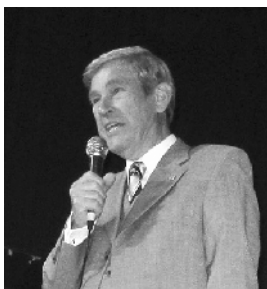
(Przemysl, 1914 november)

Gyóni Géza, aki 1914-ben bevonult katonának, Przemyslnél orosz fogságba esett, és a krasznnojarszki hadifogolytáborban halt meg, Przemysl orosz ostroma alatt írta a fenti, leghíresebb versét. Úgy él a köztudatban, mint „egyverses” költő. De ez a vers segélykiáltásnak is beillik. Olyan lelkiülettel olvassuk, hogy tudatosítsuk: oly korban élünk, amikor nekünk is szembe kell néznünk a vérontás rémképeivel.

Végh Antal: Előszó. In.: Magyarok a Kárpátalján. Új Idő Kft. 1989.

„Gondolkodjunk globálisan...” A Kárpátaljai Szövetség XXVI. közgyűlésén

Május 17-én a Magyarok Házának Széchenyi termében tartotta meg XXVI. közgyűlését a Kárpátaljai Szövetség. 10 órakor **Dr. Damjanovich Imre**, a szövetség elnöke, a közgyűlés levezető elnöke megállapította, hogy az egybegyűlteket számát tekintve a fórum nem határozatképes, mert nincs jelen a tagság 50 százaléka + 1 fő, így az Alapszabály IV/2. pontja értelmében egy órával az eredetileg meghirdetett időpont után az eredeti napirenddel és helyen tartják azt meg.

mazta a produkciójukat. A csepeli hagyományörzők szépen szerkesztett műsorukkal könnyeket csaltak a szűkebb pátriánkából elszármazottak szemébe. Végezetül Hanczár János szőlőénekes elszavalta Schober Ottó Beregszász című versét, majd az ukrainai politikai helyzet kapcsán kitartást kívánt a Kárpátalján élő nemzettársaknak.

Ezután **Dr. Damjanovich Imre** elnök megnyitotta a közgyűlést, majd a fórum elé terjesztette a Kárpátaljai Szövetségnek a 2013. évben végzett közhasznú tevékenységéről és gazdálkodásáról szóló jelentést, illetve ismertette a 2014-es évi munkatervet, vázolta a feladatokat. *(A beszámolót teljes terjedelmében közöljük – a szerk.)*

A napirendnek megfelelően **Papp Lászlóné**, a Felügyelő Bizottság elnöke értékelte a pénzügyi és számviteli helyzetet. A szövetség pénzügyi adminisztrációját rendben találta, majd néhány javaslattal fejezte be szakmai beszámolóját. Ezután rátért a Kárpátaljai Szövetség tevékenységének értékelésére. Kiemelte a Kárpátaljai Hirmondó és a Kárpátaljai Irodalmárok,

A küldöttek a szünetben sem unatkoztak: előbb Schur Alekszandr tárogatóművész kápráztatta el őket kuruc dallamokkal, majd meglepetésvendégeket üdvözölhettünk: a szalkszentmártoni citerásokat és a Csepeli Kulturális Hagyományörző Egyesület Népdal- és Nótakörének tagjait. Az egybegyűlteknél Schober Ottó elnökségi tag mutatta be az együttest. Elmondta, hogy a beregszászi származású Gácsi Jánosné Borika, a Kárpátaljai Szövetség alapító tagja hívta fel a figyelmét a csepeli hagyományörzőkre. A kórus 2010-ben alakult, de már szép sikereket tudhatnak a magukénak: a közelmúltban az 50 év felettieknek rendezett Ki mit tud? országos vetélkedőn a zsűri 2. hellyel jutal-

Művészek, Alkotók Közossége (KIMAK) eredményeit, javasolta, hogy a szövetség rendeljen pénzügyi forrásokat a KIMAK zavartalan működéséhez, és rendezvényein az elnökség nagyobb aktivitással vegyen részt. A fórum figyelmébe ajánlotta a kárpátaljai társadalmi szervezetekkel való szorosabb kapcsolattartást, a kihelyezett elnökségi ülések hagyományainak visszaállítását.

Ezután a közgyűlés résztvevői megvitaták a beszámolókat, illetve lehetőséget kaptak azok kiegészítésére. Elsőként **Giricz Vera** asszony, az Országos Ruszin Önkormányzat elnöke, a ruszinság parlamenti szószólója emelkedett szólásra. Örömet fejezte ki, hogy az utóbbi időben a két közösség együttműködése megélénkült. A tavalyi balatonföldvári találkozón aláírt megállapodás pozitívan befolyásolta a közös feladatok elvégzését, hiszen a Magyarországon élő ruszinok is figyelemmel kísérik a Kárpátalján történeteket, támogatják az ottani kezdeményezéseket. Elmondta: Magyarország kor-

mánya példamutató politikát folytat a nemzetiségi kérdések megoldása terén. A jelenlegi parlamentben a nemzetiségeket képviselő 13 szószóló tanácskozási joggal vesz részt a plenáris üléseken. Létrehoznak egy 13 tagú nemzetiségi bizottságot, amely elsősorban az anyanyelvi, a vallási, az oktatási kérdésekben terjeszt be javaslatokat. Dr. Damjanovich Imre elnök a szövetség tagsága nevében is gratulált Giricz Vera asszonynak a parlamentben végzendő tevékenységéhez.

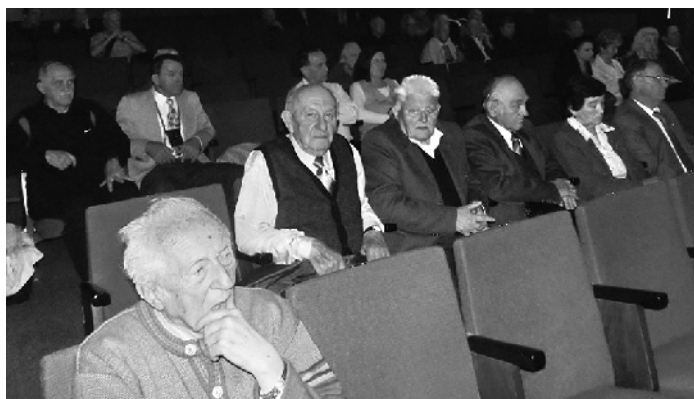
Tóth Antal József, a miskolci társszerve-

zet elnöke a 2008-ban alakult közösség életéről tájékoztatta a fórumot. Elmondta: arra koncentrálnak, hogy megtartsák kárpátaljai identitásukat, megismerjék

egymást, összehozzák a régi ismerősöket, akik mit sem tudva egymásról Miskolcon élnek, és ha kell, segítsenek egymáson. Vendégeket is hívnak: ellátogatott hozzájuk Schober Ottó Erzsébet-díjas színházi rendező, Szöllősy Tibor író, Skultéty Csaba nemzetközi tekintélyű publicista. Az egyik összejövetelükön Országh Mihály író tagtársuk mutatta be regényét. Gyűléseiket a Miskolci Városi Könyvtárban vagy a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtárban tartják, de szabadtéri rendezvényekre is gyakran kerül sor. A miskolci szervezet jelenleg 30 tagot számlál, többségük nyugdíjas, akik életük aktív szakaszában a legkülönbözőbb pályát futották be. Van köztük építész, mérnök, egyetemi tanár, könyvelő, orvos. Ahány ember, annyi érdekes sors. Ami a közös bennük: jól érzik magukat egymás társaságában, támogatják a Kárpátaljai Szövetség célkitűzéseit.

Dr. Kövér László, a Hajdú-Bihar megyei Regionális Szervezet elnöke emlékeztetett arra, hogy a tavalyi közgyűlésünkön még felolvasta Géczi Tihamérnak, a szövetség lelkipásztorának, a regionális szervezet akkori elnökének levelét, aki azóta eltávozott az élők sorából. A közösség igyekszik megőrizni és gazdagítani az ő vezetése alatt kialakult hagyományokat, továbbra is szerveznek kiutazásokat Kárpátaljára, ►

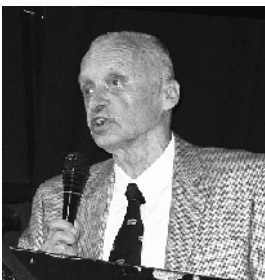

hogy megemlékezzenek az elhurcoltakról és a sztálini lágerrek áldozatairól, a Kárpátaljai Szövetség nevében nemzeti ünnepünkön Debrecenben is koszorúznak. Rendezvényeiket a Csonka templom gyülekezeti termében tartják, ahol megosztják egymással olvasmányélményeiket, kirándulások ötleteit vitatják meg. Legutóbb egy kárpátaljai kiránduláson vettek részt, jártak Szerednyén, ahol megkoszorúzták Dobó Istvánnak, az egri hősnek az emléktábláját, megtekintették a kendereskei panoráma-kilátót, elzarándokoltak a verecke emlékműhöz, látták az Árpád-vonal maradványait.

Dalmay Árpád, a Beregszásziért Alapítvány elnöke elmondta, hogy az alapítvány 1992-ben jött létre magánalapítványként Dr. Benda Mária és Pazar Tibor jóvoltából. Őt 2010-ben választották meg elnöknek. Az alapítvány célja, hogy rendezvényekkel, emléktáblák, szobrok állításával hívja fel a figyelmet a Beregvidék kulturális és történelmi értékeire. A nyíregyházi Bencs villában rendezett estjeikről a Kárpátaljai Hírmondó is tudósított. Legközelebbi terveik között szerepel, hogy emléktáblát állítsanak Beregszászban Garanyi József és Horváth Anna neves képzőművészeknek. Dr. Damjanovich Imre felvetette, hogy a Kárpátaljai Szövetség és a Beregszásziért Alapítvány együttműködési megállapodás keretében támogassa a közös célok megvalósulását.

Bándiné Tóth Klára Csömörön élő tagtársunk azt hangsúlyozta, hogy nemcsak a társszervezeteken belül szükséges népszerűsíteni a szűkebb pátriánkat, hanem magánemberként is. Sokat jelent az is, ha a Kárpátaljáról elszármazottak kirándulásokat szerveznek a saját lakóhelyükön, és elviszik az anyaországiakat szülőföldjükre. Példaként említette, hogy a csömöri kirándulócsoporthoz tagjai könnyes színnel jöttek ki a palágykomoróci templomból, meghatóan járták végig a kárpátaljai emlékhelyeket, volt, aki azt mondta, el sem tudta hinni, hogy Kárpátalja ilyen értékeket őriz.

Dr. Fodor István (Gödöllő) az ukrainai politikai helyzetet elemezve kifejezte aggodalmát a kárpátaljai magyarság sorsa iránt, és javasolta, hogy támogassuk a magyar szervezetek törekvéseit. Felvetéséhez csatlakozott **Dr. Báthory Katalin**, a Kárpátaljai Szövetség egykori főtíkája, a Százak Tanácsának tagja, aki örömet fejezte ki, hogy az Európai Parlamentben a kárpátaljai magyar-

„Gondolkodjunk globálisan...” A Kárpátaljai Szövetség XXVI. közgyűlésén

ságnak szószólója lesz. Hangsúlyozta, hogy Ukrajnán belül a kárpátaljai magyaroknak feladatai vannak, hiszen olyan vidéken élnek, amely három országgal határos, így be tudnának kapcsolódni az ipari és a gazdasági együttműködésbe. Ő is javasolta, hogy a Kárpátaljai Szövetség kihelyezett elnökségi ülésen elemezze a szülőföldön maradt nemzettársak helyzetét, problémáit. Dr. Damjanovich Imre leszögezte: a legfontosabb, hogy a kárpátaljai magyarság helyzetét illetően gondolkodjunk globálisan, hiszen az otthon maradtak tudják a legjobban, milyen intézkedések szolgálják az ő érdekeiket.

Laurenszky Ernő, a Nagy Imre Társaság, illetve a Magyar Pedagógiai Társaság nevében köszöntötte a közgyűlés résztvevőit. Elmondta, hogy nagyapjának, Fenczik Jenő görögkatolikus papnak a hívek 1925-ben szobrot állítottak Ungváron, és ő maga is arra törekedett egész életében, hogy jól képviselje a kárpátaljai emberek érdekeit. Arra kérte a fórum résztvevőit, hogy mindenki a saját helyén, a saját eszközeivel öregbítse szülőföldünk jó hírét.

Ezt követően Dr. Damjanovich Imre a fórum levezető elnökeként szavazásra bocsátotta a beszámolót és a Felügyelő Bizottság jelentését, amelyeket a közgyűlés résztvevői egyhangúlag elfogadtak.

* * *

A fórum második részében a közgyűlés résztvevői a Kárpátaljai Irodalmárok, Művészek, Alkotók Közösségének (KIMAK) munkáját, illetve a rendezvényre meghívott vendégeit ismerteték meg.

Elnöki beszámolójában **Kovács Sándor** szakíró részletesen szólt a minden hónap utolsó péntekjén tartott estekről, amelyekre bővebben nem térünk ki, mivel ezekről a Kárpátaljai Hírmondó lap-számaiban részletesen tájékoztattuk olvasóinkat. Elmondta, hogy változás történt a KIMAK elnökségének összetételében: Lengyel János író egyéb elfoglaltságai miatt a jövőben nem tud részt venni a szervezőmunkában, ezért Czébely Gabriella költőt, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tag-

ját kérték fel a megüresedett hely betöltésére. **Kutlán András** képzőművész javasolta, hogy Szentendrén szervezzenek alkotótábor-t a kárpátaljai festőművészek részvételével, amelynek létrejöttéhez tőle telhetően a Kárpátaljai Szövetség nyújtson anyagi segítséget.

Ezután a szűkebb pátriánkból elszármazott **Fedinec Csilla PhD**, a Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpontjának tudományos munkatársa tartott rövid ismertetőt az ukrainai helyzet sűrűjében meghonosodott új politikai fogalmak mibenlétéről.

Végezetül Kovács Sándor bemutatta a Ketzal Kiadó gondozásában megjelent *Kárpátalja* útikönyvet, illetve felkérte

a szerzőket – **Elbe Istvánt**, **Tóth Anikót** és **Buday Ákost** (a képen) –, hogy beszéljenek a könyv megszületésének körülményeiről és válaszában az érdeklődők kérdéseire.

Füzesi Magda

A Kárpátaljai Szövetség 2013. évről szóló beszámolója

1. Szervezeti rész

A Kárpátaljai Szövetség 1989. december 13. óta, a Fővárosi Bíróság/Budapest/ által, Pk.60670/1989/1 nyilvántartási szám alatt bejegyzett szervezetként, 1998. január 1. óta a Fővárosi Bíróság/Budapest/ 13.Pk.60670/1998/11 számú közhasznúsági nyilvántartásba vételi bejegyző végzése értelmében közhasznú szervezetként működik.

Székhelye Budapest, 1052 Semmelweis u. 1–3.

800 fős tagsága, 3 működő helyi szervezete, 2 önálló jogviszonnyal rendelkező és a Szövetséggel szorosan együttműködő Alapítványa segíti célkitűzései megvalósítását.

A Kárpátaljai Hirmondó 2005 márciusa óta tölti be a kulturális hídszerepét az anyaországba áttelepült és a szülőföldön maradt kárpátaljai magyarság között. Fő feladatának tartja, hogy Magyarországon is szélesebb körben megismertesse a kárpátaljai magyarság társadalmi-gazdasági, és hangsúlyozottan kulturális életének fejlődését, irodalmát, képzőművészetének eredményeit, illetve, hogy kapcsolatot tartson fenn a kárpátaljai művészek és a hazai közönség között. 2013-ban alapcéljait megtartva szervezetileg újult meg kulturális szervezetünk, a Kárpátaljai Irodalmárok, Művészek, Alkotók Közössége (KIMAK) néven. 2013 szeptemberében – Katona Tamás elnök halálát követően – a rendkívüli közgyűlés új elnökséget választott, illetve a civil törvény követelményeinek megfelelően módosította a Szövetség alapszabályát.

Elnökség

Elnök: Dr. Damjanovich Imre

Elnökségi tagok: Benedekné Kövér Katalin, Benza György, Czébely Gabriella, Gortvay Gábor, Ilinczky Gabriella, Kovács Gyöngyi Zsuzsanna, Rajcsinéc Kornélia, Schober Ottó, Szabóné Badik Dolóresz, Tóth Antal József

Felügyelő Bizottság: Papp Lászlóné elnök, Finta Zenóbius tag, Kovács Vilmosné tag

Belső szervezetek

Kárpátaljai Hirmondó

Felelős kiadó: Dr. Damjanovich Imre elnök

Főszerkesztő: Füzesi Magda Táncsics-díjas újságíró

Főszerkesztő-helyettes: Szemere Judit

Szerkesztőbizottság: Dr. Pomogáts Béla, Dupka György, Molnár Bertalan, Schober Ottó, Szöllősy Tibor, Zubánics László

2. A Kárpátaljai Szövetség 2013. évi főbb célkitűzései voltak:

- az áttelepült és az otthon maradt magyarság közötti nemzeti összetartozást erősítő kapcsolatok építése,
- az áttelepültek szülőföld iránti felelősségének erősítése, az otthon maradtak identitástudatának ápolása,
- a kárpátaljai testvér szervezetekkel az együttműködési kapcsolatok fejlesztése,
- az új civil törvény előírásainak való megfelelés,
- a Szövetség működéséhez és programjai megvalósításához szükséges források biztosítása.

3. A Szövetség közhasznú tevékenységei:

a) Nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés /hivatkozással a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 4. § (1) a)-u) pontjaira/

Ez a tevékenység a kárpátaljai magyar oktatás és iskolafejlesztés, illetve magyar könyvtárfejlesztés támogatását foglalja magába. A Szövetség folyamatosan figyelemmel kísérte a kárpátaljai magyar oktatás helyzetét, élő kapcsolatot tartott a bécsi Szent István Egyetem ösztöndíjasaival és tanáraikkal, közreműködött a pályázók anyagainak értékelésében, és az ösztöndíjak kiosztásában.

A 2013. év márciusában Técső, Beregszász, Munkács és Ungvár 80 magyarul ta-

Pénzügyi, gazdasági felelős: Kovács Gyöngyi Zsuzsanna

Kárpátaljai Irodalmárok, Művészek, Alkotók Közössége KIMAK)

Elnök: Kovács Sándor kárpátaljai helytörténész

Titkár: Lengyel János író

Vezetőségi tag: Füzesi Magda, a Kárpátaljai Hirmondó főszerkesztője

Honlapszerkesztő: Elbéné Mester Magdolna

Alapítványok

Bercsényi Miklós Alapítvány, elnök: Zólyomi Zoltánné

Benza György Alapítvány, elnök: Benza György

Helyi szervezetek működnek:

Debrecenben, elnök: Dr. Kövér László

Kisvárdán, elnök: Udvari István

Miskolcon, elnök: Tóth Antal József

tartott tájékoztatót, különös tekintettel a tehetséggondozásra. A témához kapcsolódóan mutatták be a kárpátaljai Intermix Kiadónál napvilágot látott új könyveket és azok szerzőit is.

Szó volt arról, hogy miért fontos az anyanyelven történő ismeretszerzés, de arról is, hogy hogyan kellene oktatni az ukrán nyelvet a magyar tannyelvű iskolákban. Az ülés résztvevői gyakorló pedagógusok, politikusok, újságírók, diákok és szülők voltak, de megszólalt egy tankönyvíró is. Az ülés határozott arról, hogy továbbra is egyik kiemelt feladatunkként kezeljük a magyar oktatás támogatását, a tapasztalatokról az érintett szervek tájékoztatását. Tesszük ezt a jövőben is együttműködve a bécsi Szent István Egyetettel, azzal a különbséggel, hogy ez évtől az ösztöndíj pályázatok elbírálása közvetlen elektronikus úton, az ösztöndíjak folyósítása pedig banki átutalással történik.

Sikeresnek értékeltük a Bercsényi Miklós Alapítvány által immár tízedik alkalommal szervezett Drugeth Tehetséggondozási Tábor. Eredményességét mutatja például, hogy az annak idején ott felfedezett Marcsák Gergely költő és versenklő mármár az ungvári Dayka Gábor középiskola rendezvényszervező tanára.

Az oktatást és ismeretterjesztést szolgálóan, vállalt feladatként 2013. novemberében is célba juttattuk a Munkácsi Zrínyi Ilona Könyvtár részére adományozott 120 000 Ft-ot.

b) Kulturális tevékenység /hivatkozással a 2011. évi CLXXXIX. tv. Magyarország helyi önkormányzatairól 13. § (1) 7. pontjaira/

c) Kulturális örökség megővése /hivatkozással a 2001. évi LXIV. tv. a kulturális örökség védelméről 5 § (1) pontjaira/

Ezek a tevékenységi területek számunkra a kárpátaljai kulturális örökség bemutatása és ápolása mellett a kortárs alkotók munkásságáról, a nagyon sokszínű kárpátaljai kulturális életéről szóló híradás kötelezettségét is jelentik. Április hónapban a közgyűlésünkhöz kapcsolódó kulturális blokkban élvezhettük Schur Alexander neves tárogatóművész előadásában azokat a műveket, amelyek a nagyobb részt a kuruc időkhez kötődtek, de élénk varázsolta Kárpátalja tájait és az ott élő népek dalait is. A hangulathoz illően mutatta be Kovács Sándor „Kárpátalja képekben” című új filmjének részleteit.

Szeptember hónapban balatonföldvári találkozónkon került sor a KIMAK előkészítésében a kárpátaljai képzőművészek ArtTisza Egyesülete tagjainak kiállítására. A Riviéra Szálló kiállítótérének falain 30 alkotás vonzotta a tekinteteket. Bár év közben a Kárpátaljai Hirmondóban már hírt adtunk a fiatal művészek munkáiról, a találkozón való részvételük alkalmat adott a személyes kapcsolatok ápolására is. Szilágyi Sándor, az egyesület elnöke tájékoztatójában nagyra értékelte azt a lehetőséget, hogy magyarországi közönség elé hozhatták munkáikat.

A Kárpátaljai Szövetség 2013. évről szóló beszámolója

■ Nagyon várták a találkozó résztvevői Kovács Sándor Ahol a Tisza születik című új filmjének bemutatóját. Az sűfőlő-sig megtelt terem azt bizonyította, hogy őt ma már méltán tartják számon a neves természetfilm-alkotók soraiban. Afilmben szó volt a Fekete-Tisza, a Fehér-Tisza, majd a szőke Tisza eredetéről, mondákát, megzenésített verseket hallottunk, gyönyörű képeket láthattunk, és új dolgokat tudhattunk meg a terebesfejrátok „Európa közepéről” is. Az alkotó elmondta: önzetlen segítséget kapott Helyey László neves színésztől és Ivaskovics Józseftől, aki narrátorként, illetve zeneszerzőként járult hozzá a film sikeréhez.

Örömmel számolunk be a 2014. január 15-én az Országos Széchényi Könyvtár társalgójában tartott rendezvényről is, ahol Pomogáts Béla irodalomtörténész mutatta be Füzesi Magda Kagylóének című kötetét. A költő, aki egyben a Kárpátaljai Hírmondó főszerkesztője is, felolvasta két versét, majd Dinnyés József daltulajdonos, az est előadóművész vendége is elénekelt egy csokorra valót a költő alkotásaiból. Az est további részében a jelenlévők egy Kárpátaljáról szóló színvonalas történelmi, kultúr-történeti, tájismertető útikönyvről is tájékoztatást kaptak.

Sikeresnek mondhatjuk a megújult KIMAK rendezésében a Józsefvárosi Polgárok Házában havonként tartott kulturális esteket, amelyeknek témái kapcsolódtak Kárpátalja múltbeli és jelenkori társadalmi-gazdasági, és hangsúlyozottan kulturális életének meghatározó eseményeihez. Az előadók a témákat jól ismerő történészek, írók, költők, művészek, közéleti személyiségek voltak.

Egy új helyszín birtokában a rendezvény-sorozatot folytatni kívánjuk, az időpontok-ról honlapunkon tájékoztatást adunk. A tapasztalatokról közgyűlésünkön a KIMAK vezetősége részletesen beszámol.

d) A határon túli magyarsággal kapcsolatos tevékenység /hivatkozással a 2011. évi CLXXIX. tv. a nemzetiségek jogairól 115. § a)-i), 163. § (1) pontjaira.

Ezen a területen feladatunk volt:

- a kapcsolattartás a kárpátaljai magyar civil szervezetekkel, nemzetközi együttműködés szervezése, fejlesztése a határon átnyúló rendezvények keretén belül, és

- híradás a kisebbségben élő kárpátaljai magyarság társadalmi-gazdasági és kulturális életéről, jogaik védelme.

A Nemzeti Együttműködési Alap pályázati támogatásával rendeztük meg kárpátaljai partnereinkkel (a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesületével, a Magyar Értelmisségek Kárpátaljai Közösségével, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézettel) szeptemberben, közel 200 fővel, a Kárpátaljai Szövetség tagjainak hagyományos találkozóját és a kárpátaljai szervezetek Együttműködési Fórumát Balatonföldváron.

A NEA támogatás az együttműködési tevékenységeket, a személyes és a szervezeti kapcsolatok építését jól segítette. Csak így

hívhattuk meg azokat a kárpátaljai nyugdíjas tagjainkat is, akiknek az utazásra sem lett volna anyagi fedezetük, illetve fogadhattuk a meghívott előadókat, művészeket.

A fórumon az elnökség a kárpátaljai szervezetekkel együtt elemezte a szervezeti életünk és együttműködési feladataink fejlesztési lehetőségeit, beszámolt a tavalyi találkozóra végzett tevékenységünkről, sikereinkről, de szólt a gondokról is. Fájó problémaként került megvitatásra a kárpátaljai magyarság megosztottsága, amely kellő képviselő hiányában lehetetlenné teszi érdekeik érvényesítését a helyi és a központi hatalmi szervezetekben. Ezért is hallgatták nagy érdeklődéssel az egybegyűlteket Dr. Fedinec Csillát, a Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpontja Kisebbségi Kutatóintézetének tudományos munkatársát, aki Brenzovics László *Nemzetiségi politika a visszatért Kárpátalján 1939–1944* című könyvét mutatta be. A hallgatóság között sokan voltak olyanok, akik annak idején maguk is megtapasztalták, milyen változásokat hozott a kiadványban tárgyalt időszak a kárpátaljai magyarság életében.

A találkozót megtisztelte jelenlétével Giricz Vera asszony, az Országos Ruszin Önkormányzat elnöke, aki tájékoztatta a jelenlévőket szervezetük céljairól, a Magyarországon és Kárpátalján végzett munkájukról. Közös feladataink hatékonyabb végzése érdekében az ülésen együttműködési megállapodást írtunk alá.

2005-től folyamatosan, negyedévenként megjelentetjük a Kárpátaljai Hírmondót. Alap célja, hogy bemutassa, ismertesse a Kárpátalján kisebbségben élő magyarság társadalmi életét, kulturális megmozdulásait, oktatási problémáit, fejlődését, gazdasági gondjait. Fontos feladata, hogy elősegítse az otthon maradottakkal a kapcsolattartást, együttműködést, információcserét.

Szeptember 14-én, szombaton délelőtt került sor a Kárpát-medencei Lapok II. Együttműködési Fórumára.

A Kárpátaljai Hírmondó és a határon túli meghívott médiumok nyílt napja már a múlt évben is sikert aratott. Stratégiai célunk volt, hogy jobban ráirányítsuk a magyarországi társadalom figyelmét a határokon túli magyar újságírók áldozatos, magyarságtudattal és hittel végzett tevékenységére, azokra a mostoha körülményekre és feltételekre, amelyek között munkájukat végzik.

A 2012. évi fórumon részt vett Szabó Zsolt, a Kolozsváron megjelenő *Művelődés* című közművelődési lap főszerkesztője, valamint Hodossy Gyula, a Dunaszerdahelyen megjelenő *Opus* című folyóirat, az írók lapjának felelős kiadója, illetve a Katedra, a szlovákiai magyar pedagógusok és szülők lapjának főszerkesztője. A Kolozsvári *Művelődés* című lap 2012. októberi számában a „szomszédolás” keretében adott közre fényképes beszámolót a Szövetség balatonföldvári rendezvényéről.

Továbbra is tartjuk a kapcsolatot a felsemelt lapok szerkesztőseivel, az együtt-

működés már több publikációcserében öltött testet. Ennek a kezdeményezésnek az eredményeként számolhatunk be arról, hogy a Hírmondó tavalyelőtti 4. számában a felvidéki Katedra című folyóiratról közöltünk egy a nyelvtanulás fontosságát hangsúlyozó szakkikket. 2013-ban Kabók Erika, az újvidéki *Magyar Szó* szerkesztő-újságírója, illetve Kriják Krisztina, a horvátországi *Új Magyar Képes Újság* főszerkesztője és Andócsi János, a *Horvátországi Magyar Szó* című folyóirat felelős szerkesztője fogadta el meghívásunkat. A vendégeket Füzesi Magda, a *Kárpátaljai Hírmondó* főszerkesztője mutatta be az egybegyűlteknél. Nagyon érdekes és tanulságos volt a beszámolójuk a délvidéki kisebbségi magyar újságírás helyzetéről, az ottani politikai megosztottságról. Az együttműködés jegyében a Kárpátaljai Hírmondó a lap múlt évi 4. számában publikált írásokat a vajdasági és a horvátországi újságírók tollából.

A balatonföldvári találkozó fénypontja volt Georgina von Benzanak, azaz a beregszászi származású Benza Györgyinek, a Müncheni Operaház tagjának műsora. A balatonföldvári találkozó résztvevői már több alkalommal hallhatták szépen csengő lírai szopránját. Most is izelítőt kaphattunk az énekesnő gazdag repertoárjából. Schober Ottó mindannyiunk nevében megköszönte neki és férjének, az őt zongorán kísérő Marco de Prosperis neves karmesternek a szép előadást. Bízunk benne, hogy az idén is élvezhetjük majd tolmácsolásukban a művészi alázattal megszólaltatott operaáriákat. A találkozót ökumenikus istentisztelettel zártuk, melyen megemlékeztünk elhunyt elnökünkről, Katona Tamásról.

4. Főbb számviteli adatok

A Szövetség, 2013-ban vállalkozási tevékenységet nem folytatott.

A Szövetség 2013-ban vezető tisztségviselőinek (elnökség, felügyelő bizottság) semmiféle támogatást vagy juttatást (sem pénzben, sem természetben) nem adott. Helyi önkormányzati költségvetési támogatást, az Európai Unió strukturális alapjaiból, illetve a Kohéziós Alapból nyújtott támogatást nem kapott.

A Kárpátaljai Szövetségnek alaptőkéje nincs; a működéséhez és a programok lebonyolításához szükséges pénzeszközöket részben a befizetett tagdíjak (239 ezer Ft.), a központi támogatások (2985 ezer Ft.) és az adományok (5819 ezer Ft.) felhasználásával tudtuk biztosítani.

A Szövetség 2013 évi összevételei 9147 ezer Ft-ot értek el, amelyből a közhasznú ráfordításai 7747 ezer Ft-ot tettek ki.

A Szövetség gazdálkodásáról szóló részletes adatokat, a mérleget, az eredménykimutatást és közhasznúsági mellékletet a küldötték kézhez kapták.

A Szövetség a 2013. évben kapott támogatásokról és adományokról ismételtén közölni szeretnénk minden támogatójának.

Budapest, 2014. május 17.

Dr. Damjanovich Imre elnök

Előzetes tájékoztató a hagyományos balatonföldvári találkozóról

A Kárpátaljai Szövetség kárpátaljai együttműködő partnereivel – a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, a Magyar Ertelmiségiek Kárpátaljai Közössége, a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesülete – a hagyományoknak megfelelően idén is megszervezi Balatonföldvári Együttműködési Fórumát. A 2014. szeptember 5–6–7-én megrendezendő eseményre szeretettel várjuk a kárpátaljai, az áttelepült, a Magyarországon tanuló vagy dolgozó földijeinket, illetve a szülőföldünk iránt érdeklődő anyaországi nemzettársainkat.

Az elmúlt években a rendezvény főbb programpontjai már jól kialakultak, ezeket továbbra is szeretnénk közös munkával színvonalasan megtartani. A tervezett rendezvényünk általános célja: tájékoztatás az együttműködő kárpátaljai közösségek szervezeti életéről, tevékenységéről; fejlesztési lehetőségek feltárása; az euroatlanti integrációval kapcsolatos lehetőségek számbavétele, ki- és felhasználása útjainak, módjainak megbeszélése; lehetőség biztosítása a mind jobban magára talált, jelentős értékeket felmutató kárpátaljai kulturális élet érdemes szereplőinek, íróknak, költőknek, képző- és alkotóművészeknek a bemutatkozására; a kárpátaljai magyar oktatás támogatásával kapcsolatos sajátos módok vizsgálata; az áttelepült kárpátaljai magyarok szülőföld iránti felelősségének, szeretetének ápolása.

Ebben az esztendőben sajnos negatívan bírálták el a balatonföldvári találkozó anyagi támogatására benyújtott pályázatunkat. Ennek ellenére Beregszászról autóbusszal indítását tervezzük a Beregszász–Balatonföldvár–Beregszász útvonalon a meghívott 30–40 fő határon túli tag, továbbá az együttműködő kárpátaljai szervezetek képviselői részére, amennyiben támogatókat tudunk szerezni legalább az utaztatás költségeinek finanszírozására.

Az érdeklődők a későbbiekben tájékoztatást kapnak a találkozó részletes programjáról, illetve a részvételi díj összegéről. Elérhetőségeinket megtalálják honlapunkon, facebook-oldalunkon és közöljük azokat folyóiratunk jelen számában is.

Minden kedves tagtársunknak kellemes nyarat, jó pihenést kívánunk!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Köszönet az 1 százalékért!

A hatályos törvények lehetővé teszik, hogy az adózó magyar állampolgárok adójuk 1 százalékával támogassák a civil közhasznú szervezetek munkáját.

Köszönjük a segítséget minden olyan tagtársunknak, akik a Kárpátaljai Szövetségnek ajánlották fel az 1 százalékot. Kérjük Önöket, segítsenek abban is, hogy újabb támogatókat találjunk!

Adószámunk: 18046629-1-41, Kárpátaljai Szövetség

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Köszönjük a támogatást!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége hálás köszönetét fejezi ki a tagtársaknak a szövetség tevékenységének anyagi támogatásáért.

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik megrendelték folyóiratunkat, illetve a Kárpátaljai Hírmondó megjelentetésének költségeihez felülfizetéssel járultak hozzá.

Külön köszönjük

Dr. Nemeséri Lászlóné Filemon Marcsi, Salgói József (Budapest) és **Kuhárné dr. Voloscsuk Katalin Edit** (Jászberény) tagtársainknak a kiemelt támogatást.

Név szerint is megköszönjük azon olvasóink anyagi segítségét, akik az előfizetési és a tagsági díjon felül ötezer forintnál nagyobb összeggel támogatták tevékenységünket. 2014-ben (lapzártáig) az alábbi tagtársainktól érkeztek kiemelt összegű befizetések:

Dr. Fodor István Gödöllő
Dr. Szótér Erzsébet Budapest
Dr. Bora Katalin Eger
Dr. Báthory Katalin Budapest
Kovács Zsolt és felesége Budapest
Dr. Ortutay György Erd
Ruszkay András Budapest
Antónikné Polónyi Katalin Kisvárd
Molnár Lajos Budapest
Skrabák István Márokpapi
Borbély József Gödöllő
Molnár Béla Budapest
Behun Lajos Békéscsaba
Tatámé Csonka Márta Budapest
Giricz Vera Aszód
Bárany Elza Csömör
Dr. Fábrián István Nyíregyháza
Dr. Szepesi Erzsébet Székesfehérvár
Ködöböcz Zoltánné Lilla Magdolna Bököny
Dr. Lódár György Mezőtúr
Kiss István Budapest
Dr. Horváth Ágnes Nyíregyháza
Dr. Popovics László Nagytarcsa
Dr. Ujj Emília Gödöllő
Dr. Husznai Katalin Budapest
Dr. Duliskovich István Dunakeszi
Királyföldiné Sárosi Antónia Budapest
Dr. Székely Károly és felesége Dunaharaszti
Dr. Zétény Dalma Budapest
Dr. Duzsej Miklós Miskolc
Dr. Kristofori György Sirok
Dr. Badik Adrianna Budapest
Dr. Lendvai Margit Szolnok
Lusztig Gábor Szentendre
Balázs Rozália Nyírbátor
Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat Budapest

Elérhetőségeink

Munkánkban – lehetőségeinkhez képest – igyekszünk felhasználni a híradástechnika korszerű eszközeit. Kérjük, észrevételeiket jelezzék az alábbi elérhetőségeinken:

Telefón- és faxszám: (36) 1 267-01-98

Kapcsolattartónk elérhetőségei: (36) 3 030 342; 06-70-317-35-38

E-mail: karpataljaiszovetseg@t-online.hu

Honlap: www.ksz.egonet.hu

Tevékenységről a Kárpátaljai Szövetség facebook oldalán is értesülhetnek.

Számlaszámunk: OTP 11711034-20834951-00000000

Nemzetközi számlaszám:

(IBAN) HU371171 1034 2083 4951 0000 0000

BIC(SWIFT)KÓD OTPVHUHB

Tisztelettel:

a Kárpátaljai Szövetség elnöksége

A szabadságharc napján Katona Tamás történészre is emlékeztek Ihászton

A Himnusz hangjai és a marcaltói Kmety György Evangélikus Általános Iskola diákjainak '48-as műsora nyitotta meg azt az ünnepséget, amelyet Ihászpusztán tartottak 2014. március 15-én. Az iskolások zenés irodalmi összeállítását megidézte a 166 esztendővel ezelőtti forradalmi időket, Petőfi Sándor és a márciusi ifjak szellemiségét.

Az 1849. június 27-én vívott íhászi csata egykori helyszínén a kis település lakosai a szomszédos Marcaltó iskolásával évről évre közösen ünneplik a márciusi nemzeti ünnepet. Idén, a történelmi események megidézésén túl megemlékeztek a tavaly elhunyt Katona Tamás történészről is, aki négy esztendővel ezelőtt, 2010. március 15-én az íhászi csata obeliszkjénél az íhásziakkal ünnepelt. Az egykori neves történész-politikus emlékére a település vezetése, valamint a Kerecsényi Szabadművelődési Társaság márványtáblát állított, és egy tölggyfát ültetett az íhászi csata emlékparkjában. Az eseményt megtisztelték jelenlétükkel a történészcsaládjának tagjai, a Katona Tamás által

hosszú ideig elnökölt Kárpátaljai Szövetség képviselői, az önkormányzat vezetői, Veszprém megye rendőrfőkapitánya és még sokan mások. Gosztola István versmondó lélekemelő szavátát követően elsőként Hámori András író-újságíró, Katona Tamás egykori jó barátja emlékezett az elhunyt polihisztorra.

Ezután az emlékjelállítás kezdeményezője, Kerecsényi Zoltán lokálpatrióta osztotta meg gondolatait a résztvevőkkel, majd egy zacskó földet helyezett a Katona Tamás emlékére elültetendő fa gyökeréhez. A földet a Katona Tamás szívéhez igen közel álló váci csata emlékhelyéről, a „Hét-kápolnától” hozta, hogy a váci és íhászi csatahősök jelképes pora összekapcsolódjék Ihászton Katona Tamás emlékével.

Az emléktáblát Sandl Zoltán polgármester, valamint a két szónok leplezte le, majd elültették a tölggyfát.

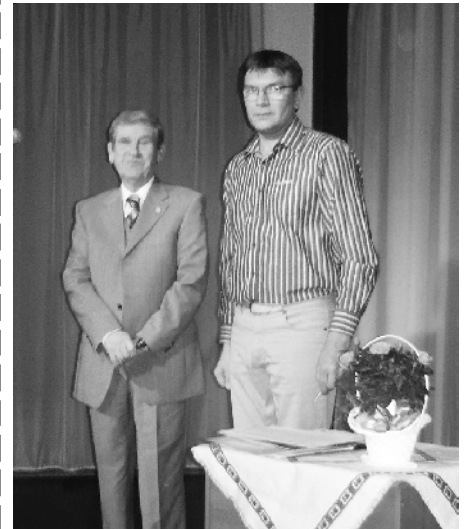
A felavatott emléktábla felirata: „*Katona Tamás (1932–2013) könyvtáros-történész-politikus, az ország legkiemelkedőbb '48-as hagyományápolója emlékére, aki 2010. március 15-én ezen a helyen mondott ünnepi beszédet.*”

A tiszteletteljes ünnepi program koszorúzással, illetve a Szózat közös eléneklésével zárult. Zenei kísérettel közreműködött a Rubato Fúvószenekar.

Vendégségben a Zuglói Ruszin Kisebbségi Önkormányzatnál

A Kárpátaljai Szövetség elnökségének képviselői március 9-én részt vettek a Zuglói Ruszin Kisebbségi Önkormányzat kulturális estjén. A rendezvény keretében a Kárpátaljai Szövetség, illetve a Zuglói Ruszin Kisebbségi Önkormányzat nevében Dr. Damjanovich Imre, illetve Kramarenko Viktor elnökök (*a képen*) együttműködési-támogatási szerződést írtak alá. Az est műsorában Berényi Sándor saját verseit adta elő, Balackij Vladimir (Pitkin) kárpátaljai előadó pedig vidám műsorával szórakoztatta az egybegyűlteket.

Kövér Katalin elnökségi tag szövege és felvétele

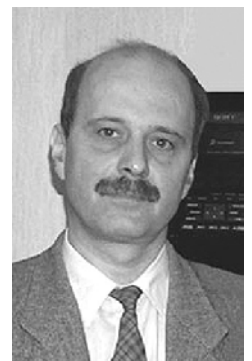
Gratulálunk!

Örömmel értesültünk róla, hogy Popovics Béla, a Magyar Arany Érdemkereszttel kitüntetett munkácsi magyar nyelv és irodalomtanár a közelmúltban Magyar Örökség Díjban részesült.

A kiváló művelődéstörténész a Kárpátaljai Szövetség alkotóegyesülete (KIMAK) áprilisi rendezvényének vendégeként nemcsak a szülőföldünkről elszármazottakat kápráztatta el hatalmas tudásával: sok barátot szerzett Kárpátjának azok körében is, akik csak hallomásból ismerik szűkebb pátriánkat.

Gratulálunk Popovics Bélának az újabb elismeréshez, sikereket kívánunk a kultúr-történelmi kutatások terén.

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

„Lépes méz a kedves beszéd: édes a léleknek és gyógyulás a testnek”

PI 16,24

A beszédben hatalom van. Tud építeni és pusztítani. Ezt használják a manipulációs technikákban az élet legkülönbözőbb területén (politika, gazdaság, média). A pusztító beszéddel sokszor találkozunk (rágalom, pletyka, veszekedés, sértés, rosszindulatú megjegyzés, fájdalmat okozó beszólás képében), de talán kevésszer tapasztaljuk az építő, kedves beszédet. Erről szól a mostani Ige, amikor a kedves beszédet a lépes mézzel azonosítja (itt úgy ismerjük meg a kedves beszéd természetét, ha a lépes mézről való tudásunkat és asszociációinkat bontjuk ki).

1. Lépesméz. Amely:

1.1. Nem emberi termék. 1) Magamtól nem tudok mindig kedves lenni. Csak a romboló beszédre, vagyis, a rágalomokra vagyok képes. Istentől kell várni a kedves beszédet és imádkozni, hogy tudjunk szólni kedvesen. Amikor a másik emberhez kell szólnunk, akkor legyen mindig imádság bennünk, főleg, ha nehéz (kellemetlen) találkozásunk lesz. 2) A méz természetes és nem olyan édesség, mint a cukor (vagy műméz), amely mesterséges. Csak a természetes méznek van gyógyító hatása, a mesterséges méz káros. A természetes méz az Isten kedves beszéde, a mesterséges méz olyan, mint a jóindulat nélküli emberi modorosság, amely emelylevő, egészségtelen és hosszú távon nem működik. Nagyon fontos lenne, ha még inkább udvariasak lennénk egymással szemben, de a pusztító udvariaság szinte jó szándék nélkül egy idő után csalódottsághoz és kiábrándultsághoz vezet. Mert a modorosság köntösében (amellyel szemben jóra számítunk) rengeteg gaztettet el lehet követni. 3) A méz aranyló sárga színe szintén a mennyi dicsőségére utal, ami a kedves beszéd forrása. De itt a kedves beszéd formájában az édenkert ízét a földi körülmények között is át lehet némiélni. Pl.: Ezt jelképezheti a padokon barna (földi küszködés) alapszíne (mennyi dicső-

sege) minták. Ha szentségben van az életünk (fehér falak), akkor már itt, a földi élet küszködésében átélünk valamit a mennyi dicsőségéből.

1.2. Tele van nélkülözhetetlen vitaminokkal és ásványi anyagokkal, amelyek az élet menetéhez és a gyógyításhoz szükségesek. Sőt, tudnak sok más anyagot is pótolni (pl.: a hűspótlásra jó a méz). → A kedves beszéd szükséges ahhoz, hogy 1) a napjaink és dolgaink jól menjenek és jó legyen a teljesítményünk (mint házastárs, munkatárs, szolgatárs, testvér stb.); 2) átvészeljük a megterhelések miatti nehéz időket (mint a telet átvészelnünk és a megfázásokat elkerülni a méz segít, úgy a kedves beszéd, a maga megértésével és erőt adásával segít a fokozott idegállapotot jelentő megterhelések elhordozásában, s ilyenkor különösen bölcsnek kell lenni, hogy a beszédünk a megoldásokat és a békét segítse elő és ne a terheket növelje); 3) sok mindent pótolnak (a kedves beszéd által kialakított környezet pótolja a szórakozás kábulatát, a pénz által megszerezni akart boldogság hiányát, a másoktól koldult megbecsülés hiányát stb.). Pl.: Az egyik gyerek szülei együtt egy régi házban lakott egy ismerősnél. A szülők egymásik helyen elkezdtek építkezni. Majd elköltöztek az új helyre. A gyerek hatalmas traumaként élte ezt meg, mert a régi helyen egy csomó kedves

ember vette körül (barátok, rokonok, szomszédok), de az új helyen hiába volt jólét, nem volt senki körülötte (a szülők rohanak, idegesek voltak, az iskolatársai nem fogadták be). Mindig vágyott vissza, a kedves helyre (amely ráadásul mindig meleg volt, az új ház pedig mindig hideg). Mert a kedvesség és nem a gazdagság tesz boldoggá.

1.3. Keretben van (nem közösleges méz, hanem lépben van). Nem folyik el. → Fontos, hogy mindig kedves legyen az ember. Kiszámítható és nem esetleges legyen a kedvessége. Aki csak hangulatától függően kedves, az sokat rombol és attól félni kell és lehet, hogy a következő pillanatban az ellenkezőjébe csap át a kedvessége és felülírja a kedves időszakot egy keserű kitörés. Az ilyen hangulatembertől, ha kiismerjük, általában óvakodunk és a pillanatnyi kedvességét sem fogadjuk nyitottan, mert félünk a következő negatív hullámától. De akkor meg azért sértődik meg az illető, hogy nem fogadjuk az ő (kétség nélkül abban a pillanatban) őszinte kedvességét (fogadkozását, lelkesedését, bűnbánatát). Nem lehet az ilyen emberrel békében élni. A kiszámíthatatlan személyiség a legnehezebb. Fontos, hogy ne csak esetlegesen (folyékony méz), hanem állandóan legyünk kedvesek (lépes méz). Ezért az állandó kedvességért szintén imádkozni kell.

1.4. Sok munkának az eredménye a méz. → Sok munkába kerül, míg az ember állandó kiszámíthatóságban lesz kedves.

2. A lépes méz hatása:

2.1. Édes a léleknek. Mert a Lélek terméke. A Lélek egy darabja van a mi testünkben, és

amikor a forrásának a megnyilvánulását tapasztalja, akkor örül (mint amikor egy kedves rokonnak, ismerősnek, szeretett embernek örülünk, amikor megérkezik hozzánk, mert hozzánk tartozik). Az Édenkert öröme élí át az ember (az -éd, gyökből származik az édes és az éden kifejezés, de rokon még az -id gyök, amelyből az idvesség származik; megj.: beszédés a gyök hangzóinak az iránya: a magas i hangtól jön lejjebb a d-re, ami azt mutatja, hogy a Magasságból jön az a kifejezés, amelyet ezzel a gyökkel képeznek). Tehát, a kedves beszéd a lelket az üdvösségre tudja emléktettni, az éden ízének megköstölését. Így a kedves beszéd Isten országát kívánatosá tudja tenni. Mindenkinek szüksége van erre a kedves beszédre, hogy a benne lévő lélek felüldüljön és üdvözljön, az által, hogy az éden édességét élte át, s így emlékezik a lélek, honnan jött és mi a forrása.

2.2. Gyógyulás a testnek. A kedves beszéd képes az anyagi valóságot is meggyógyítani és feléleszteni. Mert az anyagban a lélek adja az életet (lét, lélek, közös gyökből ered). Ha Lélekből szóló és Lelket továbbító beszédet hall a fizikai valóság, akkor még a halott állapotában is képes megújulni. Pl.: Ezékiel látomása a megelevenedett csontokról ezt ábrázolja ki. Ha kedvesen, Lélekből szólunk, akkor megelevenednek a halottak hitt kapcsolatok, gyülekezetek, álmok, tervek, erők. Fontos, hogy a gyülekezetben legyenek forrásai a kedves beszédnek, tehát az életnek és a gyógyulásnak.

Radvánszky Ferenc
református lelképásztor
(Mézokaszonny-Bótrágy)

A békéért imádkoztak

A Beregszászi Római Katolikus Egyház köztség szervezésében keresztutat járhattak végig a Bereg-Ugocsa Eszter Kerület hívei. A résztvevők a beregszászi temetőkaplnától elindulva keresték fel a Kerek-hegyen 2013-ban kialakított, 14 stációból álló keresztút állomásait.

Michels Antal plébános elmondta: a keresztút-járás régi hagyomány az egyházban. A felkeresett 14 stáció Jé-

zus szenvedésének történetét eleveníti fel, amelynek a szentírásból eredő, illetve a népi hagyományból fakadó forrásai vannak. Az utóbbi példaként említhető a keresztút hatodik állomása, amikor Veronika megtörli Jézus arcát, amely fejezet nincs benne a Szentírásban. A keresztút-járással lélekben készülődünk a nagyhét-re, Jézus szenvedésének hetére.

A program keretében a hívek egyházi közösségeinkért, valamint Ukrajna békéjéért is imádkoztak.

Tudósítónk

EP-KÉPVISELŐJE VAN KÁRPÁTALJÁNAK

A kárpátaljai magyarok törekvéseinek támogatásáért és Ukrajna euroatlanti integrációjáért dolgozik majd az Európai Parlamentben (EP) Bocskor Andrea. Mint ismeretes, a Fidesz–KDNP a határon túli magyar közösségek képviselőinek is helyet biztosított az európai parlamenti választásokra beterjesztett listáján. Kárpátalját – a lista 9. helyén – Bocskor Andrea, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanára képviseli.

Dosszié

Bocskor (sz. Medvecz) Andrea 1978. augusztus 11-én született Beregszászban. 1996-ban érettségizett a beregszászi 2. számú orosz tannyelvű középiskolában. Ebben az évben nyílt Beregszászban a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola (2003-tól II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola). Andrea az angol-történelem szakra jelentkezett, ahol 2002-ben szerzett államigazgatási oklevelet. Még ebben az évben felvételt nyert az ELTE BTK Történelemtudományi Doktori Iskolájába művelődéstörténeti programra. Kutatásaiban Kárpátalja XX. századi történetével foglalkozik, főleg nemzetkép-kutatással, magyarságkép-kutatással, az ukrán–magyar történeti és kulturális kapcsolatokkal.

2011-ben védte meg PhD fokozatát. PhD értékezésének témája: *Ukrán magyarságkép és a magyar múlt ukrán szemmel (1991–2007)*. 2013-ban az Ukrán Tudományos Akadémia Ukrajna Története Intézetében védte meg doktori értekezését, és az ukrán–magyar ekvivalenciaszerződés értelmében megszerezte a történelemtudományok kandidátusa címet.

Bocskor Andrea elkötelezett pedagógus és kutató. Már főiskolai tanulmányai alatt tanított óraadó tanárként a Beregszászi Magyar Gimnáziumban. 2002-től tanársegédként a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola Történelem és Társadalomtudományi Tanszékén kezdte meg tudományos pályáját. Azonnal bekapcsolódott a főiskola LIMES Társadalomkutatási Intézetének (2005-től Lehoczky Tivadar Történelem- és Társadalomtudományi

Kutatóintézet) munkájába. 2007-től teljes körű jogállású oktatóként tevékenykedik a beregszászi felsőoktatási intézményben. Doktori fokozatának megszerzése után 2011-től a főiskola Lehoczky Tivadar Történelem- és Társadalomtudományi Kutatóintézetének (LTI) vezetőjeként dolgozik. Mint intézetvezető, motorja számos kárpátaljai kutatásnak. Az intézet kutatási területe a kárpátaljai magyarság 1944 utáni időszakának eseményei, valamint napjaink történelmi, kulturális folyamatai. 2011–2014. között a Bocskor Andrea által vezetett kutatóintézet 12 nemzetközi tudományos konferenciát szervezett a Rákóczi-főiskolán.

Bocskor Andrea aktív társadalmi és közösségi életet él. Több civil, ifjúsági és érdekképviseleti szervezet alapító tagja, aktivistája. Alapítója és első elnöke a Kárpátaljai Tanárképző Főiskola Hallgatói Önkormányzatának (1997), a főiskola befejezése után részt vett a Magyar Kulturális Szövetség Ifjúsági Szervezetének megalakulásában, a szervezet munkájában külügyi titkárként vállalt feladatokat, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Öregdiák Szövetsége megalapításának egyik kezdeményezője (2006).

Férje, Bocskor László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Beregszászi Városi Alapszervezetének elnöke. Egy kisfiuk van.

Mit tart fontosnak szülőföldünk szószólója?

Bocskor Andrea fontosnak tartja a Fidesz–KDNP politikájának képviseletét az EP-ben. Másrészt, mint a kárpátaljai magyar közösség képviselője, szükségesnek tartja, hogy megjelenjen az európai politikuskok előtt az ott élő magyarság ügyei, törekvései, különös tekintettel a jelenlegi nehéz ukrain helyzetre. Az Ukrajnában tapasztalt belpolitikai nyugtalanság a kárpátaljai magyarság helyzetét is megnehezíti, a törvények instabilitása nem segíti a létbiztonságot. Bocskor Andrea ezért elsődlegesnek tartja, hogy az ukrainai választások hozzanak politikai stabilitást, és bizottságok az Európa felé vezető út kezdetét.

Elkeserítőnek tartja a szélsőségek megjelenését az ukrán hatalomban, véleménye szerint a helyzet konszolidálása és a kisebbségi jogok biztosítása egyaránt érdeke Ukrajnának, amennyiben az európai értékrendhez kíván közeledni. Arra a kérdésre, mi az, amit a kárpátaljai magyar közösség elvár az új ukrán hatalomtól, azt válaszolta, hogy a kárpátaljai magyarok számára a széles körű kulturális és nyelvi önrendelkezés, valamint a jogegyenlőség elérése lenne az elsődleges, hogy ne legyenek másodrangú állampolgárok a saját szülőföldjükön. Tehát a kárpátaljai magyarság az új ukrán hatalomtól elvárja a teljes körű nyelvhasználati jogok európai szabványoknak megfelelő biztosítását, a magyar nyelvű oktatási rendszer fejlődéséhez szükséges feltételek és eszközök megteremtését, az anyanyelvű felvételi vizsgák lehetőségének biztosítását, vagyis a felsőoktatásba való bekerüléshez szükséges esélyegyenlőség megteremtését a kisebbségi tanulók számára. Az ukrainai közigazgatási reform során vegyék figyelembe az egy tömbben élő magyarság és más kisebbségek érdekeit, bizottságok képviseletüket a közigazgatási intézmények minden szintjén a számarányuknak megfelelő kvóta szerint, valamint váljon lehetővé az ukrainai magyarok és más kisebbségek parlamenti képviselete. Bocskor Andrea fontosnak tartja a kárpátaljai magyar történelmi egyházaktól elkobzott vagyon visszaszolgáltatását és a sztálini lágerrekbe elhurcolt kárpátaljai magyar férfiak hivatalos rehabilitációját.

KH-összeállítás

Forrás: MTI, Magyar Nemzet, Kárpátalja.ma

55 millió euró a beszki alagútra

Az Európai Befektetési Bank (EIB) 55 millió euró hitelt folyósít Ukrajnának a beszki vasúti alagút megépítésére a Kárpátokban.

Az új beruházás a régi egysínű alagutat hivatott felváltani kétsínű párossal, ami lehetővé teszi a szerelvények közlekedését egyidejűleg mindkét irányban. A megépítendő alagút hossza 1,8 km lesz. A beszki alagút a prioritást élvező, a Keleti Partnerség Program keretében megvalósuló közlekedési projektek egyike.

„Az Európai Befektetési Bank egyértelmű jelzést ad, amikor hitelt nyújt Ukrajnának a kulcsfontosságú közlekedési folyosó modernizációjának finanszírozására. Ez a segítség rendkívül fontos az Ukrajna és az Európai Unió közötti integrációs kapcsolatok további erősítéséhez” – közölte Baranyay Lászlót, a bank alelnöke.

Az EIB első ízben nyújt hitelt az ukrán vasútnak. A bank egyébként összesen három milliárd eurónyi hitel folyósítását tervezi Ukrajnának a 2014–2016 közötti időszakban az Európai Unió Kijevnek nyújtandó 11 milliárd eurós segélycsomagjának keretében, amelyet idén márciusban jelentettek be.

Mint ismeretes, az új alagút a Lembergi és a Kárpátaljai megyék határán épül meg, 30 kilométernyire a jelenleg működő alagúttól, amely még az Osztrák–Magyar Monarchia idején épült a XIX. században, és balesetveszélyes állapotban van.

Együttműködési megállapodás Munkács és a Budavári Önkormányzat között

Együttműködési megállapodást kötött Munkács város és a Budapesti kerületi Budavári Önkormányzat. Az erről szóló dokumentumot a két település vezetője május 16-án látta el kézjegyével Kárpátalján.

A magyar főváros I. kerületéből ez alkalomból 16 fős hivatalos küldöttség látogatott a Latorca parti településre, élén dr. Nagy Gábor Tamás polgármesterrel. A vendégeket a munkácsi városháza üléstermében Lengyel Zoltán helyi polgármester fogadta.

Az eseményen jelen volt Brenzovics László, a Kárpátaljai Megyei Tanács alelnöke, aki a két település együttműködésének fontosságát hangsúlyozta az ukrán–magyar kapcsolatok, illetve a régió fejlődése szempontjából.

Holokauszt-emléknapokat tartottak Kárpátalján

A Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Községe (MEKK) és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) a Kárpátaljai Magyar Zsidók Egyesületével (KMZSE) együttműködve *Magyar holokauszt emlékév – 2014 Kárpátalján* címmel Beregszászban, Ungváron, Munkácson, Nagyszőlősen, Tiszabökényben és Péterfalván április 16–25. között több civil szervezettel közösen megemlékezéseket szervezett a kárpátaljai zsidóság gettókba zárásának és elhurcolásának 70. évfordulója kapcsán.

Beregszászban a városi művelődési ház, az egykori nagyszinagóga falán elhelyezett holokauszt-emléktáblánál (a képen) Zubánics László, a KMMI elnöke köszöntötte az egybegyűlteket. A korabeli eseményeket Dupka György, a MEKK elnöke, Huber Béla, a KMZSE elnöke és Bocsik Béla beregszászi konzul elevenítette fel. A szónokok emlékeztettek arra, hogy 1944 tavaszán az akkor 19 ezer lakosú Beregszászról 5800, a város környékéről pedig további 5 ezer zsidó lakost hurcoltak haláltáborokba.

Az Európa–Magyar Házban rendezett emlékkonferencia megnyitásként hat száz gyertyát gyújtottak a 6 millió elhurcolt zsidó emlékére, majd imádkoztak az áldozatok lelki üdvéért. Túlélők, hozzátartozók emlékeztek meg az odaveszettekről. Az eseményen számos előadásra került sor. A tudományos konferencián elhangzott, hogy – ukrán levéltári források szerint – a mai Kárpátalja területén 1944 tavaszán 12 gettó működött, amelyekbe 112 500 zsidót deportáltak. Az elhurcoltak közül 104 177-en meghaltak a lágerekben, az életben maradtak közül alig 7 ezren tértek vissza szülőföldjükre.

A kárpátaljai zsidóság jelenlegi helyzetét ismertető előadásában Huber Béla, a KMZSE elnöke elmondta, hogy a magyar ajkú zsidók száma Kárpátalján mostanra 80 fő alá csökkent, a közösségnek gyakorlatilag megszűnt az utánpótlása, mert a fiatalok elhagyják az országot. Ugy vélte, hogy amennyiben nem következik be pozitív változás, két-három évtized múlva nem lesz magyar zsidó az ukrainjai megyében.

Zubánics László dokumentumok és visszaemlékezések alapján a zsidóság Felső-Tisza-vidéki elhurcolásáról, Sepa János, a Beregvidéki Múzeum igazgatója az intézmény anyagai alapján a beregszászi és Bereg-vidéki zsidóság gettókba zárásáról és deportálásáról tartott tájékoztatót. Dupka György, a MEKK elnöke a zsidó holokauszt és a szovjet zsidóüldözés kárpátaljai vonatkozásairól szólt, míg Alekszej Korszun egykori KGB-s ezredes azon zsidó fiatalok soráról, akik a náci üldözés elől a Szovjetunióba menekültek.

A rendezvényen Marcsák Gergely megzenésített verseket énekelt, Lőrincz P. Gabriella irodalmár Radnóti Miklós költeményeiből adott elő válogatást. Az emlékkonferencia résztvevői Robert Capa (eredeti nevén Friedman Endre) világhírű fotóművész munkáiból álló vándorkiállítást, valamint könyvkiállítást és filmvetítést is megtekinthettek.

Április 23-án rendhagyó történelem- és irodalomóra keretében emlékeztek a holokauszt 70. évfordulójára az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karán. Spenik Sándor dékán nyitó gondolatait követően Robert Capa világhírű fotóművész vándorkiállítását Balogh Dénes, Magyarország Ungvári Fő-

konzulátusának konzulja nyitotta meg. Akárpátaljai holokausztról Zubánics László, Dupka György és Csordás László irodalmár tartott előadást. Az ungvári izraelita temetőben gyertyagyújtással emlékeztek meg a városból elhurcolt 14 ezer ungvári zsidóról.

Április 24-én a Munkácsi Állami Egyetem Humán-Pedagógiai Koledzse magyar tagozatán rendhagyó irodalom- és történelemórán emlékeztek a holokauszt 70. évfordulójára. A megemlékezésen felszólalt Balogh Dénes, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja, Zubánics László történész, Csordás László irodalmár, Dupka György helytörténész. A diákok rövid irodalmi összeállítással tisztelegtek Radnóti Miklós költő emléke előtt. A megemlékezés keretében nyitották meg Robert Capa világhírű fotóművész alkotásainak vándorkiállítását.

Április 25-én Nagyszőlősen a városi könyvtárban emlékeztek meg az Ugocsából elhurcolt zsidók kálváriájáról. A tanácskozáson Mányi István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulja, Dupka György és Grigora Éva, a Nagyszőlősi Járási Állami Közigazgatási Hivatal művelődési osztályának szakembere emlékeztek meg a zsidóság gettókba zárásának, deportálásának körülményeiről. Döntés született arról, hogy a konferenciák során elhangzott előadások, illetve az időközben előkerült kordokumentumok emlékkönyvben látnak majd napvilágot. A megemlékezés végén sor került Robert Capa vándorkiállításának megnyitójára.

Dupka Györgynek, a MEKK elnökének, Tiszabökény díszpolgárának kezdeményezé-

sére április 25-én a tiszabökényiek a Mártírok Parkjában állítottak emlékeletet a 72 deportált zsidó falubeliüknek. Az emlékünnepségen részt vettek Nagy Ignác, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulja, Weisz Miklós, a Kárpátaljai Magyar Zsidósövetség nagyszőlősi járási elnöke, az ugocsai hitközség vezetője, Páva István, a Péterfalvai Önkormányzat tagja, a MEKK Ugocsa-vidéki elnöke és a helyi magyar értelmiség képviselői. A jelenlévők gyertyát gyújtottak az elhurcolt tiszabökényi zsidók emlékére.

A tiszaháti program keretében április 25-én a péterfalvai könyvtár olvasótermében holokauszt-emlékünnepségre zajlott le. A díszvendégeket Pallagi Agnes könyvtáros üdvözölte. A rendezvényen előadást tartott Csordás László, Weisz Miklós, Grigora Éva, Nagy Ignác és Dupka György. A rendezvényen közreműködött Mínya Tamás, a helyi művészeti iskola diákja, aki elszavalta Radnóti Miklós *Sem emlék, sem varázslat* című versét, Vivaldi- és John Williams J. Town-darabokat játszott hegedűn, majd a Kokas Banda eljátszotta a *Schindler listája* c. film egyik zenei részletét, illetve zsidó és magyar népdalcsokkrot adott elő. Végezetül a résztvevők megtekintették Robert Capa fotóművész vándorkiállítását.

Április 16-án a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán holokauszt-emléknapot tartottak, amelynek keretében a tanintézet diákjai rendhagyó történelemórán ismerhették meg a kárpátaljai zsidóság 1944. évi tragédiáját és a zsidóságnak a régió történelmében betöltött szerepét. Az intézményben *Emberségről példát...* címmel Raoul Wallenberg-ről készült poszterekből nyílt kiállítás.

Május 28-án a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Lehoczky Tivadar Intézete a Civil Alap által támogatott *Magyar Holokauszt Emlékév – 2014* programsorozat részeként nemzetközi tudományos konferenciát szervezett *Kárpátaljai holokauszt. 1944 „az elhurcolások éve”* címmel. A fórumon a kárpátaljai zsidóság 1944. évi tragédiájának és a régió egykori történetében betöltött jelentőségüknek ismertetéséről és megvitatásáról értekeztek neves magyarországi, amerikai és helyi kutatók-előadók. A konferencia napján Milton Friedman beregszászi gyökerekkel rendelkező Nobel-díjas közgazdász emléktáblájának felavatására is sor került. Délután a főiskola dísztermében a Budapest Klezmer Band adott koncertet (a képen).

Tudósítók

EMLÉKMŰVET AVATTAK BEREGSZÁSZBAN

A magyar forradalom és szabadságharc 166. évfordulója alkalmából a beregszászi római katolikus temetőben emlékművet állítottak azoknak a szabadságharcban részt vett honvédeknek, akik a beregszászi felekezeti temetőben alusszák örök álmukat, azonban sírjuk nem maradt fenn napjainkig. A Beregszászi Alapítvány kezdeményezésére létesített márvány obeliszkben olvasható névsort Bagu Balázs egykori bátyúi magyartanár, néprajzkutató, helytörténész állította össze.

Az avatóünnepség a *Himnusz* közös elénekülésével kezdődött. A megjelenteket Dalmay Árpád, a Beregszászi Alapítvány kuratóriumának elnöke köszöntötte. Beszédében hangsúlyozta: azokra az egykori beregszásziakra emlékezünk, akik 166 évvel ezelőtt meghallották a magyar haza hívó szavát, és fegyvert ragadtak szabadságunk, függetlenségünk védelmében. Sokan voltak, nem tudjuk pontosan, hogy hányan. Négyőjük – Baczó József, Nagyidai Berzsenyi Antal, Bloksay István és Ekel György – sírját megtaláltuk, de a többiekét elnyelte az enyészet és a gondatlanság. Pedig alig több mint százéves

sírokról van szó! Az egykori beregszászi honvédek közül többen a történelmi Magyarország más településein alusszák örök álmukat. A hősi halottak pedig az egykori csatamezők névtelen sírjaiban, tömegsírköveiben várják a feltámadást. A történészek, lo-kálpatrióta helytörténészek feladata felkutatni ezeket.

A Beregszászi Alapítvány feladatának tekinti szülőföldünk múltjának őrzését, történelmi emlékezetünk fenntartását, ezért nem hagyhatta, hogy feledésbe merüljön a 17 honvéd neve.

Néhai Bagu Balásznak köszönhetően tudjuk, hogy többségük honvédtiszt volt, mint például Andrassy Ignác vagy Novák Antal. Jandrisits András, Láng István, Makk Albert, Szarka János főhadnagy, Csátary Lajos, Gönczy Sándor, Nagyidai Berzsenyi Árpád hadnagy, Guthy Ferenc, Makra Albert százados, Kerekes Károly őrmester volt. Bloksay József honvédfőorvosként, Emödy Dániel diplomataként, Legeza János honvéddobosként, Gönczy Károly a honvédszolgálat vezetőjeként, Szenkovszky Rezső honvédként szolgált a hazát. Külön említést érdemel Jandrisits András, aki hosszú évekig Beregszász város főbírája, majd 1869-től, a városi polgármesteri hivatal megalakulásától Beregszász első polgár-

mestere volt, 1885-ig látta el ezt a tisztséget.

Dalmay Árpád leszögezte: 166 évvel ezelőtt forradalmi idők voltak Magyarországon, így Beregszászban is. Ma forradalmi helyzet van Ukrajnában, így Beregszászban is. Akkor fegyverrel kellett megvédeni a hazát, most józansággal, összefogással a nemzetet, nemzeti jogainkat. Sajnos, az összefogás egyelőre hiányzik. A felszólaló kiemelte: nemzeti ünnepeink méltatásának megszervezése a mindenkor városi vezetés feladata; ezeken Beregszász lakossága (magyarok és nem magyarok) együtt hívott részt venni, félretéve minden pártállást.

Csak így tudjuk városunk magyarsága teljesíteni korunk parancsát, ahogy elődeink tették 1848–49-ben.

Zubánics László történész röviden felidézte, hogyan is jött létre a nemzeti őrsereg városunkban. Mint megtudhattuk, Beregszászból 172 fő jelentkezett a honvédseregbe. A sereg számára a város hölgyei oroszlanos címmel hímzett zászlót készítettek „... béke, rend s szabadság” felirattal. Beregszász város és Bereg vármegye polgárai a magyar honvédség Nagykállóban

kialakított 10. hadosztályába vonultak be. A felszólaló a korszakból fennmaradt dokumentumokból idézve szemléltette a szabadságharc korának a Beregvidéket jellemző közhangulatát, a térség polgárainak hazaszeretetét, valamint a köz érdekében végzett törvényi intézkedéseket. Zubánics László szerint a hősök emlékének ápolása a fiatal nemzedék feladata.

A rendezvényen felszólalt Bozsik Béla, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulja, aki hangsúlyozta, hogy az emlékművön feltüntetett 17 beregszászi honvéd nemcsak a magyar szabadságért és függetlenségért, hanem a magyarság jogegyenlőségéért is harcolt. Rámutatott: az elmúlt emberöltőben egy hasonló történelmi jelentőségű jogi folyamat zajlott le Magyarországon, aminek köszönhetően mára kijelenthető, hogy sikerült megteremteni a külföldi magyarok jogegyenlőségét is.

Az emlékművet Dalmay Árpád és Babják Zoltán, Beregszász polgármestere leplezte le, ezután Michels Antal beregszászi római katolikus esperes-plébános megáldotta a márvány obeliszket.

A rendezvény végén a megjelentek koszorúkat helyeztek el az emlékmű talapzatánál, majd közösen elénekelték a Szózatot.

Bernár

Ajándék hangulat a főiskolán

Június 5-én a II. Rákóczi Ferenc Kárpát-aljai Magyar Főiskola könyvtárának olvasótermében tartották meg Weinrauch Katalin *Ajándék hangulat* című, a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet gondozásában napvilágot látott novelláskötetének bemutatóját. A rendezvényt – amely a bemutatott könyv címéhez méltó jó hangulatban zajlott – Orosz Ildikó, a főiskola elnök asszonya nyitotta meg, majd átadta a szót Kudlotyák Krisztinának, a civil szervezet elnökének, aki köszöntötte az egybegyűlteket. Ezután a szerző emelkedett szólásra. Beszélt alkotói pályájáról, gyermek-könyvtárosi életútjáról, arról, miért és kiknek ír, kiknek szánja alkotásait. Megköszönte a könyv megszületését a kiadvány körül bábáskodóknak, akik valóban szép munkát tettek le az olvasók asztalára.

A rendezvény keretében Domareckaja Júlia és Tarpai Viktória színművészek, illetve Mónus Dóra és Kiss Julianna főiskolai hallgatók olvastak fel részleteket a kötetből.

Weinrauch Katalin neve jól ismert a *Kárpátaljai Hirmondó* olvasói körében is, hiszen megjelenése óta állandó szerzője a folyóiratnak. Kárpátalján – saját bevallása szerint – gyermekíróként tartják őt számon, az *Irka* című gyermeklapban elsősorban a verseivel van jelen, de több, gyermekeknek szánt vers- és prózakötete is napvilágot látott az Intermix Kiadónál.

Punyó Mária és Kudlotyák Krisztina, az *Ajándék hangulat* szerkesztői három ciklusban adták közre Weinrauch Katalin írásait. Az *érzések csapdájában* címűben romantikus novellákat talál az érdeklődő, a *Mesélő fényképek* címűben helyet kapott hat írásban a szerző érdekes pillanatokát eleveníti fel, az *Ajándék hangulat* ciklus rövid tollrajzai pedig valóban hangulat-jelek.

A *Kárpátaljai Hirmondó* olvasói nevében is szívből gratulálunk Weinrauch Katalinnak novelláskötete megjelenéséhez és várjuk újabb alkotásait.

Tudósítónk

Kiállítás és kórushangverseny a Nemzeti Összetartozás Napja alkalmából

Június 4-én Magyarország Beregszászi Konzulátusa, a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet, valamint a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola a Nemzeti Összetartozás Napja alkalmából ünnepi programot szervezett.

A Nemzeti Összetartozás Napja az 1920-as trianoni békeszerződés aláírásának évfordulójára emlékeztető nemzeti emléknap, amelyet 2010. május 31-én iktatott törvénybe a Magyar Országgyűlés. A törvény elfogadásával kinyilvánította: „a több állam fennhatósága alá vetett magyarság minden tagja és közössége része az egységes magyar nemzetnek, melynek államhatárok feletti összetartozása valóság, s egyúttal a magyarok személyes és közösségi önazonosságának meghatározó eleme”.

Az ünnepi program első rendezvényeként *Világörökségi helyszínek Magyarországon* címmel nyílt kiállítás a főiskola Gross Arnold termében. Az Unesco 1972-ben fogadta el a világörökségi egyezményt, amelynek célja az emberiség kulturális és természeti örökségének nyilvántartásba vétele. Az egyezményhez csatlakozó állam kötelezettségeket vállalt arra, hogy a területén lévő világörökségi helyszíneket óvja és megőrzi a későbbi generációk számára. Magyarország nyolc világörökségi helyszínnel büszkélkedhet: *Budapest — a Duna-partok, a Budai Várnegyed és az Andrássy út; Hollókő őfalua és környezete; Az Aggteleki-karszt és a Szlovák-karszt barlangja; Az Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természetvédelmi környezete; Hortobágyi Nemzeti Park — a Puszták; Pécs (Sopiana) ókeresztény temetője; Fertő-Neusiedlersee kultúrtáj; a Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj.*

A tárlat a fent említett helyszíneket mutatja be színes képek és rövid leírásokkal ábrázoló molinók formájában.

A megjelenteket Kudlotyák Krisztina, a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet igazgatója köszöntötte. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Mátyás István beregszászi magyar konzul, Csernicskó István és Barkáts Jenő, a főiskola rektorhelyettese, Csátáry György történész, a Történelem és Társadalomtudományi Tanszék vezetője, Berki Károly, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség irodavezetője, Michels Antal beregszászi római katolikus plébános, Marosi István görög katolikus parochus.

Kudlotyák Krisztina kiemelte: a Nemzeti Összetartozás Napja egyfajta szimbóluma annak, hogy tartozunk valahová. A kiállítás pedig bizonyíték, hogy nemzetünk örökséget is tud adni Európának.

Mátyás István köszön-

tő szavaiban úgy fogalmazott: határokkal el lehet választani a nemzetrészeket, de nem lehet elkülöníteni azt a lelkeletet, ami mindmáig összekapcsol. A magyarság a trianoni békediktátumot nemzeti tragédiaként éli meg. Akonczul a tárlatról szólva elmondta, hogy annak anyagát Magyarország Külgügyminisztériuma Kulturális és Tudomány-diplomáciai Főosztályának munkatársai állították össze. A kiállítás bizonyítja, hogy a magyarságnak van mire büszkének lennie, és nemcsak a természeti szépségeket, hagyományokat illetően; számos elismert tudós, köztük Nobel-díjasok is öregbítki a nemzet hírnevét.

A felszólásokat követően a Borzsa-Vári népi zenekar fellépése emelte a rendezvény hangulatát. Előadásukban hallható volt többek között Tamás István *Magyar szívben* című megzenésített verse. A népzenei produkciót követően a bátyúi Guriga színját-szó kör irodalmi összeállítását tekinthették meg a jelenlévők. A rendezvényen fellépett Bartók Erika népdalénekes is.

A tárlatmegnyitót kisebb állófogadás zárta, amelyen Csernicskó István mondott pohárköszöntőt.

Az ünnepi program folytatásaként Csátáry György történész tartott előadást, aki hangsúlyozta: történelmi múltunkat meghatározó és jövőnkre is kiható évfordulóra emlékezzünk. A trianoni döntés jelenleg is rányomja bélyegét mindennapjainkra, és nemcsak a kisebbségben élők gondolkodását és lelki világát határozza meg, hanem a mai Magyarországon élőkét is. A magyarok terhet ellensúlyozza az együvé tartozás érzése. Nekünk, kárpátaljai magyaroknak még többet kell tennünk, hogy megmaradhassunk a szülőföldünkön – akkor is, ha ez a szülőföld ma Ukrajna része. Ezért egy olyan Ukrajnában vagyunk érdekelték, amely a kisebbségek sorsának jobbítását is felvállalja, amely európai normák alapján próbálja rendezni azt.

Ezután a beregszászi és a búcsú nyugdíjasok kórusa (*a képen*) közösen előadott verses-zenés ünnepi előadást láthatta a közönség, majd a Szent Kereszt kórus adott műsort. Vezényelt és harmonikán kísért Krajnikné Hegyi Irén, a magyar kultúra lovagja.

A rendezvény a *Szózat* közös előneklésével zárult.

Tudósítónk

A Nemzeti Összetartozás Napja Dunakeszin

2010 óta Magyarország polgárai június 4-én, a Nemzeti Összetartozás Napja alkalmából emlékeznek meg a gyászos trianoni békediktátumról. Immár 94 éve annak, hogy a most az Európai Uniót uraló nyugati hatalmak minden észérvet félretéve feldarabolták a történelmi Magyar Királyságot. Dunakeszin jelentős számú közönség vett részt az alkalmából tartott megemlékezésen.

A rendezvény első részében a kárpátaljai származású Skripeczky István tanár, szerző, a műsor moderátora üdvözölte a megjelenteket a városi kultúrház nagytermében. Először Varjas János helyi lakos elszavalta *Lácssátok Trianont* című versét, majd dr. Tökécsy László történész professzor tartott előadást a Trianonhoz vezető eseményekről.

A rendezvény második részében az 1121-es Szent Imre cserkészcsapat tagjai elhozták az országzászlót a tavaly felavatott emlékműhöz. Az egybegyűltek elénekeltek a *Himnusz*t. A város polgármesterének levelét, aki fontos teendői miatt nem lehetett jelen, Skripeczky István olvasta fel. A városvezető rámutatott, hogy a magyar nemzet történelmének nincs vége, így összetartozásunk történetének sem. Most rajtunk a sor, hogy magyar nemzet történelme folytatódjon, amihez mindannyiunkra szükség van.

Beszédet mondott a város egyik aktivistája, Szombat István, aki tevékenyen részt vett abban a munkában, aminek köszönhetően felépülhetett az országzászló emlékműve. Felszólalásában külön megemlítette, hogy Dunakeszin még soha ennyien nem jöttek össze hasonló rendezvényen, ez is beszédes üzenet azok felé, akik kételkednek a magyar nemzet összetartó erejében. Magyarország történelmi vármegyéi közül képviselve volt Hont, Kolos, Maros, jelen volt és beszédet mondott a felvidéki Ipolyszeg polgármestere, de Svédországból is érkeztek ott élő magyarok. Kárpátalja három vármegyéje is képviselve volt, Ugocsát Kutlán András festőművész, Ungot Kapitány Marianna nyugalmazott tanárnő, Bereget pedig Lengyel János író, történész, újságíró személyesítette meg szimbolikusan. Azt tudni kell, hogy Dunakeszin nagy számban élnek Kárpátaljáról áttelepült magyarok.

Lengyel János rövid beszédében vázolta az ukrajnai események következményeit és a kárpátaljai magyarság nehéz helyzetét. Ki hangsúlyozta, hogy bár Ukrajna és Kárpátalja történelmi időkét el át, döröcség lenne vérmes reményeket dédelgetni arról, hogy a régió magyarságának sorsa a pozitív irányba mozdulhat el.

Miután a történelmi egyházak vezetői megáldották az országzászlót, az egybegyűltek elénekeltek a *Székelly himnusz*t.

Pismányi Félix

Összetartozunk

A Szürtei Református Egyházközség és a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) a Nemzeti Összetartozás Napja alkalmából emlékművet állított Szürtében, a református templom kertjében.

A rendezvény ünnepi istentisztelettel kezdődött, amelyen Kótyuk Zsolt helyi lelkész hirdette Isten ígését János evangéliuma 10,1–16 verseiből. Prédikációjában a magyarság összetartásának fontosságáról, a magyar nemzet Isten alakította sorsáról beszélt.

Az ünnepség a templomkertben folytatódott, ahol az emlékművet Gubicza Gábor, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja, Katkó László, a szürtei református gyülekezet gondnoka, Palkó Tibor, a szürtei római katolikus egyháztanács elnöke és Mester András, a KMKSZ politikai-kommunikációs titkára leplezték le, majd Pohareczky Róbert atya, szürtei római katolikus plébános szentelte meg.

Az emlékművet, Jankovics Zsolt alkotását Braun László, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola történelemtanára mutatta be: „Az emlékmű tervezésekor, annak minden formájában az egyszerűségekre törekedtünk. A talapzatul szolgáló „szikla” Istenünket jelképezi, a belőle kinövő, imára kulcsolódo kezek ezeréves otthonunkat formálják, amelynek egykori is tagjai voltunk. Az ujjak gyengéden fonódnak egymásba, ugyanakkor az erek kitüremkedése erőt sugároz. A hármashalomból kinövő három búzakalász pedig Szürte jelképe.”

Ezután Haritonova Barbara elszavalta Sajó Sándor *Magyarnak lenni* című versét, majd Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnöke szólt a jelenlévőkhöz: „Ügyérem, a Trianon óta elmúlt csaknem 100 évben magyar nemzetünk három fázist élt meg. Az első az önsajnálát, a remény fázisa volt. Ekkor csak vártuk a csodát, de nem mertünk érte tenni. Ezt követően négy évig az újjáépítés volt a szerep, amit ismét egy lemondó fázis követett: senki nem gondolta, hogy a nemzet valaha lehet még egy. Ám 2010-ben a magyar állam nemzeti kormánya ezt a gyásznapot, ezt a gondolatot megfordította a jövőbe vetett hit irányába. S bár a határok nem változtak, fogjuk fel ezt a napot úgy, mint egy lehetőséget, amelynek gyümölcseit már mi is kezdjük érezni.”

Az ünnepség résztvevőit köszöntötte Mester András, valamint Puskár Árpád, Szürte polgármestere is. Huszárné Illár Mónika Wass Albert *Üzenet haza* című versével, a szürtei református gyülekezet kórusa (karnagy Fülöpné Kiss Ibolya) pedig a *Tebenned bízunk eleitől fogva* című szoltárral tette ünnepélyesebbé a szoboravatást, amelyet Kótyuk Zsolt imádsága zárt.

Forrás: Kárpátalja.ma

NYOLC ORSZÁG, EGY NEMZET

Sátoraljaújhelyen *Nyolc ország, egy nemzet* névvel nemzetközi honismereti ifjúsági tábort szerveztek, amelyben felvidéki, délvidéki, erdélyi, kárpátaljai és helyi – összesen 82 – magyar nemzetiségű, 12–16 éves kor közötti diákok tölthettek el közösen egy hetet a festői szépségű sátoraljaújhelyi Vár-hegy üdülőben.

A tábor célja az volt, hogy az anyaországtól az I. világháborút lezáró, 1920-as párizsi békediktátum következményeként elszakított nemzetrészek fiataljaiban erősödjön a nemzeti összetartozás érzése, a nemzettudat fontossága. A résztvevőknek a csoportos (kulturális, sport- és szabadidős) foglalkozások során alakulni nyílt bepillantani abba, hogy a Magyarország határain kívül élő magyar fiatalok számára milyen is magyarnak lenni, milyennek képzelik el jövőjüket és milyen lehetőségeket látnak maguk előtt.

Sátoraljaújhely város és Beregszász Megyei Jogú Város szoros partnerkapcsolatainak köszönhetően, a Beregszászi Polgármesteri Hivatal jóvoltából négy diák és egy kísérő vehetett részt a programban.

Az esemény hivatalos megnyitóján a Beregszászból érkezett táborozóknak lehetőségük adódott bemutatni a város rövid történetét, amelyet egy Beregszászról szóló verssel, valamint a jellegzetes helyi, férfi és női népviseletet bemutató kiselőadással tettek változatosabbá. Ezt követően, még a tábor nyitónapján, a különböző tájegységekről érkezett magyar fiatalok egy maréknyi, a szülőföldjükről származó földet helyeztek el az üdülőben kialakított emlékhelyen az összetartozás jeleként.

A hét folyamán a fiatalok megnézték a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön által fenntartott Magyar Büntetés-végrehajtás Börtönmúzeumának kiállításait, megcsodálták a sátoraljaújhelyi Magyar Kálvária emlékmű-együttest, feledhetetlen órákat töltöttek el a Zemplén Kalandparkban. Ellá-

togattak Budapestre is (a képen), ahol megtekintették többek között a Sándor-palotát, ahol a Köztársasági Elnöki Hivatal is található. A zenés, táncos rendezvények alkalmával több ízben is elkápráztatta tehetségével a táborlakókat a *Főlszállott a Páva* tehetségkutató verseny egyik házigazdája, a jól ismert Érték-díjas Herczku Ágnes, valamint a műsor 2012-es elődöntős csapata, a Fokos zenekar.

Június 4-én a város, az intézmények és a szervezetek vezetői, valamint az iskolások, a *Hazajárók* és a *Nyolc ország, egy nemzet* ifjúsági tábor résztvevői a sátoraljaújhelyi kishatáron felállított emlékműnél emlékeztek a 94 évvel ezelőtt aláírt békeszerződésre. A Trianoni emlékkőnél a Nemzeti Összetartozás Napján Szamosvölgyi Péter polgármester és a város önkormányzatának képviselői rendhagyó történelemórát tartottak. Emlékeztettek arra, hogy a magyar nemzet a határok ellenére is egységes. A kárpátaljaiak a többi ország magyar ajkú fiataljaival együtt a magyarság összetartozását szimbolizáló nemzeti színű szalagot kötöttek a Ronyva-patak hídjának korlátjára. (Sátoraljaújhely egy szimbolikus hely ebből a szempontból, hiszen a trianoni döntésnek „köszönhetően” a várost a Ronyva-patak folyása mentén kettévágták.)

Az Ukrajnában közel négy hónapja tartó feszült politikai, gazdasági, szociális és nemzetiségi helyzetre való tekintettel a kárpátaljai résztvevőkre megkülönböztetett figyelmet fordítottak a többi országból érkezett vendégek.

Répási István

„Istennel a hazáért és a szabadságért”

Történelmi megemlékezések a Beregvidéken

Május 21-én a Rákóczi-szabadságharc kitörésének 311. évfordulójára emlékeztek a Beregvidéken. Mint ismeretes, Esze Tamás kurucvezér a szabadságharc kezdetén, Tarpa felől érkezve Váriban és Beregszászban is zászlót bontott, hogy a felkeléshez való csatlakozásra buzdítsa a térség lakosait.

A megemlékezés-sorozat a mezővári református templom előtti téren kezdődött, ahol a helyi középiskola növendékei, valamint a Tulipán néptáncgyűttes tagjai verses-zenés összeállításával emlékeztek a történelmi eseményekre, majd a megjelent szervezetek képviselői koszorút helyeztek el a templom falán lévő emléktáblánál.

A rendezvénysorozat folytatásaként a korhű népviseletbe öltözött salánki hagyományörzők, Esze Tamás és társainak útvonalát végigjárva, lovas szekéren érkeztek meg Beregszász főterére, hogy ünnepélyes keretek között emlékezzenek az 1703. május 22-én történt beregszászi zászlóbontásra. A Pro Cultura Subcarpathica civil szerve-

zőlés eseményének körülményeit, történelmi jelentőségét. Elmondta, hogy a kurucok toborzása Beregszászban volt a legeredményesebb, mivel a városban akkor éppen vásárt tartottak, így nagy volt a tömeg. Beregszászban mintegy 500 ember csatlakozott a kuruc csapatokhoz. Megtudhattuk, hogy a szabadságharc idején Rákóczi többször is tartózkodott Beregszászban, 1705 májusában és decemberében is járt a vidékünkön. A fejedelm emléket őrzi az egykori kastély falán elhelyezett tábla, a Szőlőhegy utcában található Rákóczi-pincék és az úgynevezett Rákóczi-fa, amely a kórházkertben található. A legenda szerint a burgundiai tölgyfa alatt sült szalonnát Rákóczi.

Tóth István köszöntőjében úgy fogalmazott: Magyarország történelmében a Rákóczi-szabadságharc volt az első olyan esemény, amelynek során nemzetünk szembeszállt a bécsi udvarral. Kárpátaljai magyarokként büszkék lehetünk arra, hogy a zászlóbontás a szülőföldünkön történt. Bár

ez a szabadságharc, akárcsak a későbbiek, leterített, ezekből mégis mindig erőt merített a magyar társadalom. Ez így volt a múltban és így van ma is.

Az ünnepi beszédek elhangzása után Császár István, a II. RF KMF tanára felolvasta Rákóczi brezáni kiáltványát. Az 1703. május 12-én Lengyelországban megfogalmazott dokumentum szólította harcha a magyar népet.

A történelmi megemlékezést Pirigyi Gergey főiskolai hallgató tárogatómuzsikával tette hangulatosabbá. A rendezvény végén a salánki hagyományörzők „Vívát Rákóczi!” felkiáltással meglobogtatták a szabadságharc különböző színű zászlóit, majd a megemlékezés hivatalos része nemzeti imádságunk közös elnéklésével zárult.

Ezt követően az ungvári Csipkés együttes közreműködésével szabadtéri táncház szórakoztatta Beregszász lakosait.

M. B.

Könyv a hit erejéről

Június 2-án Beregszászban bemutatták Paweł Wyszowski OMI *Katolikusüldözés Ukrajnában és Kárpátalján 1917–1944–1991* címmel a közelmúltban megjelent kötetét. A Kárpátaljai Ferences Misszió Alapítvány és a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet közös rendezvényeként megtartott könyvbemutatónak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola olvasóterme adott otthont.

Amint arról a kötet előszava is beszámol, Paweł Wyszowski atya, a Szeplőtelen Szűz Missziós Oblátusai kongregáció tagja (OMI) forrásértékű munkájában — egy évtizedes kutatásai nyomán — fejezetről fejezetre haladva mutatja be a papok, szerzetesek, szerzetesnők és világi krisztushívők tanúságtételét Ukrajnában, a kommunista vallásüldözés egész időszakában.

Az esztergomi Temesvári Pelbárt Ferences Gimnázium kiadásában a múlt évben napvilágot látott kötet érdekessége, hogy Paweł Wyszowski, a kijevi Katolikus Média-Centrum igazgatójának munkája mellett tartalmazza Hidasz Ferenc ferences szerzetes, a kötet fordítójának Kárpátalján gyűjtött, római katolikusokkal készült interjúit, valamint olvasható benne Melega Gabriella Domonkos-rendi szerzetesnővér, a kárpátaljai függelék társszerkesztőjének, az ungvári belügyminisztériumi levéltárban végzett kutatómunkájának összefoglalója is.

Zsákai Piroska történész beszélt a könyvről, a kötetben leírt korszakról, a történelmi tényekről, valamint az üldöztetésben érintettként vallott a hit erejéről.

Melega Gabriella szerzetesnővér *A római katolikus egyház ellehetetlenítésének kísérlete és papjainak elítélése Kárpátalján 1944–1956* címmel megírt kutatómunkájáról szólt. Kordokumentumokkal, statisztikai adatokkal és archív felvételekkel gazdagon illusztrált előadásában kitért arra is, milyen nehézségekbe, akadályoztatásokba ütközött a kutatómunkája során, és hogyan sikerült a szigorúan őrzött levéltárban — nagyrészt diktafon segítségével — anyagokat gyűjtenie. A jelenlévők a bemutatott illusztrációk között felvételeket láthattak a Gulagon mártírhaltalt halt Pásztor Ferenc pápai prelátus személyi aktájáról is.

A sok érdekes tény felvonultató előadást követően Hidasz Ferenc a kötetben közölt 22 életút-interjú készítésének körülményeiről és értékéről szólt, valamint egy rövid vités keretében bemutatta a kötet végén található fényképmellékletet, amelyben értékes archív felvételek is láthatók.

Tudósítónk

A lovaglás terápia, de sportnak sem utolsó!

A beregszászi Mustang Sportcentrum által működtetett lovardának a közelmúltól új vezetője van Lukács Zoltán személyében. A magyarországi fiatalember komoly szakmai és sportolói múlttal rendelkezik. Szerkesztőségünk arra volt kíváncsi, milyen szolgáltatások bevezetésével szeretné népszerűsíteni a lovaglást a Beregvidéken.

– Magyarországon, Újfehértón lakom, ott vezetem az önálló gazdaságomat – kezdte a bemutatkozást beszélgetőtársam. – Végigjártam a ranglétrát, amely a lóápolástól a belovagláson és a szakmai képzésen át egészen a nemzetközi versenylovaglásig vezetett. Büszke vagyok arra, hogy a németországi Paul Schockemöhle Sportistálló növendékeként én lehettem a kilencedik magyar, aki a világ egyik legelismertebb lovardájánál mélyíthette el tudását. Ez a szakmai múlt segít engem abban, hogy ne csak a könyvekből megtanulható elméleti ismereteim legyenek, hanem magabiztosan, összhangban tudjak dolgozni a lovakkal.

A beregszászi lovardával és tulajdonosával, Mikola Jakimccal egy közös ismerős révén kerültem kapcsolatba. Miután elmondtam, mivel foglalkoztam az elmúlt 19 évben, a tulajdonos felkért a lovarda vezetésére. Hangsúlyozni szeretném, hogy elsősorban nem a haszonszerzés motivál: fontosnak tartom, hogy a Beregvidéken is megismerjék a lovaglást, a lovak iránti szeretet lényegét. Az eddig tapasztaltak alapján sajnos az a benyomásom, hogy az igavonás céljából való lótatáson kívül az emberek nem igazán foglalkoznak a lóval, sőt sokszor azt látom, hogy a lótatók sem társként, hanem eszközként tekintenek az állatokra. Véleményem szerint ez az oka annak, hogy a lovaglás, mint szabadidős vagy sporttevékenység, nem igazán terjedt el a vidéken, és az ez irányú tudás is meglehetősen alacsony.

– Történtek-e változtatások a lovarda eddigi működésében? Milyen jellegű képzéseket, szolgáltatásokat nyújtanak a jövőben?

– Az alatt az idő alatt, amióta én irányítom a lovardát, igyekeztünk megfelelő körülményeket teremteni a lovak tartásához, ápolásához. Arra törekszünk, hogy az eddigieknél szakszerűbb gondozással, valamint belovaglással javítsuk a lovak kondícióját. Jelenleg 12 lovunk van, közülük 4 alkalmas

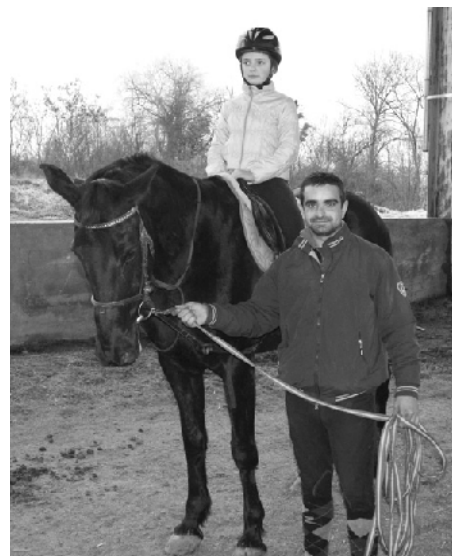
az oktatásra. Természetesen a gyermekeknek vagy az alacsonyabb növésűeknek a póni volna ajánlott. Az én megítélésem szerint azonban a nagyobb testű lovak is alkalmasak a gyermekek lovagoltatására, mivel a nagy lovak ütemkiülése a pónikhoz képest sokkal lassabb. A kiképzést folyamatosan végezzük, amihez megvannak az adottságaink és az eszközparkunk. A lovakkal kapcsolatos teendőket két munkatársammal közösen látjuk el.

Ami a szolgáltatásokat illeti, fő profilunk a sport- és szabadidős lovaglás. Az oktatásnál, függetlenül attól, hogy valaki versenyszintig szeretné vinni a lovaglást vagy csak kedvtelésből lovagolna, az alapok mindenki számára egyformák. Fontos, hogy a lovas biztonságosan tudja uralni az állatot. Ha valaki komolyabban meg szeretne tanulni lovagolni, célszerű hetente több alkalommal, rendszeresen eljárni az edzésekre. Természetesen arra is van lehetőség, hogy a családok hétvégi kikapcsolódás szintjén próbálhassák ki a lovaglást. Az oktatást a Németországban elsajátított ismereteim alapján igyekszem személyesen végezni.

Az említettek mellett tervezzük egy új, talán kevésbé ismert fogalomnak, a lovas terápiának a bevezetését. Ez egy olyan módszer, amely a gyógyító, a megelőző, a rehabilitációs és a fejlesztő terápiákban egyaránt alkalmazható. A lovas terápia alternatívát jelenthet a különböző fogyatékkal élők, ezen belül a mozgáskoordinációs problémákkal küzdő gyermekek és fiatalok testi fejlesztése terén. A terápiás foglalkozásokat egyéntől és a korlátozottság mértékétől függően nyereggel vagy nyereg nélkül tartjuk. A kevésbé sérült, illetve a mozgásában kevésbé korlátozott, idősebb gyermekek számára nyereggel tartjuk a foglalkozásokat a könnyebb egyensúlytartás céljából, a kicsik nyereg nélkül ülnek fel a lóra.

A foglalkozást ketten tartjuk annak érdekében, hogy biztonságos és hatékony legyen. A terápia lényege az, hogy a lovaglás valamennyi izomcsoport és testrész átmozgatását elősegíti anélkül, hogy azt a lovas akarná, vagy megterhelő volna számára. Kormegkötés nincs, az egészen kicsiktől a felnőttekig minden korcsoport esetében alkalmazható.

Megítélésem szerint mind a sport- vagy szabadidős lovaglás esetében, mind a terá-

piás célzattal való lovaglásnál fontos, hogy az ember összhangban legyen a lóval, kölcsönösen megértsek egymást.

– Milyen formában kívánják népszerűsíteni a lovaglást?

– Több elképzelésünk is van. Szeretnénk különböző, a lóval és a lovaglással kapcsolatos szabadidőprogramokat is szervezni. Példaként említeném a vadászlovaglást. Az egész naposra tervezett program a hagyományos rókavadászathoz hasonlítana, csak ebben az esetben nem vadászköppökkel és igazi rókára történné a vadászat, hanem egy rókaprémét viselő lovast kellene majd szakszerűen becserkészni és utolérni a több állomást érintő tereplovaglás során. A győztes lesz majd a Rókalovas cím viselője. Természetesen felvonulások, szüreti bálók, különböző közösségi rendezvények alkalmával is igyekszünk népszerűsíteni a lovardánk tevékenységét.

– Az érdeklődők hogyan léphetnek kapcsolatba Önökkel?

– Jelentkezhetnek személyesen Beregszászban a lovardában, emellett Mustang Sportcentrum néven elérhetők vagyunk a Facebook internetes közösségi oldalon, ahol megtalálhatják az elérhetőségeinket és tájékozódhatnak a nyitvatartási rendről is. Az érdeklődők feltehetik kérdéseiket is, amelyekre igyekszünk rövid időn belül válaszolni. Hangsúlyozni szeretném, hogy egyéni foglalkozásokat tartunk.

– Köszönöm a tájékoztatást, munkájukhoz sikereket kívánok!

Molnár Bertalan

Planetárium nyílik Ungváron

A nyugat-ukrajnai térség első mobil planetáriumára kaphat helyet Ungváron az Ungvári Nemzeti Egyetem és a Nagybányai Ásványtani Múzeum és Planetárium (Románia) közötti együttműködés gyümölcseként.

Az elsősorban csillagászati jelenségek bemutatására alkalmas létesítmény kialakítását a szlovákiai, magyarországi, romániai és ukrajnai határ menti térségek együttműködését szolgáló Regionális Fejlesztési Intézmények Nemzetközi Szervezetével közösen benyújtott nemzetközi pályázati projekt fogja fedezni.

Miroslava Lengyel prorektor a nem mindennapi hír kap-

cán elmondta, hogy a planetáriumnak az egyetemi oktatás mellett tudományos ismeretterjesztő funkciói is lesznek. Az utóbbiak keretében az űrkutatást népszerűsítő, szórakoztató programokkal a nagyközönség előtt is nyitva lesz.

Az Ungvári Nemzeti Egyetem emellett több más nemzetközi programban is részt vesz. Nemrégiben a Pozsonyi Egyetemmel kötöttek együttműködési szerződést, amelynek egyik hozadéka az lesz, hogy Szlovákia és Ukrajna kölcsönösen elismeri majd egymás főiskolai diplomáit, sőt az ukrajnai tanintézet a jövőben az ukrán egyetemi oklevél mellett egy második, európai diplomát is kiadhat majd a végzősöknek.

P. I.

Idősebb Erzsébet királyné

„.... Felicián észrevétlenül belopózva odalépett a király asztala elé, és éles kardját kirántva hüvelyéből, veszett kutya módjára heves támadással könyörtelenül meg akarta ölni a királyt, a királynét és fiaikat. Minthogy azonban az irgalmas Isten irgalma megakadályozta, nem tudta végrehajtani, amit akart. A király jobb kezén mégis könnyű sebet ejtett. De – ó, fájdalom – a szentséges királyné jobb kezének négy ujját, amelyet a szegények, nyomorultak és elesett emberek felé könyörületesen szokott nyújtani alamizsnaosztáskor, azon nyomban levágta. Ezekkel az ujjakkal varrt számtalan templom számára különféle terítőket, ezekkel küldött fáradhatatlanul az oltárokkra és a papoknak drága bitor díszruhákat meg kelyheket.” (Képes Krónika)

„Károly király kikeltkor méne Visegrádra, mint feleségével és gyermekivel, és midőn húsvét napján ebédhöz ült volna mind feleségével, gyermekivel: az egyik szolgálja, Felicián névű, az asztalhoz szolgálván, kirántá dákosát, és a királyhoz vága: de a király megvoná magát, és csak a jobb kezét megsérthetné egy kevesét; azután a királyné-asszonhoz vága, és az jobb kezén négy ujját vága le; azután a gyermekökhöz kezdte: de a gyermekeknek doktori támadának ellene: s miglen azok veszédnének az Felicián gyolkossal, kiszalladnának a gyermekek. Mikoron ekképpen hárszolta Felicián, a királyné-asszonnak pohárnoka Patócsi János egy tisztas inas, oda futamodék és a pohárszékéről egy kést raggada, és azt Felicián gyolkosnak a torkába ütötte, és levonná a földre. És a nagy kiáltásra befutának a darabontok, és azok konkra hánának a Feliciánt.” (Heltai Gáspár krónikája)

Mi volt az oka, hogy Zách Felicián – Csák Máté, majd a király bizalmasa – kardot emelt a királyi családra? Állítólag Erzsébet királyné segédkezett abban, hogy öccse, Kázmér herceg (a későbbi III. Kázmér lengyel király) elcsábítsa Zách lányát, Klárát. A folytatás egy rémregénybe is beillik. A mindig körültekintő, önmérsékletet tanúsító Károly Róbert (I. Károly) rettentő cselekedetre szánta el magát. Arany János *Zách Klára* című balladájában így ír erről:

„Mutató ujjamért
Szép hajadon lányát:
Nagy ujjamért legényfia
Borzasztó halálát
A más kettőért
Veje, lánya vérért;
Piros vérem hullásáért
Minden nemzetségét!”

Történt pedig mindez annak ellenére, hogy a magyar törvények szerint csak a mérnyőlőnek kellett lakolnia tettéért. A Zách unokák is csak úgy menekültek meg, hogy a johannita lovagok közbenjárására a király megkegyelmezett nekik. Azzal a feltétellel, hogy soha többé nem lépnek Magyarországra földjére.

Ki is volt az az asszony, aki meghatározta a XIV. század első felének magyar történelmét?

Erzsébet I. (Lokietek) Ulászló lengyel király gyermekeként született 1300 körül. Anyai ágon IV. Béla dédunokája volt. Korai gyermekkoráról keveset tudunk. 1320-ban feleségül adták I. Károly magyar királyhoz. Házasságukból hét gyermek: öt fiú és két lány született. Közülük öten éltek meg a felnőttkort: I. Lajos magyar és lengyel király, Endre, Nápoly királya, István, Szlavónia hercege, Katalin, Jodok morva örgróf és Erzsébet, I. Boleszláv oppelni herceg hitvese (Károly és László korán meghalt).

Az akkori szokásjog szerint a királyné jelentős koronabirtokokat kapott hozományul, amelyek udvartartása alapját szolgálták. Jelentősek voltak a királynéi birtokok vidékünkön is: Déda, Iványi, Kajdanó, Rákos, Oroszfalu stb. A tartományi hatalom felszámolása után a munkácsi váruraldom is a királyi család kezére került. A 4 mezővárost, 26 helységet, a munkácsi, a beregszászi, a guti, a gáti vármokot és a vári révet felölelő birtok már ekkor szép jövedelmet hozott.

Erzsébet királyné gyermekeivel
(Képes Krónika)

Erzsébet királyné igen sokat tartózkodott ezen a vidéken, hiszen innen könnyen eljuthatott Lengyelországba. Különösen akkor, amikor öccse, Kázmér halála után a lengyel rendek Lajos fiát választották meg királyukká. Mivel a király nem tudott állandóan új országában tartózkodni, 1370-ben édesanyját, a Piaszt hercegnőt nevezte ki helytartóul.

Bár a magyar király számos engedményt tett a lengyel nemességnek, nem nagyon szívlelték sem őt, sem pedig lengyel származású édesanyját. Ennek egyik oka az volt, hogy az uralkodók túlzottan kedveztek a kis-lengyelországiaknak a nagy-lengyelországi és a mazóviai nemesség rovására. Erzsébet királyné uralkodását nehéz természet sem könnyítette meg, aki férje, majd fia mellett hozzászólt a hatalom korlátlan gyakorlásához.

A magyar király helytartója ellen 1376. december 7-én felkelés tört ki, amikor a királyné kíséretét alkotó katonák „valamilyen jelentéktelen szénaiigben” a krakkói piacon összekulönböztek a lengyelekkel. A vitából hamarosan tömegverekedés kezdődött, amelyet a városbíró megpróbált lecsendesíteni, azonban ő maga is a vita áldozata lett – a magyarok egyike nyílával hátbalötte. Ekkor tört ki a felkelés, amely során „minden magyart felkutattak és korra való tekintet nélkül megöltek. Így megszárolták le többek között a királyné apródjait is. Több mint másfél száz magyar lelte halálát. Csak azok tudtak megmenekülni, akiknek sikerült idejében bejutniuk a várba.” (Jan Długos lengyel történetíró Annales Regni Poloniae c. krónikájából).

Erzsébet királyné a felkelés hatására lemondott helytartói feladatairól, amelyet Galícia kormányzásával megbízott rokonának, Opuliai László hercegnek adott át.

A királyné gyakran tartózkodott felvidéki birtokain, így udvart tartott Beregszászban, illetve a szomszédos Kismuzsalyban. Különösen pártfogolta Bereg megyét, amelynek több kiváltságot adott. Így 1353-ban engedélyezte a beregszászi lakosoknak a környékbéli királyi erdők használatát, 1354-ben pallosjoggal ruházta fel Vári mezővárost, 1376-ban pedig pecséthasználati jogot adományozott Munkácsnak.

Tovább folytatta a munkácsi váruraldom betelepítését. Kenézségeket alapított a betelepülő ruténoknak és oláhoknak. Ezek jelentős számáról az is tanúskodik, hogy 1364-ben megengedte a Bereg megyei oláhoknak, hogy saját vajdát válasszanak.

Erzsébet királyné igen vallásos volt: több kolostor és templom alapítása fűződik a nevéhez. A pálos rendnek Munkács, Beregszász, Kis-Beregen, Tarpán, a domonkosoknak Beregszászon alapított férfi és női kolostort. Saját kápolnájának a beregszászi Mindenszentek templomát tekintette, amelyet gazdagon felszerelt és ellátott. A templomot kivonta az egri püspök hatásköréből, és az esztergomi érseknek rendelte alá. Több oltárnökságot is létrehozott, amelyeket birtokokkal és jövedelmekkel látott el. Jakab áldozár, a templom papja a királyné udvari káplánja volt.

Birtokainak jövedelméről megfelelően gondoskodott. A beregszásziak a munkácsi uradalomnak tíz 50 köblös hordó borral adóztak. Miután idősebbik fiának, Lajosnak biztosítva volt a magyar és öccse, Kázmér gyermektelen halála esetén a lengyel trón, kisebbik gyermekének, Endrének is koronát akart szerezni. Erre kapóra jött a még Károly Róbert által kötött családi szerződés, amely az Anjou-ház magyar ágának is biztosította a nápolyi királyságot.

Bár Endre herceg Nápolyban feleségül vette Johanna királynőt, ennek ellenére jogában jelentősen korlátozták. Mivel Erzsébet királyné el akarta érni fia mihamarabbi megkoronázását, 1343 derekán útra kelt Nápolyba. Hogy szavainak még na-

Idősebb Erzsébet királyné

gyobb nyomatékot adjon, majdnem kiürítette a királyi kincstárát. Az úti máhában 21 ezer márká arany, 27 ezer márká ezüst (egy márká=215–280 g) és egy fél köböl aranypénz volt. Mint a bibliai Sába királynője vonult be Rómába, az örök városba. A Colonnák és az Orsinik, a város legnagyobb családjai fogadták nagy tisztelettel.

A királyné dús adományt hagyott a Szent Péter-bazilika oltárán. Nápolyban is támogatókat próbált szerezni fia ügyének, de beavatkozásával kihívta ellene az Anjouk tarantói és durazzói ágának haragját. De mivel a királyi és a pápai udvarban elaltatták gyanakvását, hamarosan hazaindult Magyarországra. 1344. február 24-én meglátogatta Bariban a Szent Miklósról elnevezett bazilikát és többek között egy értékes ereklyetartót ajánlott fel az oltárra.

Az Endre királlyá koronázásától tartó udvari párt 1345. szeptember 20-án egy vadászat során a Nápolymelletti Aversában meggyilkolta a herceget. Endre a királynő férjeként a calabriai herceg címet viselte, majd a pápa – Nápoly hűbéru – neki is megadta a királyi címet, s elküldte az egyik püspökét a koronázás lebonyolítására. A pápai bulla kiállításának dátuma éppen az orgyilkosság napja.

Magyarországon a gyilkosság megszervezésével Johanna királynőt vádolták, s azt megtorlandó Lajos király több alkalommal is hadjáratot vezetett Nápolyba. A királyné ezután unokái, köztük Martell Károly, Endre utószülő fia nevelésével foglalkozott.

1362-ben IV. Károly császár tiszteletlenül nyilatkozott Erzsébet királynéről, ezért fia hadat üzent és megkezdte csapatainak mozgósítását a cseh határon. Csak a császár bocsánatkérése után mondott le a király a háború indításáról.

Lengyel kormányzósága után egy ideig Horvátországban és Dalmáciában uralkodott. 1376-ban ismét visszatért Krakkóba. Később visszavonult a közéleti szerepléstől. Életének utolsó éveit az általa alapított óbudai klarissza kolostorban töltötte. Itt is temették el. 1380. december 29-én hunyt el 80 esztendőskorában. (Ekkor az átlagéletkor alig érte el a 40 évet.). Fia csak egy évvel élte túl.

Zubánics László

A KIMAK áprilisi rendezvényén

A Kárpátaljai Irodalmárok, Művészek, Alkotók Közössége (KIMAK) áprilisban új helyszínen, a főváros 18. kerületében, a Polgárok Házában tartotta rendezvényét. Ez alkalommal a helyi Üde Színfolt Kulturális Egyesület (vezetője Somlai Zsuzsa, a képen) társszervezőként járult hozzá az est sikeréhez. A közös szervezőmunkának köszönhetően a rendezvényt beharangozta a kerületi önkormányzat lapja, a *Városkép* is, amely cikkében bemutatta a KIMAK-ot, megemlítette, hogy a Polgárok Háza már több sikeres Kárpátalja-estnek adott otthont, sőt az Üde Színfolt Kulturális Egyesület képviselői a közelmúltban Kárpátaljára is ellátogattak. Az eset megtisztelte jelenlétével Ughy Attila, a kerület polgármestere is. Jelen volt a parlamenti választások – a többszöri újraszámlálás miatt országosan is közismertté vált – 15. választókerületi egyéni győztese, Kucsák László országgyűlési képviselő, alpolgármester is. A rendezvényt színesítette Kovács Sándor Kárpátalja tájait és nevezetességeit bemutató, 78 fotóból álló gyűjteményének kiállítása.

Az est moderátora, Kovács Sándor, a KIMAK elnöke elsőként Ughy Attila polgármester úrnak adta át a szót. A kiváló szónoki képességekkel rendelkező polgármester beszélt Kárpátaljával és Munkáccsal kapcsolatos élményeiről, majd egy beható kiselőadást tartott Ukrajnáról. Bemutatta hányatott történelmét, majd a geopolitikai helyzetéből adódó jelenlegi feszültségekre irányította a figyelmet.

A Noszty fiúk együttes zenés betéte után a KIMAK elnöke az est előadóját, Popovics Bélát, a Munkácsi II. Rákóczi Ferenc Középis-

kola és a Szent István Római Katolikus Líceum tanárát, helytörténészt, népszerű honismereti vezetőt egy kevésbé ismert, *Munkács* című Kölcsey-epigrammával vezette fel (a képen). Popovics Béla több vetített fotó és illusztráció kíséretében szívet melengetően beszélt szülőföldünkéről. Előadásának középpontjába szeretett szülővárosát, Munkácsot állította, amelynek helytörténeti kutatása életének elválaszthatatlan részét képezi. A közönség megtudhatta, hogyan derítette fel

a csehek által leszerelt Turul-émlékmű további sorsát, miként találta meg a Feszty-körkép középpontjának helyszínét. Mindezek mellett előadását átszötte egy nemes eszme, a hit, amely nélkül nem maradhatott volna fenn Kárpátalja magyarsága, de nem épülhetett volna újjá sem a munkácsi Turul-émlékoszlop, sem a Vereckei-émlékmű. Előadása egyszerre volt ér-

dekfeszítő, szellemes, elgondolkodtató. Az egyes fejezetek gondolatébresztő mondanivalóját a Noszty fiúk egy-egy zeneszámmal oldották fel. Az est zárásaként pedig az együttes a közösséggel együtt zenei kíséret mellett énekelte Horváth Sándor kárpátaljai költő *Merta haza nem eladó...* kezdetű megzenésített versét.

A több mint százfős közönség lankadatlan figyelmé, a tartalmas kérdések azt igazolják, hogy a KIMAK-rendezvények helyszínváltása nem okozott törést a rendezvénysorozatban, hanem ellenkezőleg, ez volt az eddigi legsikeresebb est. A rendezvényről a *Kárpát Expressz* című műsorban beszámolt az MTVA, illetve írt a 18. kerületi *Városkép* is.

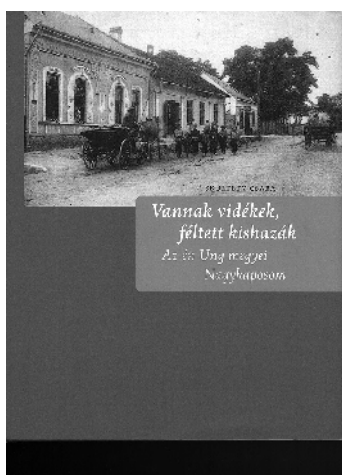
Kovács Attila
A szerző felvételei

„Vannak vidékek...”

Budapestben a Litea Könyvszalonban május 27-én mutatták be Skultéty Csaba nemzetközi tekintélyű kiváló publicista új könyvét. A zsűfólásig megtelt teremben sok ismerős arcot láttunk, hiszen a szerző mindig és mindenütt hangsúlyozza kárpátaljai kötődését. Már a könyv címe is – *Vannak vidékek, féltett kishazák. Az én Ung megyei Nagykaposom* – azt feltételezi, hogy lapunk olvasói is találnak majd csemegéket a kiadványban. A könyv címének egyik felét a szerző az általa nagyon tisztelt Kányádi Sándor erdélyi költőtől kölcsönözte, aki *Előhang* című versében így ír: „vannak vidékek / gyönyörű tájak / ahol a keserű / számban édessé ízesül” Skultéty Csaba kötete erről a lelkiállapotról szól.

De térjünk vissza a könyvbemutatóra. Bakó Annamária, a könyvszalon vezetője köszöntötte az egybegyűlteket, majd átadta a szót Tamáska Péter történész-publicistának, aki élő interjúban vallotta a szerzőt. A *Kárpátaljai Hírmondó* hűséges olvasói a lap hasábjain többször találkoztak Skultéty Csaba életírásaival, de azért itt is elmondjuk, hogy Ungváron érettségizett, a híres papköltő,

Mécs László volt a keresztapja, a visszacsatolást követően az édesapja Beregszászban volt közjegyző. A Skultéty család szoros barátságban volt Márai Sándor szüleivel.

Sok érdekes tény tudtunk meg a bécsi döntés utáni Ungvár életéről, amikor a magyarság és a ruszinság egysége olyan szoros volt, hogy két szilvesztert ünnepeltek együtt. A sportélet virágzott, a Ruszin SK or-

szágos sikereket aratott, és mindenki büszke volt rájuk.

A szerző életére jellemző az alábbi kis történet. Világjáró publicistaként sok élményt gyűjtött, sok helyen megfordult, sőt, hosszabb-rövidebb ideig több országban is élt. Egy alkalommal megkérdezte tőle valaki: mondja, nincs magának egy városa? Kissé elgondolkodott, majd azt mondta: de van – Ungvár...

Az esten közreműködött Szalóczy Pál, a Magyar Rádió egykori főmunkatársa, aki részleteket olvasott fel Skultéty Csaba új könyvéből.

Ezután kérdések és hozzászólások következtek. Petrikán Péter, a szülőváros polgármestere arról beszélt, milyen büsz-

kék a nagykaposiak díszpolgárukra. Skultéty Csabát sokan köszöntötték új könyvének megjelenése alkalmából, sokan örültek, hogy személyesen is kezét foghattak vele, a legendás Ambrus Mártonnal, aki annak idején ezen a néven jelentkezett be külpolitikai kommentárjaival a Szabad Európa Rádió műsorában. Az író-olvasó találkozó végén a szerző dedikálta a kulcsin és a belbecs értékeire épült, szemet gyönyörködtető könyvét.

Lapunk következő számában részletesen bemutatjuk a kiadványt.

F. M.

A képen: Skultéty Csaba, Tamáska Péter és Szalóczy Pál a könyvbemutatón.

Születésnap ünnepség a Magyar Írószövetségben

Nagy Zoltán Mihály kárpátaljai és Lászlóffy Csaba erdélyi író 65., illetve 75. születésnapját méltatták az irodalombarátok május 28-án a Magyar Írószövetség klubjában. Sajnálatos, hogy Nagy Zoltán Mihály betegsége miatt nem tudott részt venni az ünnepségen, azonban a szervezők a jól szerkesztett programmal őt is az érdeklődők körébe varázsolták.

Először Mezey Katalin költő, a Magyar Művészeti Akadémia Irodalmi Tagozatának vezetője, majd Szentmártoni János, a Magyar Írószövetség elnöke mondott köszöntőt. Elmondták, hogy a két alkotó életműve hangsúlyosan jelen van a magyar irodalomban, annak ellenére, hogy életpályájuk egymástól igen távol esik. Lászlóffy Csaba értelmiségi családban nőtt fel, a gyermekkor élményvilágának lenyomatát írásaiban is megtalálja az olvasó.

Nagy Zoltán Mihály szülei a falusi emberek mindennapi gondjaival küzdve tartották el gyermekeiket, majd a későbbi író is kétkézi munkával kereste meg a kenyerét. Nagy Zoltán Mihály drámai sorsban érelődött művei a kárpátaljai magyarság életének felbecsülhetetlen „barlangrajzai”.

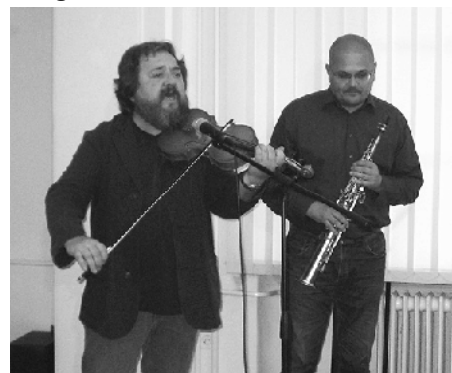
Korpa Tamás költő, irodalomkritikus Lászlóffy Csaba néhány írását elemezte, Bertha Zoltán irodalomtörténész Nagy Zoltán Mihály *A sátán fattya* című könyvét vette górcső alá. Ezután Juhász Róza színművész olvasott fel részleteket az említett műből, majd Szabó András előadóművész

ajándékozta meg a közönséget az író Apró-novelláinak gyöngyszemeivel. Varga Tamás színművész Lászlóffy Csaba esszéiből olvasott fel néhányat. A szünetekben Szokolay Dongó Balázs és (a kárpátaljai gyökerű) Kiss Ferenc népzeneészek örvendeztették meg az egybegyűlteket nem mindennapi muzsikájukkal.

A Kárpátaljai Hírmondó olvasói nevében is szeretettel köszöntjük az ünnepeltek.

Tudósítónk

A képeken: Szentmártoni János; Mezey Katalin, Juhász Róza és Szabó András; Kiss Ferenc és Szokolay Dongó Balázs.

A Könyvfesztiválon jártam

Április 24–27. között rendezték meg a XXI. Budapesti Könyvfesztivált a Millenáris Parkban. Évek óta járok ide, és úgy gondoltam, idén sem hagyom ki, már csak azért sem, mivel egykori tanáraitól kaptam szíves meghívást és ingyen jegyet. Bár az 500 forintos belépő nem sok egy olyan könyves ünnep tekintetében, amely Európát öt legjobb fesztiválja között szerepel.

Az átlaghoz képest kevesebben látogattak ki a pavilonokhoz, pedig a kínálatnál idén sem volt baj. A teljesség igénye nélkül csak annyit mondok, 446 magyar szerző ült le dedikálni, 33 ország 64 irodalmára jött Budapestre. Az idei díszvendég Törökország és a finn–észti Sofi Oksanen volt. Egykori hódítóink alaposan kitétek magukért, négy napig újra megteremtették a Millenáris Parkban a félhold világát. Megtudtam, hogy a török kiadók 540 millió példányban jelentettek meg könyveket, és számos magyar szerző művét fordították le Szulejmán nyelvére. Anatóliában a legnépszerűbb magyar szerzők: Jókai Mór, Déry Tibor, Földes Jolán, Radnóti Miklós, József Attila, Petőfi Sándor és Ady Endre, de egyre több kortárs szerző is sorra kerül.

Bár én nem álltam be a dedikálásra várók sorába, megállapíthatom, hogy a rocksztárként is jegyzett Oksanen kisasszony igencsak dekoratív jelenség. Viselkedése, a haja színe engem Karafiáth Orsolyára emlékeztet. Egy pillanatra meg is fordult a fejemben, hogy vajon nem a meghökkentő ötleteiről ismert költőnk egyik újabb ak-

ciójának lettünk-e az áldozatai. Az író több interjút is adott, többek között a jelenlegi ukrán helyzetről is kifejtette a véleményét.

Törökország ide, Azerbajdzsán vagy Spanyolország oda, mint Beregszászon született billentyűzet-nyagató, én idén is a kárpátaljai vagy legalább az ukrán standot szerettem volna megtalálni. Jó, tudom, van most otthon éppen elég baj, de azért mégis. Sok tekintetben optimista vagyok. A D épületben találtam meg a határon túli kiadók pavilonjait. A legnagyobb a Magyar Könyves Céh – Erdélyi Magyar Kiadók címet viselte. Ez természetes, hiszen Romániában él kisebbségben a legnagyobb magyar közösség. Veres Emese Gyöngyvér, a Magyar Rádió tudósítója éppen Hajdu Áron kiadóvezetőt kérdezte: van-e határon túli magyar irodalom? A válasz: csak egységes magyar irodalom létezik. De az egység mégsem volt teljes, mert hát hol vannak a kárpátaljai magyar kiadók? Erdély mellett ott volt a Felvidék, a Délvidék és a csángók is, mondjuk akár Iancu Laura révén.

A standok kínálatát böngészve kárpátaljai kötetek után kutattam. A Magyar Naplónál megtaláltam Nagy Zoltán Mihály *A sátán fattya* című könyvének sokadik kiadását, no meg négy szerzővel mi is képviseltetjük magunkat *Az év versei 2014* című antológiában. Talán nem voltam elég felkészült vagy kitartó, de más kárpátaljai vonatkozású könyvet nem találtam. Találtam viszont másokat, köztük Szakolczay Lajos *Valóságglóbusz* című esszéválogatását, de Illyés Gyula *Ostromnaplója* is érdekes olvasmányoknak ígérkezik.

Versmaraton 2014 kárpátaljai költők részvételével

Április 11-én a költészet napja alkalmából Budapesten a Thália Színház Mikroszínpadán rendezték meg az idei Versmaratont *Személyesen a vers* címmel. A Magyar Napló és a Magyar Rádió ZRT által szervezett rendezvényen délelőtt 11 órától este 11 óráig száz költő mutatkozott be. Ameghívott irodalmárok, *Az év versei 2014* című antológia szerzői többségükben személyesen jelentek meg, de volt, aki skype-n üzent vagy telefonon olvasta fel verseit. Az érdeklődők a rendezvényt folyamatosan figyelemmel kísérhették a Kossuth Rádióban és interneten.

Idén a szerkesztők négy kárpátaljai költő alkotásait válogatták be az antológiába. Füzesi Magda a 15 órától kezdődő részben kapott szót. Beszélt szülőföldjéről, a Beregvidékről, a moderátori kérdésre válaszolva pedig szót ejtett a jelenlegi ukránai közállapotokról, a kárpátaljai magyarság életének nehézségeiről, majd felolvasta néhány versét.

A következő blokkban lépett fel Finta Eva, aki bár több évtizede Magyarországon él, kárpátaljai költőnek vallja magát. Erről ő is beszélt, bár azt is megemlítette, hogy az áttelepülése után megszakadt a kapcsolata a kárpátaljai közélettel. Szülőföldjén sokáig mellőzve volt, verseit nem közölték. Az idén viszont Beregszászban a magyar kultúra napján a Kárpátaljai Magyar

Szepesi Attila

Harangszó

A görögkatolikusok templomát az Attila utca végén, közel a Sároksziget-hez egyik napról a másikra görögkeletivé, vagyis pravoszlávvá nevezték át.

Délben idejártam harangozni Kontros Sanyival, amíg az oroszok be nem tiltották négy évtizedre a harangszót.

Barátunk, az öreg templomszolga vigyorogva nézte, ahogy néha levegőbe kap a goromba harangkötél és ott lógok kalimpáló lábakkal a levegőben.

Jött aztán egy nagyszakállú pópá, aki csak oroszul tudott.

A három régi pap egyike átszökött az aknazáron Magyarországra, a másikat lágerbe hurcolták.

A harmadik pedig, aki átállt a pravoszláv hitre, megőrült, rémálmok gyötörték, és három hét múlva felakasztotta magát a tömjénilátú sekrestyében.

Művelődési Intézetben Életműdíjjal tüntették ki, korábban pedig megkapta az *Együtt* című folyóirat nívódíját. Finta Eva beszélt tanári tapasztalatairól, elmondta, hogy inkább a fiatalok között érzi jól magát. Ő is felolvastott verseiből.

Hét költőmmel szerepel a válogatásban Vári Fábán László József Attila-díjas költő, aki minden eddigi Versmaratonon részt vett. Idén más elfoglaltsága miatt nem tudott személyesen megjelenni a Thália Színházban, ezért verseit telefonba olvasta be.

Jómagam először kerültem be *Az év versei* kötetbe, ebből adódóan először vettem részt a Versmaratonon is. Kövesdy Zsuzsanna, a Magyar Rádió programszerkesztője röviden bemutatott, majd beszéltem a Kárpátalján művelt magyar irodalomról. A műsorvezetőt nagyon érdekelte a beregszászi tájszólás, ezért erről a témáról is kifejtettem a véleményemet. Végezetül felolvastam a két beavagolt versemet.

Meg kell még említenem Szepesi Attilát is, ugyanis a költő 1942-ben Ungváron született, kora gyermekkorát pedig Beregszászban töltötte. Annak ellenére, hogy családjá nyolcéves korában áttelepült Magyarországra, lélekben ma is kapcsolódik Kárpátaljához. Ez a kötődés tetten érhető az antológiában közölt verseiben is.

Lengyel János tudósításai

A dombrádi kenyér

Mifelénk, a Rétközben a parasztember úgynevezte a búzát, a gabonát: élet. Ezért hajtották magukat a nincstelenségnek – de a háború után még mi, párholdasok is – egész nyáron, tűző napon, a „szegények napjától” homályos, holdvilágos éjszakákon... Szívtuk a cséplőgép dobjából kiömlő törek csipős, fojtogató porát, hogy néhány zsák élet – az egész család eledelét biztosítandó – ott álljon a kamrában. Valóban életet jelentett a búza, a gabona (rozs), hiszen az ebből sült kenyér tartotta ki „újig” a családot (ha kitarította?). Gyerekkoromban gyakran hallottam a szüleimtől, meg más idősebb emberektől: „csak kenyér legyen, pulya, aztán majd csak lesz valahogy”. Talán ez volt az oka annak, hogy a kenyér iránt a családban a református nevelésen és a családi munkamegosztáson keresztül gyerektől sajátos tiszteletet igyekeztek kialakítani. Szépséges is.

Még beszélni is alig tudtunk, amikor a mezőről hazahozott „madárlátta” kenyeret követeltük szüleinktől, s a reggeli, esti imádkozáskor selypítve mormoltuk „... a mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma...”. Felnőtté avatásunk idején, a konfirmáláskor Krisztus megtörtetett testének emlékére is házi sütésű úrvacsorai kenyeret kaptunk három ujjunk közé a templomban. A vasárnapi iskolában, majd a konfirmáció után a gyülekezettel együtt énekel-

Kenyérkereső, kenyeres pajtás, komiszkenyér

„A kenyér minden enivaló közül a legfontosabb vót” – mondták a Felső-Tisza melletti Dombrádon az idősek emberek. Rangját, becsületét megannyi szólásmondás tükrözte. A munkába álló családtag nem pénzkereső, hanem kenyérkereső lett, de ha a munkaadó elbocsájtotta őket, nem az állásukat, hanem a kenyerüket veszítették el. A kenyér örömben, haragban végigkísérte az embert. A jópajtást, a hasonló korú társat kenyerespajtásként emlegették, ha nézeteltérés támadt a testvérek, vagy a barátok között, akkor kenyértörésre került sor.

Ha valakinek piros volt az

tük a 483. dicséret egyik versében: „... add meg nekünk kenyerünket, naponként eledelünket...”. Otthon sem dobtunk el, még véletlenül sem kenyeret, mert olyan nagyon nem is volt miből. A II. világháborús fronton szerzett tapasztalatai alapján apánk gyakran elmondta: „majd megennétek még a héját is, csak lenne”.

Ma is szívesen emlékszem az egykori otthoni kenyérsütéshez fűződő szokásokra, az anyánk sütötte, foszlós kenyér illatára. Mennyire szeretünk frissen fejt, meleg tejjel, vagy csak úgy magában, „csupaszon”, esetleg pár szem sóval megpergetve! No és a helyi gőzmalomban ütött napraforgóolajba mártogatva! Most értem meg igazán egykori középiskolás lánypajtásaimat, munkásszármazású padtársamat, miért voltak képesek a szálamis szendvics tízóraijukat az én kacsaszírral megkent házikenyerméremtel feláldozni.

A hosszú téli estéken gyermekeimnek is gyakran elmeséltem, milyen volt a nagy boglya-kemencében szép barnára sült, kerek házi kenyerre, a cipő, a vakaró, az általunk kemencemelegen májszolt mákos vagy lekváros lepény, a kapros lángos, az öntött babájka. Ők már csak annyit tudtak közbekeverni, hogy „Apu, a szakajtó kosár, ugye, az, amiből a Mama a tyúkoknak szórja a tengerit, a fátál meg az, amelyikben Erzszi néni a puffancsot, a fánkot keverte?”

arca, azt mondták rá: biztos sok kenyérhéjat evett és attól olyan szép piros. Az árván, szegényes körülmények között élő gyerekre mifelénk azt mondták, hogy az valóban vízen és kenyéren nőtt fel. A feledékeny emberre az a mondás járta, hogy kicsi korában biztos sok pálinkás kenyeret etettek vele. Aki szegény volt, napszámba dolgozott, vagy vőnek, menyecskének ment az apósék, anyósék házához, az a más kenyerét ette. Ezt azokra is mondták, akik nem dolgoztak, csak a más kenyéren élésködtek. Aki viszont segítőkész, engedelmes ember volt a feleségéhez, családjához, az

olyan volt, mint egy falat kenyér, vagyis jó szándékú, amiért valóban olyan nagy volt a becsülete, mint rossz termést hozó években a kenyérnek. Ezt a mondást fordítva is használták: ha valaki rosszul nősült, vagy iszákos, verekedős férj lett, arra gyakran

azt mondták: no ennek se lesz kenyérbecsülete. Éppen ezért adták a falusi asszonyok szívesen katonának fiaikat, mert angolbőrben, komiszkenyéren fegyelmet tanultak a legények, s az anyjuk vagy a feleségük által sült cipőt – és azon keresztül az asszonyok munkáját – is jobban megbecsülték. Az a legény viszont, aki a feleségével új háztartást kezdett, külön kenyérre került. Ez volt a legjobb megoldás, mert jobb dolog az, ha a fiatalok a maguk kenyerét eszik, maguk keresik meg a kenyérre valót, legalább jobban meg is becsülik – vélekedtek az emberek.

Régen a kaláka munka idején – hordáskor, kaszáláskor, kapáláskor, még inkább a béres- és a cselédvilágban – próbára tették

a fiatalasszony kenyérsütő tudományát. Amennyiben nem sütötte meg jól a kenyeret, a fiatalasszonynak – de még az idősebbnek is – kemény elcéloldást kellett elviselnie. – Ezt a kenyeret még a kutya sem enne meg! – hangzott a durvább megjegyzés. Aki óvatossá volt, az így adta nemtetszését a háziak tudtára: nem is tudtam, hogy ilyen gazdagok vagytok, még szalonnát is adtok a kenyérhez? Tudniillik a keletlen, sületlen kenyér alján valóban a szalonnához hasonló réteg keletkezett. Mások egyértelműbben fogalmaztak: többet ér nálam a vakaró, mint nála a kenyér. Ha viszont jó volt a háziasszony sütése, a vendégek többet ettek belőle, vagyis nem sajnálták a más kenyerét.

Szós halott temetéséért lepényt kapott a lelkész

A családi perpatvar gyakran ilyen mondásra serkentette a szem- és fültanúkat: nem kérek én az ő kenyéréből. Ezzel arra utaltak, hogy a nagyobb vagyon ellenére sem cserélne a háziasszonnyal, annak rossz családi élete, a férj zsugorisága vagy egyéb rossz tulajdonsága miatt.

Ha valakinek neki nem tetsző munkát kellett elvégeznie, az – főként, ha nyakas kálvinista volt – sokszor azzal az indokkal állt odébb, hogy ez neki nem kenyere, vagyis nem hajlandó a megalkuvásra, inkább éhen marad. Ha a mezei szántáskor, szénahordáskor hirtelen valamilyen alkatrészre lett volna szüksége a parasztembernek, de az nem volt elérhető a közelben, sóvárogva mondták: pedig úgy kellene, mint egy falat kenyér. Aki megöregedett, az megette a kenyere javát, aki viszont halálos balesetet szenvedett, vagy váratlanul összeesett munka közben, és hiába próbálták életre keltetni, arra

azt mondták: no ez se kér már több kenyeret, vagyis meghalt.

Ha szitát, rostát, sorozót, gombos villát, kaszát és egyebet nehezen adott kölcsön a gazda, arról úgy vélekedtek, hogy félti, mintha pünkösdi kenyér lenne. Ezzel arra utaltak, hogy pünkösdi táján, vagyis az aratás előtti hetekben a kenyérnek nagy volt a becsülete, mert kevés volt belőle.

A múlt század végén az esküvőről hazatérő fiatal párt a násznagyok a Felső-Tisza-vidéken az ajtóban magasra tartott, frissen sült kenyér alatt léptették a lakodalmas házba. Olykor a menyasszonyt az ajtó előtt cukros kenyérral etették meg, mielőtt a vőlegényék házába lépett volna, hogy hűséges maradjon. Azt is a lelkére kötötték, hogy a megszegett kenyeret megszegett részével ne fordítsa a nyitott ajtó felé, mert akkor sose lesz elegendő enivalójuk. Az elhunytához erős érzelmi szálakkal kötődő férj, fe-

A dombrádi kenyér

Leség, gyerek papírba csomagolt, sós kenyéret vitt a temetőbe, s azt a fejfa mellé a földbe ásta, mondván: legyen neki is útravaló a túlvilágig. Erre való utalásként mondták a hiábavaló törekvések idején, hogy ez annyit jelent, mint halottnak a fejfa tövére ázott kenyér. S lehetne a sort tovább is folytatni.

A teljesség igénye nélkül említett szólások, mondások, szokások is jól mutatják, hogy a kenyér a parasztember mindennapi életének elmaradhatatlan kísérője volt.

A Dombrádi Református Eklézsiának a XVIII. század közepétől kézírással vezetett jegyzőkönyvei gyakran említik a „minden ennivaló legfontosabbikát”. Az egyik bejegyzés szerint a kereszteslést a gyülekezeti tagok kenyérről fizették a nagytiszteletű úrnak. Egy másik bejegyzés – mintegy igazolva, hogy életünk végéig elmaradhatatlan kísérőnk a kenyér – arról tudósít, hogy „énekes, szós Halottért egy lepénykenyért, Predikációs Halottért fél cipőt” kapott a korabeli református lelkész. Ezzel szemben – egy 1846. évi bejegyzés szerint – a szülők a presbiterek előtt arról panaszkodtak, hogy a rossz időjárás következtében az „iskolába menő gyerekek kezibe hetekig nem tudnak kenyéret adni”.

Az 1848/49-es szabadságharc utáni években még „a tengericsutkát is megdarálták kenyérnek”. Évekig nem használták a kemencét, s az idősebb adatközlők szerint még az 1910-es években is fű nőtt a fenekén. Különösen a sokgyermekes családokban – s akkor ilyen volt a legtöbb magyar család az én keleti Szülőföldemen – a kenyérnek, lisztnek valóból kapálásra alig maradt valami. Mondták is sokszor, hogy: „karácsonyra kalácsot, húsvétra kenyéret, pünkösdre meg amit lehet”. Amit a kamrában találtunk, azt ettünk. Ilyenkor csak többnyire máléra futotta, mert a lakodalmas káposztát is, mivel nem volt hozzá kenyér, hát réti csikkal főzték. A régi időkben mindig málékenyérrel ettünk. Még mondókat is tanítottak velünk, azt hogy: *„Új esztendőbe búj a kemencébe, szedd ki a málét pokróc lepedőbe, adj egyet belőle”* – hallottam az idős szomszéd nénytől, meg az önteleki ismerős öreg bácsitól az 1970-es évek elején.

Mekkorát fordult azóta a világ! A kenyér fontossága azonban mit sem változott, ha becsülete egy kicsit meg is kopott. Az elmúlt, különösen aszályos tavaszokon micsoda hangzavarban riogattak bennünket felelőtlen tollforgatók meg a média rossz jósnak bizonyult kommentátorai, hogy nem lesz meg a mindennapi kenyérnek való búza. S lett, sőt exportra is jutott! Igazolódott az idős emberek mondása: amit Isten szigorúan mért ránk, azt nem az egymással viaskodó pártok, hanem egyedül Isten hozhatja helyre. S benne eddig nem kellett csalatkozunk.

Orosz Károly, Vecsés

Nagy érdeklődést keltett az olvasók körében az a beszámoló, amelyet az *Új Idő* című, rövid életű irodalmi folyóirat munkatársainak kárpátaljai látogatásáról adott közre Szöllősy Tibor a Kárpátaljai Hírmondó idei tavaszi számában. A látogatásnak volt utóélete is, hiszen az íróknak a szűkebb pátriánkban szerzett benyomásairól az *Új Idő* Kft. *Magyarok a Kárpátalján* címmel 1989-ben könyvet is megjelentetett. Ebből a könyvből közlünk részleteket olyan megfontolásból, hogy bemutassuk, milyennek láttak bennünket, Kárpátalján szocializálódott magyarokat az anyaországi alkotók negyedszázaddal ezelőtt...

Magyarok a Kárpátalján

Eljöttem a barátaimmal Kárpátaljára, hogy személyesen is megtapasztaljam az élő történelmet. Olyan emberekkel szeretnék találkozni, akik tanúi voltak annak, ami itt a második világháború után történt. Mert nem szabad mindazt elfelejteni, amit itt az emberekkel, magyarokkal, nem magyarokkal csináltak. Azért nem szabad elfelejteni, mert a múlt az a tárház, amelyből a jövőt formálás lehetőségeit, állított vagy tagadott emlékeként mindig elő lehet szedni. A múltból kell megtanulni azokat a stratégiákat, melyeket az ember nem tudott, mert nem akart felhasználni, vagy csak egyszerűen nem hagyta, hogy felhasználja.

Hernádi Gyula: Sztálin kantáta – magyar rekviem

A hotelszobában kipakolunk. Ajándékokat nézegetünk Tónival (*Végh Antallal – a szerk.*). Én hoztam húsz Amo-szapant, cigarettát, reklámszatyrot, rágógumit, vécépapírt. Kicsit szégyenkezve mutogatom: mintha négerk közé jöttünk volna. De hát ezt a tanácsot kaptam. Hogy ezeket a holmikat itt egyáltalán nem lehet kapni. És senkit sem akar megsérteni az ember. S nem akar amerikai milliomost sem játszani. De egyre inkább szégyenkezem, s visszagyömöszölök mindent a bőröndbe.

Csukás István: Utazni kell, utazni jó

Végül is csak elértünk a megadott helyre [a técsői] Kossuth szobor árnyékába. Kavarog a füst, a birkahús fél-nyers szaga terjeng a levegőben.

Barátunk – odahagyva magánműhelyében végzett munkáját – lelkesen kísér bennünket, magyaráz és nyugtat egyszerre. Három órája vitatkoznak a pártbizottságon, hogy jövünk. Miért jövünk? Hivatalosan jövünk? Turistaként jövünk? Írók vagyunk? Emberek vagyunk?

Nincs az a nemzetközi barkochba, amely olyan kérdéseket ki tudna találni, amilyeneket ők, csöndesen és hosszan üldögélve a fáradtan leterített piros asztalnál. Szeretik a tanácskozásokat? Megszokták? Szeretik az ellenőrzést? Nem. Ez a munkájuk. Mások karbantartása. Rendben tartása. Irányítása.

Barátunk jelzi – nem akarják a pártbizottságon megtiltani, hogy jöjjünk (nem tudom, hogyan akarnák, mikor már itt vagyunk), de jöve jöttünk-e? És most mit fogunk csinálni? Nézni? Írni?

Barátunk – barátaink repesnek körülöttünk. Fogják a karunkat, talán még könny is szökken a szembe. Itt vagyunk? Hihetetlen. Mintha a túlvilágról jöttünk volna. Mint mikor a bennszülötteket látogatják a komótos, panama-kalapos cserkész-tábornokok. Idegen magyarok vagyunk? Nem. Csak – látszatra – szabadabbak. Fogják a kezünket. Néznek, mondom, mint a földre tévedt úrutasokat. Harminc kilométerre kell ki-be rohanni, letanítani, visszajönni, átruházni a tanítást, hogy lassanak, beszéljenek velünk.

Az ember zavarban van. Fogják, mint a csodatevőt. Közbeni valójában ők csinálják a csodát. Mert kibírják.

Gyurkovics Tibor: Róma messze van

Négy óra, délután. Vagyis hat az itteni, moszkvai idő szerint. Csakhogy a kárpátaljai magyarok nem veszik figyelembe a zónaidőt. Az óráik a mieink szerint járnak.

– Hogyan van ez, hát a hivatalok a moszkvai idő szerint dolgoznak, az iskolai tanítás is aszerint kezdődik? – kérdelem, ahogy indulás körül erre terelődik a szó.

– Megszokták. Mi csak a magyar után megyünk mindig is. Kérdezze meg az utcán az embereket, akik magyarul beszélnek, mind az odaáti órát fogja mondani. Mert nem igazítaná át egy sem, az istennek se!

Van számomra ebben némi skizofrénia; számomra, aki csak néhány napja tájékozodom itt. Aszálló órája éjfél mutat, de még csak 10 óra van. Mi sem állítjuk át az óráinkat, hiszen akkor magyar barátainkkal nem tudnánk időben találkozni.

– Holnap mikor vártok? – kérdezzük tőlük. – Kilencre! – Milyen kilencre? Ittenire? Otthonira? – Megsértődnek. – Csakis az otthonira!

Igy élnek már mióta, perelve az óramutatókkal.

Szakonyi Károly: Ember a csillag alatt

Mint minden válogatás, ez is szubjektív, de talán izelítőt ad abból, mit gondoltak felőlünk az anyaországiak – még az írók is. Vajon megváltozott a helyzet huszonöt év alatt? A Budapesten megjelenő *Metropol* című újság egyik májusi számában beszámolót közöl egy kárpátaljai kirándulásról, amelyben a cikk szerzője csodálkozásának ad hangot, hogy a viskiek a magyar időt használják...

F. M.

100 évvel ezelőtt hunyt el Feszty Árpád festőművész Körpanorámája nemzeti ereklje

Feszty Árpád Ógyallán született. A település Komárom és Érsekújvár között van félúton, ma Szlovákia térképén kell keresnünk. Tudni vélik, hogy a majdani festőművész elmagyarosodott gazdag német család sarja.

Középiskolai tanulmányait nem fejezte be, kamaszfővel beiratkozott a Münchener Akadémiára, mert festészetet akart tanulni. Első komolyabb műve az Alkonytáj című képe volt, amelyet 1875-ben a zsűri alkalmasnak talált a bécsi kiállításon való bemutatásra.

Gyulai Páll és Ipolyi Arnoldddal kialakult kapcsolata révén kétévi bécsi ösztöndíjat kapott. Önmagát menedzselve igyekezett valamennyi tárlaton részt venni. Az 1880-as kiállítás egyik szenzációja volt Feszty Árpád Golgota című képe, amely méreteiben is felhívta magára a figyelmet.

1891-ben Párizsba utazott, amolyan magántanulmányi kirándulásra. Itt fogant meg benne a „körkép” gondolata, ugyanis látta a Detaille és Neuville francia képzőművészek által készített *Napóleoni csata* című körképet. A hazafelé úton kész tervet dolgozott ki, a bibliai özönvíz témájának megfestését – gigászi arányú óceán, viharos égbolt, tajtékzó tenger – csodálatos merész terv! (A korabeli festők kedvenc témája a mitológia volt.)

A felesége rémülten hallgatta az elképzelést, azonnal ellenezte, mondván, hogy ez megvalósíthatatlan örület. Feszty Árpád ekkor apósához, Jókai Mórhoz fordult, akinek bölcs tanácsait mindig megfogadta. Az író lelkesítette az ambíciózus ötlet. Kis töprengés után azt javasolta vejének, hogy vesse el a témát, és egy történelmi esemény megfestését ajánlotta: a magyarok bejövételét, a honfoglalást. Feszty örömmel fogadta Jókai javaslatát, annál is inkább, mert az ország femállása ezredik évfordulójának megünneplésére készült, így a gazdag nemesek és az állam támogatására is számíthatott.

A Fővárosi Tanács segítőkész volt, és rögtön területet is biztosított a kép számára a Városliget szélén. Az épület, a Rotunda kivételével Feszty Gyulaműépítész, a festőművész bátyja vállalta.

A történelmi hitelességet figyelembe véve Feszty Árpád Kis-Azsiából hozatott képeket, hogy tanulmányozhassa a nomád viseletet, a harci eszközöket. Elutazott Munkács környékére, a Vereckei-hágóhoz, hónapokig búvárkodott a munkácsi könyvtárban, majd a volóci völgyben építtetett egy magas kilátót nyolc ablakkal, és onnan festette három festőművész barátja – Mednyánszky László, Spányi Béla és Újvári Ignác – segítségével a háttért biztosító különböző tájakat.

A millenniumi ünnepség határideje sürgette a festőket, a munkára szűk két év maradt. Az épület időre elkészült, a 120 méter hosszú és 8 méter széles festővászon is megérkezett Belgiumból. A Feszty által már elkészített vázlat alapján ők hárman, valamint az általuk felkért festőművészbarátok – Olgyai Ferenc, Pállya Celesztin, Vágó Pál, Barsy Adolf, Ziegler Károly és Mihalik Dániel – hozzáfogtak a monumentális alkotáshoz.

A mű szellemi atyja és a munka irányítója Feszty volt, aki Árpád fejedelem alakjában saját magát is megörökítette. A művészgarda az idő sürgetése miatt két váltásban, úgymond éjt nappallá téve dolgozott az emeletes festőállványokon, amelyeket síneken mozgattak. Az író- és művészbarátok anekdotákat meséltek, énekeltek, sőt, a híres Dankó Pista és Lányi Géza primások zenekarral szórakoztatták a festőket, így segítették a megfeszített munkát. De még így is több havi késéssel, halasztást kérve készült el a műalkotás. A Vasárnapi Újság 1894. évi 19. számában megjelent a *Honfoglalás* című Feszty-körkép ismertetése. A cikkből megtudjuk, hogy a kép hossza 115 méter, szélessége az aljzatokkal együtt 15 méter, területe 1725 négyzetméter, és elkészítése közben nem kevesebb, mint 10 mázsa olajfestéket használtak fel.

A körképet 1894. május 13-án adták át a látogatóknak. Az alkotásnak óriási sikere volt, többszáz ezer néző tekintette meg. Pár év múlva azonban a Rotundát lebontották, mert a Fővárosi Tanács határozata alapján 1906-ra ezen a helyen építtették fel a Szépművészeti Múzeumot. A műalkotást ezután Londonban állították ki. Pár év múlva

visszahozták Budapestre, és a Városliget egy másik pontján lehetett megtekinteni, immár a széles néptömegek által is megfizethető belépti díj ellenében. A diorámának a sors továbbra sem kedvezett, mert 1944-ben, a II. világháború idején bombatalálat érte és nagyon megrongálódott. Összeesomagolva előbb a Bazilika pincéjébe, majd a Műegyetem könyvtárába, végül a Múcsarnok raktárába került.

Az idők folyamán a kép állapota tovább romlott. Hatalmas érzelmi és ideológiai vita után eldőlt, hogy restaurálják, de a kiállítás végleges színhelyének kijelölését újabb vita előzte meg. Végül Ópusztaszerre, a hét magyar törzs – Tanján, Jenő, Kéri, Keszi, Nyék, Megyer és Kürt-Gyarmat – vezérei által kötött vérszerződés emlékhelyére, az Ópusztaszeri Nemzeti Emlékparkba került. Előbb azonban a panoráma helyreállítására kiírt pályázat nyertese, egy lengyel restaurátorcsoport vette gondozásba az alkotást, akik bizonyították európai híré szakmai rátermettségüket. Ez a feladat nagy kihívás volt számukra: meg kellett menteniük a bombaszilánkoktól sérült, évtizedeken át kallódott, a mikroorganizmusok által félig felfalt diorámát. A lengyel szakemberek 1991-től 1995 nyaráig, az ünnepélyes átadásig gigászi munkát végeztek.

Annak idején nekem is volt szerencsém látni a Feszty-körképet, és mondhatom, felejthetetlen élmény volt. Ópusztaszeren lenni, megtekinteni az őseink bejövételéről készült alkotást, érezni a messze évszázadok óta szunnyadó, génjeinkben bizsergő, de mégis jelenlevő ősválót – azt az állapotot semmivel nem lehet összehasonlítani! Az emlékpark, amely állandóan bővül, híven őrizi a magyarság ezeréves múltját, hagyományait, kultúráját. Ópusztaszer, a Feszty-körkép zarándokhely lett azok számára, akiket valóban érdekel népünk történelme.

A maradandót alkotott Feszty Árpád festőművész 1914. június 1-jén hunyt el. Emlékezzünk rá kegyelettel.

**Harsányi Ferenc,
a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi
Sándor Egyesületének tagja,
Beregszász**

A Feszty-körkép: a teljes munkácsi panoráma

Feszty Árpád A magyarok bejövetele című hatalmas körkép megálmodója. A millenniumra készített mű Budapesten a II. világháborúban súlyosan megsérült. A millenáriumi restaurálták, s azóta Ópusztaszeren tekinthető meg. Alapos előtanulmányok után Feszty Árpád társaival együtt Munkácson készítette a körkép vázlatait.

A művész egyrészt ismerhette az Anonymus Gestájában gyökerező, a várossal kapcsolatos, honfoglalás kori mondát, amelynek egy kibővített változata a XIX. század első felében már írott formában is hozzáférhető volt, másrészt Feszty Jókai Mór nevelt lányának a férjeként apósától közvetlenül is hallhatott e város gyönyörű fekvéséről, ugyanis a nagy romantikus mesemondó Munkácsy Mihály társaságában járt itt 1882-ben. Egyébként Feszty levele Jókai javaslatára választotta témájul a honfoglalást, miután 1891-ben Párizsban megtekintette a napóleoni háborúról festett panorámát, és ennek hatására egy nagyszabású körkép megfestését határozta el.

A több mint 2000 figurát felvonultató alkotás 1892-től 1894-ig készült. Feszty gondos előtanulmányok után, neves festőművészek bevonásával kezdett hozzá a munkához. Még felesége, Jókai Róza (Laborfalvy Róza) unokája is részt vállalt az alkotásban: a sebesültek és halottak megfestése lett az ő feladata. (Egyébként férjéhez hasonlóan ő is elvégezte a Müncheni Akadémiát.)

Mivel az alkotás témája a magyarok bejövetele, sokan azt gondolják, hogy a hátteret Verecke vidéke képezi. Am a körkép teljes egészében Munkácsot és környékét ábrázolja. Egyértelműen felismerhetőek a várost körülölelő hegyek, a csendesen hömpölygő Latorca és a nyugati irányban elnyújtózó alföld, amelynek határán méltóságteljesen magasodik a várhegy.

Megítélésem szerint a művészek több munkácsi dombra is felkapaszkodtak a minél hitelesebb panoráma megörökítése végett. Végigjártam a körkép reprodukciójával a kezemben a lehetséges helyszíneket. Az egyik a munkácsi Csernek-hegy (Klastrom-hegy) egyik nyugatra néző magaslata volt. A városban ez idő tájt közismert monda szerint honfoglaló őseink a vereckei átkelés után először ezen a dombon álltak meg pihenni: Feszty a történelmi hitelesség szempontját figyelembe véve felkapaszkodhatott erre a festői magaslatra, ahonnan egyébként az egyik legszebb rálátás nyílik a városra és környékére is. A festők másik helyszíne a város délkeleti határában található Pál-hegy lehetett, amelyen egyébként századokkal ezelőtt a pálosok kolostora tekinthető le a festői munkácsi panorámára.

Már ezeket a magaslatokat bejárva is egyértelmű volt számomra, hogy a körkép teljes egészében Munkácson készült, csupán azt az egyetlen pontot kellett még behatárolni, ahol a művészek festőállványai

állhattak. A napokban azután sikerült minden kétséget kizáróan meghatároznom ezt a pontot, amely a város keleti részén a kendereskei magaslaton található. Csodálatos érzés volt szinte méteres pontossággal behatárolni azt a helyet, ahol a körkép vázlatai készültek. Erről a helyszínről ugyanis a tájoló precizitásával, lépésről lépésre beazonosítható a körképen megrajzolt táj, olyannyira, hogy gyakorlatilag pontosan egymásra helyezhető a Feszty-körkép és a lefényképezett munkácsi panoráma: a Zsornó kettős csúcsa, előtte a Csernek-hegy, balra a Lovácska, majd a rónaságból kiemelkedő várhegy, a távoli Beregszász környéki dombok, a Pál-, a Nagy-, illetve a Pap-hegy, előtérben a Kamjanka domb, amelytől balra a Szentmiklós fölött jobbra tartó Borló vonulatai búcsúznak a Latorca völgyétől.

Feszty és művésztársai több helyszínen is dolgoztak, rengeteg vázlat készült, de mindebből kizárólag a munkácsi panoráma került fel a körképre. A Vereckei-szorosra is csak egy sziklás rész emlékeztet, amelyet a munkácsi kamjankai domb oldalába festettek bele.

A kendereskei panoráma-kilátó

Feszty Árpád tehát nem egy több részből mesterségesen összeállított, elképzelt tájat alkotott meg, hanem teljes egészében, realisztikus hitelességgel festette meg a kendereskei magaslatról a ma is élénk tárlkozó festői munkácsi tájat.

Nagyon érdekesek a munkácsi lapokban 1892 szeptemberétől fellelhető hírek a körképen dolgozó művészek itt-tartózkodásáról. Megtudjuk, hogy a festők szorgalmasan dolgoztak a panoráma-képen, akikhez rövidesen csatlakozott a tájképeiről híres Spányi Béla is. Az egyik csoport a Munkács határában fekvő Kendereskén táborozott le, a másik művésztársaság Alsó-Vereckére látogatott el a Vereckei-szoros megtekintése végett, ahol vázlatokat is készítettek.

Érdekes az a színfoltja az írásnak, amely báró Mednyánszkyknak egy kalandjáról tudósít a Mária-napi búcsú alkalmából: „Barangolása közben egy vasúti ör gyanakodni kezdett és igazolásra szólította fel Frigyesfalva közelében, de az állomásfőnök szívessége folytán minden nagyobb veszedelmétől megszabadult”.

Egy másik hírből megtudjuk, hogy a művészek rövidesen elhagyták Kendereske

mellett felállított sátrukat, és az Ung megyei Szlatinára mentek, „ahol az lesz feladatuk, hogy a bevonulást határoló hegycsoportoknak másik részét is megrajzolják. Két hétig fognak a helyszínen időzni, amely idő alatt elkészítik e vázlatokat és azután mindnyájan Budapestre mennek, hogy a fölvevő vázlatokat Feszty Árpád epreskerti műtermében kidolgozzák és megrajzolják”.

Báró Mednyánszky László és Ujváry Ignác is – kinek korai képei nagyobb történelmi kompozíciók – dolgozott itt kéthétig. Ez alatt az idő alatt a körkép vázlatai mellett önálló alkotásokat is készítettek. „A festőművészek közül e vázlatokon kívül különösen Mednyánszky és Ujváry egy pár fölvetelt is csinált, amelyekkel találkozni fogunk a képzőművészeti társulat őszi kiállításán.” A saját prognózisa igaznak bizonyult, ugyanis a Múcsarnok az évi tárlatán valóban szerepeltek a „munkácsi művészhetek” alkotásai. Az egyik forrásból tudjuk, hogy a budapesti kiállításon „a legnagyobb értéket Mednyánszky Latorca-parti képe – Munkács vidékéről – jelentette; ezt a király vette meg”.

Majd 1894-ben a körkép elkészültéről is olvashatunk híradásokat a helyi sajtóban,

amelyek azért is érdekesek, mert a két évvel korábbi itteni munkálatokról is beszámolnak, értékes részletekkel egészítve ki ismereteinket: „Ama pár hétnek, mit Feszty Árpád s művész társai 1892 augusztusában Munkács vidékén töltöttek, érdekes és maradandó nyomai vannak festészetünkben. Mindenki emlékszik Munkács város e nevezetes pár hetére, a művészeket ért híres nevezetes kalandokra, Mednyánszky báró frigyesfalvi fogságára, mit „kém” gyanánt volt kénytelen végig szenvedni, az uradalmi juhász-kutyák csekélyfokú műszeretetére, az elegáns Fesztyre, a kevésszavú Ujváryra, az egész kis nomád művész társaságra, kik jókor reggel a Latorca hídján, napközben a közeli hegyeken-dombokon sátrak alatt vetették fel vázlaikat s estére csengős-bongós fiákereken robogtak a „Csillag” szállóba.

Mindig ez érdekes napokra gondoltam vissza, valahányszor a Múcsarnok kiállításain oly képpel találkoztam, mikhez e munkácsi pár hét adott a művésznek tárgyat, inspirációt... Hirtelenjében csak Ujváry két képét, a Pásztorlánykát s az Anyai boldogság címűt említtem fel... (és) Mednyánszky báró Latorca-parti (festményét)... s híres esti tájképét: íme, egy év kiállításán is mennyi nyoma a munkácsi művészheteknek.

De mindez csak bevezetés volt a művészek részéről. Igazi, hosszú, kétéves, bravuros munkájuk a nagy körkép: „A magyarok bejövetele” volt. S jól esik ismertetésem avval kezdeni, hogy nekünk munkácsiaknak, valamivel több közünk van ez alkotáshoz! Ott voltunk eredeténél, ősmérjük genezisést, a mi vidékünk van benne lefestve.”

Popovics Béla
Munkács

110 évvel ezelőtt született Vizauer Andorné Kluknavszky Gizella könyvtáros Fáradhatatlanul végezte nemes munkáját

Beregszászban szinte mindenki ismerte őt, hiszen évtizedeken keresztül volt a város könyvtárosa, kulturális életének kimagasló tényezője. Még a csehszlovák érában kezdte könyvtárosi munkáját. Elévülhetetlen érdemeket szerzett abban, hogy azokban az években sikerült megmenteni a városi könyvtár magyar könyveit, közkinccsé tenni azokat mindenki számára. Senki nem tudná megmondani, hány embert tanított meg a könyv, az olvasás szeretetére, hány irodalmi estet, matinét rendezett. A járás könyvtárosainak többsége tőle sajátította el hivatásának mesterfogásait.

1904-ben Turjaremetén született, azonban rövidesen Beregszászba költözött szüleiével. Édesapját, Kluknavszky Jakabot 1909-ben vármegyei irodatisztként nevezték ki. A csehszlovák uralom éveiben megtagadta az állami tisztviselők számára kötelező hűségeskü letételét, így 18 évig beadványok megfogalmazásával, német nyelvű tolmácsolással tartotta fenn családját, három gyermekét. 1939-ben ezért Nemzetvédelmi kereszttel tüntették ki. Ezt a magas kitüntetést Alapszabálya szerint azoknak adományozhatták, akik „*akár a kommunizmus súlyos megpróbáltatásai idejében, akár a hazánktól elszakított és utóbb a Szent Koronához visszatért területeken az idegen megszállás éveitől kezdve, az idegen megszállás éveitől kezdve, az idegen megszállás éveitől kezdve, az idegen megszállás éveitől kezdve*”.

Leánya, Gizella a 30-as években lett a város könyvtárosa. Rengeteg irodalmi estet rendezett a könyvtárban, többek között Eötvös József irodalmi tevékenységéről, Berzsenyi Dániel költészetéről, az Erdélyi Kedpmécs Céh íróinak munkásságáról. Szépművés költője Ady Endre volt, számtalan versét tudta kívülről. Ady Endre költészetének szeretete hozta össze Drávainé Legeza Gizella tanárnővel, Beregszász kulturális életének másik kimagasló tényezőjével. Barátságuk a nagy pedagógus haláláig tartott. Ökötten voltak a nagymagyar költő alkotásainak leglelkesebb és legszakavatottabb népszerűsítői Beregszászban a csehszlovák érától kezdődően halálukig.

Könyvtárosi tevékenysége mellett tagja volt a város amatőr színjátszó csoportjának, több színműben is színpadra lépett.

A könyvtárosi munka soha nem volt megfizetve, ezt a pályát élethivatásul csak a könyveket, az irodalmat szerető, művelt emberek választották, olyanok, mint Gizi néni.

Egész életében anyagi gondokkal küzdött. Amikor kitört a háború, férjét, mint tartalékos hadnagyot, azonnal behívták a hadseregbe, és a frontra küldték. Azon kevesek egyike volt Beregszászban, akik túléltek a 2. magyar hadsereg Don-kanyari katasztrófáját. A véletlen szerencsének köszönhető, hogy életben maradt, ugyanis 1942 decemberének végén karácsonyi szabadságot kapott, és hazautazott családjához, itt érte 1943 januárjában a hadsereg tragédiájának híre. Visszatérve a frontra, egészen a háború végéig az első vonalban volt, majd átélte a hadifogság borzalmait. Összesen hat évig volt távol a családjától. Ezek alatt az évek alatt felesége tartotta el szüleit, gyermekeit, sőt családjuk több barátját is támogatta szerény könyvtárosi fizetéséből.

1945-ben ő vette gondjaiba és leltározta a könyvtár háború után megmaradt könyvállományát, gyöngybetűkkel írt könyvjegyzékei ma is megtalálhatók a járási könyvtárban. Az egykori Oroszlán szálló épületének második szintjén ő nyitotta meg az olvasótermet, a könyvkölcsönzőt. A könyvtárat azonban rövidesen bezárták, bizottságot neveztek ki a könyvállomány átvizsgálására, „az eszmeileg károsnak” minősített művek kiseljeztésére. Nehéz hetek, hónapok voltak ezek, több ezer magyar könyv esett az elfogult cenzorok intézkedéseinek áldozatául, megsemmisítésre kerültek a Pallas és a Révai lexikonok, a legjobb külföldi és magyar írók művei.

Gizi néninek rövidesen több kellemetlensége támadt. A könyvtár megnyitása után ugyanis sok olyan, korábban kikölcsönzött könyv került vissza az olvasóktól, amelyek közben a tiltott könyvek listájára kerültek. Ezért őt vonták felelősségre, holott, ha akart volna, akkor sem tehetett volna semmit ez ellen.

Legemlékezetesebb esete Herczeg Ferenc *Északi fény* című regényével volt. Herczeg Ferenc a Horthy-korszak legnépszerűbb írója, az *Új Idők* c. irodalmi lap szerkesztője volt. Mint ilyen, 1945 után a tiltott

szerzők listájára került. 1929-ben írt *Északi fény* című regénye a 30-as évek egyik kulcsregényévé vált, cselekményei a Tanácsköztársaság idején játszódnak. A mű középontjában egy arisztokrata ifjú áll, akinek humánusával nem egyeztethető össze a forradalmi népbiztosok világa.

Nos, ez a könyv került vissza az egyik olvasótól a könyvtárba, amiből nagy botrány kerekedett. Mindenért Gizi néni tett felelőssé. A véletlen szerencse mentette meg. Rövidesen ugyanis még egy Herczeg Ferenc-mű került elő az egyik olvasótól. Az illetékesek most már a legkeményebb megtorlást helyezték kilátásba a könyvtárossal szemben. A visszahozott *Északi fény* tüzetesebb vizsgálata során azonban kiderült, hogy címlapján rajta van a cenzori bizottság tagjainak engedélyező

aláírása és körpecsétje. Így a kellemetlen ügyet az illetők saját érdekükben eltussolták, „ad acta” helyezték.

Gizi néni szoros barátság fűzte az 1949-ig Beregszászban lakó Győry Dezső költőhöz, valamint Ják Sándor íróhoz, illetve az író feleségéhez, Piroskához. Ják Sándort 1944 tavaszán származása miatt családjával együtt Auschwitzba deportálták, de ő és felesége is túlélte a koncentrációs tábor szörnyűségeit. 1959-ben megjelent *Ember a máglyán* című regényében megírta az 1944 májusától

1945 májusáig tartó kálváriáját. Regénye máig is a beregszászi zsidók deportálásának leghitelesebb tükré. 1945-ben, Beregszászba való visszatérése után házat feltörve, kifosztva találta. Mindent előlrol kellett kezdenie. *Visszatérés* című elbeszélésében meleg szavakkal emlékezett meg Gizi néni-ről, megírta, hogy amikor feleségével együtt visszatértek a koncentrációs táborból Beregszászba, tőle kapták a legszükségesebb dolgokat, még konyhai eszközöket is.

Vizauer né Kluknavszky Gizella neve könyvtári berkek fogságom volt, hivatásának megszállottjaként fáradhatatlanul dolgozott annak érdekében, hogy eljuttassa a könyvet mindenkihez. Tudta, hogy az embereknek a teljes értékű élethez nemcsak kenyérre, ruhára, hajlékra van szükségük, hanem jó könyvre, olvasásra is. Még élő egykori kollégái szerint nagyszerű ember volt a maga egyszerűségében.

Halálának 10. évfordulóján a Kárpátaljai Magyar Könyvtárosok Egyesülete posztumusz örökös tiszteletbeli tagjának választotta.

Csanádi György

A felvételen: Vizauer Gizella (középen állva) a város könyvtárosai között.

(Archív fotó)

Veteránok...

Emlékszem, 1962-ben, mint sokan mások, magam is kétkezi munkával töltöttem a nyári vakációt. Örültem, hogy az útépitéshez kerültem. De hogy az elején kezdjem, abban az időben minden üzemnek és kolhozoknak a termelési volumene alapján kellett utadót fizetnie. Jobban jártak azonban, ha természetben törlesztettek, azaz gépjárművet és munkaerőt küldtek az útépitéshez. Így aztán a mezőgazdasági termelőszövetkezetek úgynevezett „halálbrigádok” szerveztek gyerekekből és öregekből, annál is inkább, mert nyugdíjat még nem adtak a kolhozokban. Egyszóval, itt kezdődött az én munkás életem.

Reggel 7-kor felszálltunk egy teherautóra: mi, hárman, vakációzó diákok, három tapasztalt útmunkás, meg egy veterán százados, építésvezetőnek. Mint később megtudtam, annak idején a nagyfőnök parancsnoka volt (a kurszki csata előtt hozzá irányították hadnagyként a moszkvai katonai főiskoláról, együtt harcolták végig a háborút egészen a berlini győzelemig), így a fegyelmzésünk és a hazafias nevelésünk jó kezekbe került... Hamarosan megérkeztünk Jánosiba, ahol aznap tizenhatan csatlakoztak hozzánk. Tizenhárman fel is kapaszkodtak, a másik hármat, köztük a 82 éves, 45 kilós Gyuri bácsit, úgy kellett felrakni a tehergépkocsira, mint egy fadarabot, és a munkahelyre érve úgy is kellett leszedni őket. Akkor egy bekötőutat építettünk Gut község felé a Munkács–Beregcsász főútvonalról, 5 kilométeres szakaszon az erdőn át. A munkaidő hétfőtől péntekig 7-től 15 óráig tartott egyórás ebéddel, szombaton 7-től 14 óráig, ebéddel nélkül. Volt időnk enni, pihenni, sztorizgatni, néha még énekelni is. A főnök nagyon szerette a magyar nótát, meg a potya kaját és a bort.

Minden nap elküldött két embert, hogy szedjen gombát az ebédhez, meg neki is egy hátikosárral, amit a felesége, egy magyarul tudó ruszin asszony másnap a piacon eladott. Akkor szerettem meg a sült gombát. Házi bort is ittunk hozzá, mert a parancsnok úgy tartotta, hogy meg kell tanulni: a szovjet katonák sohasem részeg, csak bátor... Maga is megivott mindennap egy-két litert, mint a régi szép időkben (a brigádtagok csak egy-két decit ittak), és ettől megjött a mesélő kedve. Ez a korosztály az első világháború katonáiból állt, a 60 éves még zöldfülűnek számított.

Sok évtized távlatából is csak tisztelettel tudok visszaemlékezni az idős útmunkások teljesítményére, akik úgy dolgoztak, mint a gépek, hiszen csak pár évvel azelőtt szabadultak a sztálini munkatáborokból, ahol naponta 14–16 órát húztak le éhen.

A következő évben – nyolcadikos voltam – éppen az év végi vizsgák közepén mondták meg nekem az orvosok, hogy édesanyámnak csak egy-két hónapja van

hátra. 42 éves volt, amikor itthagytott bennünket. Gyerekefjével családfeenntartó lettem. Nem tudva jobbat, az útépitő vállalat-hoz jelentkeztem, ahol már ismertek és fel is vettek. Itt találkoztam a 78 éves, daliás termetű Sándor bácsival, aki a 80 kilós zsákokat is könnyedén fel bírta dobni a teherautóra.

Sándor bácsinak Csekáj volt a ragadványneve, ami szláv nyelven azt jelenti, „ráérünk, ne siess!” Pedig ő nem szeretett totóználni, csak olyan típus volt, aki mindent alaposan megfontol. Később a barátságába fogadott, megismertem az élet-történetét.

Az ardói hegy

1904-ben kiment Amerikába, szénbányásként dolgozott, elég sok pénzt keresett nehéz, becsületes munkával. Amikor 1914-ben kitört a háború, hazajött Beregszászba. Önként jelentkezett, hogy a falujában senki ne mondhasa, hogy helyette katonáskodott. A huszárokhoz került az orosz frontra. Sok harctéri kalandját elmesélte. Egy alkalommal, levágva hat orosz gyalogost, kiszabadítva a bekerítésből, sikerült megmentenie a fogságból az ezredesét. Kapott egy érdemrendet, egyhavi szabadságot meg egy olyan tisztí kardot, amelynek a kézvédőjébe be volt építve egy hatlövetű pisztoly, amely legalább négyszer megmentette az életét.

1918-ban „felébredt” a monarchia kémelhárítása, letartóztatták, mint amerikai kém, mivel elfelejtett lemondani amerikai állampolgárságáról és önként jelentkezett katonának. Az ezredese, akinek megmentette az életét, felelősséget vállalt érte, a tábori lelkésszel levelet küldött a kémelhárításnak és kihozta a börtönből.

A háború után egy amerikai bankban kamatozó pénzéből vett öt hold szőlőt, 55 hold földet, két házat, és egy harmadikat is épített. A csehszlovák hatóságokkal nem volt semmi konfliktusa, kivéve, hogy nem akart beállni csendőrnök.

1938-ban a kárpátaljai magyarság ismét a Szentkorona alá került. Sándor bácsi belépett a Hangya szövetkezetbe, annak kölcsönével vett még 45 hold földet, aranykorszerűsággal választották, de a kitüntetés már nem tudta átvenni, mert a szovjet hadsereg „felszabadította” szülőföldjüket. Az oroszok alatt nem aranykorszerűsággal gazdát, hanem bűdös kulák lett, pláne, hogy nem akarta odaadni a két házat (a háromból egyet meghagyta neki). Szerencsétlenségére levelet írt az amerikai követségre, hogy ő amerikai állampolgár, segítsenek neki. Azt a választ kapta, hogy mivel 1918-ban lemondott az állampolgárságról, nem tehetik (1948-ban úgysem tehetek volna semmit). Ezek után a vád nem kulák, hanem amerikai kém volt. Halálra ítélték, de mivel megtudták, hogy szénbányász volt, tehát igazi munkás és proletár, így kegyelmet kapott, azaz 25 évet. Vorkutában, az északi sarkkörön túl átadhatta a bányászoknak amerikai tapasztalatait. 1958-ban a többi ártatlanul elítélte együtt szabadult. Visszatért Ardóba, ami akkor már Beregszász külvárosa volt. Kijelölt helye a Kalinyin kolhoz lett, ahol kinevezték brigadérosnak. Nem kellett kétkezi munkát végeznie, csak irányítani a növénytermesztést. Nem fogadta el. Megmondta nyíltan, hogy ő nem született hajcsárnak: csak egyféleképpen tud dolgozni, pláne részben a saját földjein: tiszta erőből és jól fizetett, derék emberekkel, nem a bizonytalan értékű kolhozmunánapért. Megfenyegették, hogy ha sokat okoskodik, visszakerülhet a szénbányába. De Sándor bácsi hajthatatlan volt, így aztán hozzájárultak, hogy elmenjen a kolhozba. Így találkozottunk mi az útépitő vállalatnál. Megfogadtam a munkavégzéshez adott tanácsait, jó hallgató-ság voltam, érdeklődő, visszakerdező.

Sándor bácsi levelezett az igazságügy-minisztériummal, a Szovjetunió főügyészeivel. Ennek eredményeként visszakapta az egyik elkobzott házat. Ám a Szovjetunióban senkinek nem lehetett két háza. Ráadásul már az iskola konyhája és étkezdéje működött benne, ezért eladni sem lehetett. Az iskolának nem volt pénze, hogy kifizesse Sándor bácsinak az ingatlan árát, legfeljebb bérleti díjat tudott volna fizetni, az meg nagyon kevés lett volna, és egy év múlva, munkanélküli meggazdagodás címén az adóhivatal az összeg másfélszeresét is behajtotta volna rajta. En lettem Sándor bácsi tolmácsa és fordítója, később szereztem neki egy jó ügyvédet, aki leszerelt orosz katonatiszt volt, és majdnem minden pert megnyert. Ő nem tudott magyarul, Sándor bácsi nem beszélt oroszul, én viszont sokat tanultam az ügyvédtől, aki elintézte, hogy az iskola helyett a megye vegye meg az étkezdét, és fizesse ki az egykori tulajdonost. Három évig dolgoztam Sándor bácsival, amíg az esti iskolában leérettségiztem, és elmentem továbbtanulni. Örülök, hogy ismerhettem.

Révay László, Ják

Fekete-tengeri kikapcsolódás

A szovjet érában státusszimbólum volt a Fekete-tenger melletti nyaralás. Az élvezetek és kérések netovábbja, ha ez Szocsiiban, a grúz tengerpart „fővárosában” adatott meg a halandónak; a nagy népszerűségnek örvendő üdülőkhöz elsősorban a notabilitások, a párt elitje, a szellemi világ zászlóvivői, a kitüntetésekkel dekoráltak, na meg a pénzeszsákok kaptak beutalót.

A 70-es évek derekán engem is magához ölelt Fortuna: a szakszervezet beutalt műtét utáni utókezelésre, 24 napra. Nem titkoltam örömet, csak azt sajnáltam, hogy nem osztozhatott benne a családom.

Ragyogó napsütésben érkeztem a Dél Rózsája nevű hatszintes szanatóriumba, ahol egyágyas szobát kaptam a hosszú folyosó legvégén. Én voltam a legközelebb a tengerhez, ami százméternyire csillogott és csalogatott.

Amint fészket raktam, belevetettem magam a bársonyos utókezelés és az élvezetek sok szépet és jót ígérő világába: délelőtt gyógyfürdő, gyógy-masszázs, a kiadós ebédet követően napozás, fürdés, hajókirándulások, röplabdázás, barangolás a városban és környékén, hírességek koncertjeinek látogatása.

Esténként, ha éppen nem volt programom, az erkély kényelmes nyugyából legeltettem a szememet. Minden napra jutott egy-egy újabb felfedezés, egyszóval édes semmittevés volt az életem, azaz lett volna bő három hétig, ha úgy a tizedik napon nem kapok új szomszédokat. Mint később megtudtam, ketten vették birtokukba a szobát, de mindig négyen voltak, ugyanis a velük érkező barátai csak hálni jártak saját lakóhelyükre. Nem véletlen, hogy négyesfogatot alkottak, mert kártyáztak, amit egyszerű volt észrevenni a nagyobb hangerővel fel-felröppenő kártyás műszavakból. Forgatták az ördög bibliját, amikor felébredtem, majd végig a nap folyamán, és este is, amikor nyugovóra tértem.

A szanatóriumi bennlakást, az ott tartózkodást belső szabályzat regulázta, amit a beköltözés napján ismertettek, de a folyosón ki is volt függesztve. Ennek betartásabiztosította a rendet és a csendet, a háborítatlan gyógykezelést és üdülést. A házirend megszegése – így a figyelmeztetésben – akár kilakoltatást is vonhatott maga után.

Zajos együttlétünknek úgy az ötödik napján beszédbe elegyedtem a folyosó ügyeletesével, és megkérdeztem:

– Kik a szomszédjaim? Elégé hangosan exponálják magukat...

– Ó – jött a mosolygós válasz –, kétévenként visszatérő vendégeink. Szibériai aranybányászok. Nálunk pihenik ki a robotot, itt töltődnek fel.

– Érdekes, még egyikkel sem találkoztam, habár szomszédok vagyunk.

– Nincs is rá sok esély, mert legalább két hétig ki sem mozdulnak, csak kártyáznak, és persze iszogatnak. Az ebédet is a szobájukba kéri.

Hogy a blattozást pohárkoccantással színesítették, nem volt semmi kétségem, mert akarva-akaratlanul fültanúja voltam, és láttam reggelenként a bejárati ajtó mellett sorakozó üres üvegeket.

– De hát nem tartanak a rendszabály megsértésének esetleges következményeitől?

– Néha-néha figyelmeztetjük őket, de nem verekednek, nem viselkednek kirívóan. Tudja – nézett körül beszélgetőtársam lehalkítva a hangját –, mi is jól járunk. 24 napos beutalóval érkeznek, de az idő leteltével nem távoznak, hanem itt helyben, teljes összeg ellenében újabb turnust, majd megint újabbat igényelnek, itt vannak legalább két hónapig. És még valami, ha már bizalmasan beszélgetünk: itt tartózkodásuk valóságos aranybánya a takarító személyzetnek. Mindegyik takarítónőnk ezen a szinten szeretne dolgozni, mert a naponta begyűjtött és visszaváltott üvegek árából akár egy kisebb házot is lehet venni. Ha meg kifogynak az italból, szalasztják az ügyeleteset a büfébe utánpótlásért, és nem kéri a visszajárót...

Ezen információk birtokában töltöttem a következő napokat. Nem viselt meg a szomszédjaim örök ébersége: keveset tartózkodtam ideiglenes otthonomban, gyakrabban utazgattam, kirándultam, huzamosabb ideig úszkáltam, fürödtem, majd elfáradva – szomszédjaim hangoskodása ellenére – hamar elnyomott az álom.

Elutazásom napján még meg is mosolyogtattak. Korábban keltem a szokottnál – több tíz kilométerre volt a repülőtér –, de a szomszédjaim még korábban keltek, vagy talán le sem feküdtek. Egyszer csak hirtelen szokatlan csend lett. A kártyás csapat egyik tagja kilépett az erkélyre, nagyot nyújtózott, egy pillanatra mozdulatlan sárgába merevedett, majd hátra, a szoba felé fordulva derűsen felkiáltott:

– Gyertek csak! Ilyet még nem láttatok, itt van alattunk a tenger!

Jött bentről a reakció:

– Mit vagy úgy oda? Itt volt az mindig, két éve is, csak mi nem vettük észre!

Szöllősy Tibor, Nyírmada

MAGDOLNA

1973 májusának első napján gyönyörű időre értünk. Szabadnap volt, adva volt a lehetőség a kirándulásra, csak menni kellett. Összeszedtük magunkat: enni-innivaló, fürdőruha – és irány a beregi tó. Beregszászból húszpercenként indult az autóbusz, azaz nem volt gond. A hangulattal sem.

Remekül éreztük magunkat, a déli sült szalonna és utána a pohárka sör a hűtőtaszkából mindenkinek csak egészségére vált. Hazafelé indultunkban áldott állapotban lévő fiatalasszony lányom, Marika egyszer csak megszólalt: „Anyu, rosszul érzem magam, mindjárt elájulok, hánynom kell”. Kiránduláskor én mindig viszek magammal legalább egy üveg vizet. Gyorsan zsebkezdőt vizeztem, a szívére, a tarkójára raktam, lemostam az arcát, bevizeztem a csuklóját. Mire hazaértünk, jobban lett. Reggel azonban láttam, hogy bágyadt, kedvetlen, elmondta, hogy a vizelete is csúnya barna. Mivel még ez a nap is szünnap volt, a poliklinikára menést másnapra halasztottuk.

Az orvos megvizsgálta Marikát, a vizeletet a laborba küldte. Pár nap múlva az eredmény is megérkezett. Érdeklődésünkre a doktor kijelentette, hogy nincs semmi baj, a terhességgel is minden rendben van. Nekem azonban nem tetszett a dolog, és már nemcsak a lányom testét láttam sárgának, hanem a szemét is. Így aztán május 12-én, pénteken reggel újra megjelentünk az orvosnál. Most egy másik doktor volt szolgálatban, aki Marikát azonnal beutalta a fertőzőosztályra. A lányom vigasztalhatatlan volt, a babát féltette.

Amint azt megtudtuk, dr. Rosenfeld, az osztályvezető orvos Budapestre vitte a feleségét egy súlyos műtetre. Egy orosz orvosnő helyettesítette. Kedvesen fogadott, ő is vigasztalta a lányomat, felvette az adatait, kijelölte a szobáját, aztán mindenki ment a dolgára: az orvosnő a betegekhez, Marika a szobájába, én haza. Megígértem a még mindig szepegő gyermekemnek, hogy munkaidő után azonnal visszajövök.

Délután azzal fogadott, hogy nagyon fáj a dereka, rossz az ágybetét, nem tud rajta pihenni. És megint csak sírt, szünet nélkül.

– Nyugodj meg, kicseréltetjük a matracot, és nem lesz semmi baj! – mondtam neki, hogy megnyugtassam.

Elég sok időt töltöttem mellette, de végül csak magára kellett hagynom. Másnap hajnali ötkor telefonberregés riasztott: menjek azonnal a kórházba, mert a lányom szülni fog! Mint az eszelős, rohagáltam ide-oda, míg végre összeszedtem magam és elrohantam. Marikát már felvitték a szülészetre, vajúdás közben találtam.

Szerencsére a fertőzőosztály vezetőjének öccse, dr. Rosenfeld, a szülész volt szolgálatban, jó ismerős, én is hozzá jártam. Természetesen az volt az első kérdés: de hát mi történt?

– Megindították a szülést, a lánya tegnap délután kapott egy injekciót.

– Azért fáj a dereka! Már hatott a gyógyszer, amikor nála voltam.

Több mint két órát vajúdott szegény, és rettenetes halálfélelme volt. A doktor úr megengedte, hogy mellette legyek. A fertőzés miatt nem a szülőszobában szült, hanem egy másik kis szobában.

Végül felsírt a baba, az első unokám, akivel együtt sírtam, és akinek azon kívül, hogy hat és fél hónapra született és csupán egy kiló húsz dekát nyomott, nem volt más baja. Csupán egy aszalt alma fejecske, hosszú, vékony végtagok... alig több, mint egy kilogramm. És ebben minden benne van: fej, tüdő, máj, szív, belek, kéz, láb. Hihetetlen! A szülészeten az orvosnő

MAGDOLNA

■ azt mondta, hogy a szív és a tüdő jól működik. Ha a lép is jól végzi a feladatát, reménykedhetünk!

A kicsi inkubátorbakerült, Marika vissza a fertőzőosztályra, én haza. A hír mindig gyorsan jár. A jó is, a rossz is. A szomszéd-asszonyom, amikor meglátott, felkiáltott: „Jesszusom! Te pár óra alatt legalább tíz évet öregedtél! És milyen a kicsi? Van már körme? Nem szőrös?”

Elcsodálkoztam a kérdéseken, hiszen életemben nem láttam még koraszülöttet. Végül, nem tudom, miért, talán azért, mert a baba 56 centiméter hosszú volt és nagyon vékony, azt mondtam, olyan, mint egy vonalzó!

Az a másfél hónap maga volt a pokol. Naponta jártam be a kórházba. Először a lányomhoz mentem, és ő újra és újra elmondta: mindenét odaadja, csak a gyermeket mentsék meg! Aztán rohantam a szülészetre. Ha jó érzésű valaki volt szolgálatban, vigasztalt: „Ma nagyon keveset evett a baba, de minden tőlünk telhetőt megteszünk érte”. Ha érzéketlen, közömbös nővért találtam, még rám is ripakodott: „Mi a fenét jön mindennap, majd telefonálunk, ha meghalt!”

És én végigzokogtam az utat a harmadik emeletről az udvaron át a lányomig, a kinti kútnál megmostam az arcomat, ne lás-sa, hogy sírtam. Aztán mosolyogva léptem be hozzá, és úgy beszéltem vele, hogy se ne bizakodjon, se el ne keseredjen.

Amikor már csak 70 grammos volt a kicsi és a popsija is tűzpiros a gondozatlanságtól, felhívott egy ismerős ápolónő, és megkérdezte, hogy milyen nevet szánunk a gyerekeknek, ha netalántán meghalna? Kereszteljük meg, ne menjen pogányként a másvilágra...

Megdöbbsentem: mit mondjak? Ez még nem került szóba. De azonnal válaszolnom kellett. Végül eszembe jutott: az ápolónő Magdolna, a lányom anyósa és a sógornője szintén. Legyen hát Magdolna.

És csoda történt! Ekkor jött vissza szabadságáról a kisöreg Marika néni, és kézbe vette a gyereket. Hála Istennek, és neki, a jótündérnek, a baba kezdett naponta egymásfél dekát hízni és a csukamájolajos pakolástól a popsija is szépen gyógyult.

Magdika valójában 1973. május 13-án született, de csak június 29-én kaptuk meg két kiló hetven dekával. Ha addigra meghal, a neve sehol sem szerepelt volna, mert olyan nagy volt a halálozási szám a szülészeten.

Összegezve a fentieket: a szülést nem kellett volna megindítani, mert Marika nem volt fertőző: a magzat az epevezetéken feküdt, a lányom attól sárgult be. A Mária néni gondoskodásának köszönhetően maradt életben az első unokám, két gyönyörű leánygyermek édesanyja.

Istvánffi Erzsébet
Bátaszék

A politika áldozatai

Egyik legszebb gyermekkori emlékem 1939. március 15-e, amikor a magyar hadsereg visszafoglalta Kárpátalját, így Tekeházát is, ahol akkor laktunk. Édesapám a községi házában volt hivatalnok. Mivel Szrb Kazel, a Csehszlovákiába hazatelepülő főjegyző őt bízta meg a feladatok ellátásával, apám kötelességének tartotta, hogy köszöntse és megvendégelje a felszabadító magyar hadsereg tisztikarát. Ebéd közben az egyik főhadnagyúr a halántékára mutatott, ahol egy ukrán Szics-gárdista golyója egy csíkot perzszelt. Mindannyian hálát adtunk az Istennek, hogy életben maradt.

Közben én elkóboroltam a faluban. A lakásunktól nem messze volt egy szatócs-üzlet, annak a kirakatát nézegettem sóvár szemmel, amikor megszólított két arra jár-öröző katona. Magyar közkatonát akkor láttam először. Megkérdeztek tőlem, hogy mit keresek a bolt előtt. Hetedik éves gyerek lehettem, de a két katona egészen komolyan beszélgetett velem az iskoláról, a szü-leimről. Később azt tudakolták, hogy hív-nak. Illedelmesen bemutatkoztam, meg-mondtam, hogy a nevem Ujfalusy István. Nagyon megdicsérték, hogy milyen szép magyar nevem van, és a kezembe adtak vagy 60 fillért. Azért, mert ilyen szép ma-gyar neved van, menj be az üzletbe és ve-gyél magadnak cukorkát – mondták. Ez nagy boldogság volt, amire még ma is szí-vesen emlékszem vissza.

Nagy volt az örömről, hogy ismét hi-vatalosan is magyarok lettünk, nem kellett tovább ruszin iskolába járnom. (Bár nem bántam meg, hogy megtanultam ruszinul, mert a szovjetek bevonulása után ez szolgált alapul az orosz és az ukrán nyelv elsá-játításához, mivel magyar iskolák csak évek múltán nyíltak Kárpátalján.)

E napokban mesélte el édesanyám, hogy a nagybátyját, Kurtyák Jánost, aki a Kár-pátaljai Kisgazda Párt elnöke volt, megmér-gezték a csehek. Korábban nem hallottam erről, úgy látszik, a csehszlovák érában er-ről nem volt szabad beszélni. Anyám azt is elmondta, hogy politikai okokból tették, mert a magyarokhoz húzott. Nem sokkal később a lovásztát, aki teljesítette a gyalá-zatos megbízást, az istállóban találták meg felakasztva. Soha nem kereste senki, ki mér-gezte meg Kurtyák Jánost, és ki akasztotta fél a lovásztát. Mindkét esetet öngyilkos-ságnak könyvelték el.

A napokban a kezembe került Horváth

Lajos „A ruszin nép Trianonja” című írása, amelyben többek között szó van arról, hogy a Kurtyák–Bródi-féle Ruszin Autonóm Földműves Párt az 1930-as évek elejétől már nem bízott abban, hogy az antant által össze-tákolt Csehszlovákiában megvalósulhat a ruszin autonómia. Aruszinság körében újra felszínre törtek azok a politikai-gazdasági-kulturális elképzelések, amelyek a ruszin nép jövőjét a Magyarországhoz való tartozás keretében látták biztosítva.

Bilák Szytepan történész „A nép nem ment utánunk” című, 1981-ben napvilágot látott könyvében azt olvastam, hogy Kurtyák János a Ruszin Autonóm Föld-műves Párt tagjaként látta: a cseh kormány és az agrárpárt a ruszinokkal szemben vál-lalt kötelezettségeit nem valósította meg sem az autonómia, sem a földreform kérdéseiben. A fiatalok többsége kivált a pártból és Kurtyák János vezetésével egy új pártot hozott létre, az Autonóm Földműves Szö-vetséget, amelyet röviden „Kurtyák párt-nak” neveztek.

Horváth Lajos cikkében Kurtyák János megöléséről nem esik szó, a szerző csak annyit ír, hogy 1933-ban bekövetkezett ha-lála után Bródi András lett az Autonóm Föld-műves Szövetség elnöke, akit a szovjetek Horthy-bérencnek, fasiszta vatikáni kémnek tituláltak, és 1946-ban hazaárulás címén ki-vegeztek. Kurtyák János megölésével kap-csolatban csak édesanyám elmondására hagyatkozhatom, aki 1933-ban már 23 éves volt (sőt akkor már én is éltem). A családon belül sokáig beszédtema volt ez a politikai gyilkosság.

Szólnom kell még egy politikai gyilkos-ságról, amelynek hírért annak idején suttog-va terjesztették. A fentebb említett Bilák Szytepan történész, aki az Ungvári Állami Egyetem történelemtanára volt, a szovjet éra utolsó éveiben írta és védte meg az uk-rán polgári nacionalizmus ténykedésével kapcsolatos doktori disszertációját. Boldog volt, hogy a tudományok doktora lett, de túl korai volt az öröme. Egyik közös ismerő-sünk, a Szakszervezetek Megyei Tanácsa levéltárosának elmondása szerint az erősö-dő ukrán nacionalizmus áldozatává vált. Állítólag őt is megmérgezték. Úgy járt, mint anyám nagybátyja, Kurtyák János, aki an-nak idején a ruszinság érdekében szembe mert szállni a hatalommal.

Ujfalusy István
Orosháza

Írták, mondták

„Két módon tehetnek bo-londdá. Az egyik, hogy elhite-tik veled a hazugságot. A má-sik, hogy visszautasítod az igaz-ságot.”

(Soren Kierkegaard)

„Az ésszerűen élő ember alkalmazkodik a vi-lághoz. Az ésszerűtlenül élő ragaszkodik ahhoz, hogy a világot próbálja magához igazítani.”

(George Bernard Shaw)

„Sajnos nagyon sokan hiszik azt, hogy a csend olyan űr, amit mindenképp ki kell tölteni, még ak-kor is, ha nincs fontos mondanójuk.”

(Nicholas Sparks)

Érettségi találkozó

Varakozással, némi izgalommal készül a találkozóra. Lassan magára ölti a már jó előre kikészített ruháját, nyakába teszi a gyöngysort, belebújik túsarkú cipőjébe, megigazgatja a haját. Megszemléli magát a tükörben: szolidan elegáns, csinosnak mondható, egészen jó. Mármint ahhoz képest. Erre a gondolatra elmosolyodik, mint minden esetben, amikor ezt hallja, s felteszi magában a kérdést: kihez képest? A bibliai Matuzsálemhez vagy ki másához hasonlítva? Mindegy. A kor kíméletlenül megváltoztat mindenembert, ez alól nincs kivétel. Húsznál több ember jelezte megjelenését a találkozón. Vajon megismerik majd egymást? Lesznek olyanok is, akikkel fél évszázada nem találkozott. Teremtőm, két teljes emberöltő...

Szétzóródtak a világban, az érettségi után még pár évig összefutottak, aztán ki merre, hiszen akkor a Szovjetunió hatalmas kiterjedésű állam volt... Az idő lassan elszűrte az emlékeket, a neveket sem igazán tudja már hozzákötöni azokhoz az egykor jól ismert fiú- és lányarcokhoz, akikkel együtt érettségiztek. Néhányukról ugyan hallott néha, nem volt rossz évjárat az övék: van közöttük egyetemi tanár, kitűnő orvos, neves, sok nyelvet beszélő idegenvezető, élelmiszeripari mérnök, vegyész, geológus, anyakönyvvezető, ügyvéd, kereskedő, kétkezi munkás, zenetanár, sőt, egy későn érő író is. Nos, igen... Jóravaló, becsületes emberek lettek valamennyien. Volt, akikkel összefutott, amikor hazalátogattak szülővárosukba, őket biztosan megismeri. De vannak, akikről nem sokat tud, vagy még inkább semmit... Talán majd most, hát ha itt lesznek. Igaz, nem mindenki tanultak egy osztályban, mert a párhuzamos osztály végzősei közül is jelentkeztek néhányan. És még így is milyen kevesen lesznek! Azok közül, akik az öt évvel ezelőtti találkozáson ott voltak, a mostaniról többen már igazoltan hiányoznak majd, mert időközben felvették a „néhai” nevet... Mások meg, akik itt élnek, és még csak utazniuk sem kell, nem lesznek ott az összejevetelen. Nehéz megérteni az okát – töpreng magában. Talán túlságosan öregnek érzik magukat egy ilyen késői érettségi talál-

kozóhoz, netán betegeskednek, esetleg az anyagiak hiánya miatt, vagy a nők restelik a ráncokat? Lehet valaki hetven éven túl is fiatal és harminc év alatt is öreg. Hogy hogyan érzi magát, nem a kortól függ... De hát nem erről szól a találkozó – gondolja ingerülten. Tény, hogy valamennyien nagypapák és nagymamák. Igen, nagymamák, mamák... Erre a gondolatra ismét mosolyog. Hogyisne, hiszen őt egyik unokája sem hívja mamának, csak a két kicsi szólítja nagynak. A nagyobbak csak olyankor nagymamázzák, amikor a barátaikat bemutatják neki. Amúgy egyszerűen a keresztnevet szólítják. Így szokták meg kiskorukban, és azóta sem változtatnak rajta. Gondolatban vállat von: megszoktam, nekem tetszik. Mások meg hadd csodálkozzanak. No, még egy csepp parfüm, egy utolsó pillantás a tükörbe: most már indulhat, ha nem akar elkésni.

A város régi, patinás étterme előtt gyülekeznek, ott fog csatlakozni egykori diáktársaihoz, aztán majd valamennyien egyszerre mennek be a terembe, s ülnek le a szépen megterített asztalhoz. Már látja is a varakozó kis csoportot, és a szíve egyre hevesebben kalapál, amint a közelükbe ér. De jó, hogy itt vagy végre, már csak rád vártunk – hangzik fel mindenfelől, és a nő boldogan ölelkezik össze a régen látott „fiúkkal” és „lányokkal”. Örül, hogy mindenki ráismer, és nevükön tudja szólítani még az egykori A osztályban végzett diákokat is. Erdemes módon a nők nem sokat, vagy alig változtak, inkább a férfiakat szabta át kíméletlenül az elmúlt ötven év: megöszültek, megritkultak a hajuk, mély árkokat ástott arcukra az idő. Egyik-másik derékban jócskán kikerekedett, megemebesedett; volt, aki csontosabb, szikárabb lett, mint ahogy emlékezett rá, de egyvalami közös maradt bennük: amikor nevetve átölelték az asszonyt, a szemükben felvillanó fiatalos, huncut csillogás azonnal visszaidézte az egykor sima arcok ifjúkori vonásait.

Csupán egyszer jött zavarba. Egy magányosan, szerényen áldogáló, egyszerűen öltözött, kedves arcú nő miatt, aki utolsónak lépett hozzá és karját kitarva, mosolyogva a nevére szólította: Anna, te semmit nem vál-

toztál, hihetetlen, éppen olyan szép vagy, mint egykor!

– Köszönöm, nagyon jólesik, hogy így látod! Talán csak azért, mert már akkor is öreg voltam! – igyekezett a zavarát leplezni, miközben kétségbeesetten túráztatta az agyát, mivel is áll szemben. Szégyellte, hogy elképzelése sincs, ki lehet ez a nő, aki őt ilyen barátsággal és szerető szóval köszönti.

– Nem ismered meg, igaz? – folytatta az asszony minden sértődöttség nélkül. N. Gizi vagyok, az A osztályból. Nem csodálom, ha nem ismertél rám. Mi valóban, szó szerint ötven éve, hogy nem találkoztunk, nem halottunk egymásról... De azért emlékszel rám, igaz?

Anna átolelte.

– Ne haragudj, Gizikém, szégyellem, pedig a hangodról, a mosolyodról és a szerénységedről azonnal rá kellett volna jönnöm, hogy te vagy. Ő, de örülök, hogy eljöttél, feltétlenül sort kerítünk rá, hogy beszéljessünk egy jót. El kell mesélned, hová tűntél, miért nem tudunk egymásról semmit...

A hangulat kitűnő volt, hála a szervezőnek, aki rutinosan tartotta kezében az irányítást, és igyekezett a jelenlévők nevét összekötni valamilyen régi, vidám iskoláskori esemény vagy csínytevés említésével, ezzel is segítve az emlékek felelevenítését, megadva a lehetőséget mindenkinek, hogy beszéljen magáról, a későbbi, az érettségi utáni életéről. Ez azért volt jó, mert az előző találkozókon azok közül, akik most eljöttek, sokan nem voltak jelen. Így nagyon érdekes volt meghallgatni, kinek hogyan alakult az élete, kit merre, hová vezetett a sors útja, ki-ből mi lett, milyen sikerekkel, tapasztalatokkal lettek gazdagabbak a mögöttük maradt, elmúlt ötven évben. Akinek a nevét említette, felállt, és pár szóban elmondta, amit fontosnak tartott, amit akart, hogy megtudjanak róla.

Béla, az egykori Béci. A most joviális, kerekded férfi egykor kicsi, vékony, szőke gyerek volt, aki az érettségi előtt ment át tőlük az esti iskolába, mert különben az orosz nyelv- és irodalomtanár megbuktatta volna. Kedves, vidám gyerek volt, és egyáltalán nem rossz tanuló. Csak hát az orosz katonahölgyből tanárrá avaszták véresszáj, lelkes, kommunista nő előtt nem volt megállása. Kijelentette, hogy ő az életben nem fogja

megtanulni az orosz nyelvet. Ezt mondta nekem is, melázik Anna magában. De engem nem sikerült úgy kiutálnia az iskolából, ahogy Béccivel tette. Pedig gyűlölt engem is, sokadmagammal együtt, de még hogy! Ki tudja miért? Hiszen mindnyájan magyarak voltunk! Néhány kiválasztottjával, a kedvenceivel soha nem tette azt, amit velünk. Az asztalnál ülők harsogó nevetéssel emlékeznek Béci bravúrára, aki, ha megtekerte, azonnal eleredt orrából a vér. Ezeken az órákon aztán már nem volt feletetés, amiért mi nagyon hálásak voltunk neki. Igaz, ezt az oroszórán nem merete megtenni.

– Nos, képzeljétek el, én gimnáziumi tanár lettem – csillogtatva felénk a szemüvegét a férfi vidáman. – Méghozzá orosz nyelvet és irodalmat tanítottam Budapesten, sőt, még ma is óraadó tanárként dolgozom. Az egykori diákjaim között vannak orvosok, professzorok, akik a mai napig jó szívvel emlékeznek rám, és soron kívül gyógyítanak, sőt, meg is műtenek, ha szükséges. Ezt hívják a sors fitorának...

Bandi, akit soha nem hívtak Andrásnak, ma sem... Vidám, jókiállású fiú volt, nagyszerű sportoló és nem éppen a legjobb tanuló. Mégis sokra vitte. Egyetemi tanár Oroszországban, túl a távoli Urálon, egy nagyvárosban.

Józs. Lám, ő az, akinek a kinézete nem sokat változott. Bejárta a világot, idegenvezető volt, sok nyelvet beszélt. A mai napig Moszkvában él, de megmaradt magyarnak. Nevetve meséli, hogy őt erre nemcsak a lelkiismerete kötelezi, hanem a történelmi neve is. A felesége született moszkvai nő. Egyetlen lánygyermeké az Ilona nevet kapta a kereszttségben, mert a vezetéknevéhez csak ez a név dukál. Amúgy a lánya kitűnően beszél magyarul, amire az apja igen büszke. Sajnos a 18 éves unoka már kevésbé, mert Ilona katonatiszthez ment férjhez, és a fiú asszuleivel évekig a Távol-Keleten élt, így nem is csoda. Józsik nemrég Budapesten felvették a magyar állampolgárságot. Mindnyájan, az egész család. Még a veje is, aki úgy döntött, hogy névváltoztatást kér. A felesége magyar történelmi nevét kívánja felvenni. A közársasági elnök nem utasította el a kérelmet.

Zsuzsi, azaz, bocsánat, Zsuzsa! Mostanában így kell őt szólítani, valamiért jobban

Érettségi találkozó

■ szereti... Csak hát a régi beidegződés, sehogy sem áll rá a nyelvem, pedig igyekszem, gondolja Anna tünődve. Remélem, nem haragszik rám ezért, bár, mindig kijavít... Nagyon csinos és szép asszony, az iskolában is kedveltük egymást, mindketten B-sek voltunk... Zenetanár lett. Istenem, egyszer régen, pár hónappal az érettségi előtt milyen jót mulattunk nálunk otthon, a szülői házában... Télen volt a „zsúr” – akkor még ez volt a hivatalos neve a bulinak –, és csak azért emlékszem olyan pontosan éppen erre a sok közül, mert a félelemtől majd frászt kaptam, amíg hozzájuk értem. Útközben ugyanis olyan fergeteges vihar kapott el, amilyen nyáron sem gyakori: szakadt az eső, dörgött, egyik villámlás a másikat érte. Pedig február volt...

Marika az A osztályba járt, szorgalmas, kitűnő tanuló volt. Különb, abban az osztályban nagyon sok volt a jeles tanuló. Nálunk, a B-ben nem igazán... A dolog pikantériája, hogy az édesapja mind a két osztályban tanított. De ő nem emiatt volt jó tanuló, nem éreztette senkivel, hogy tanárgyerek, szelíd, kedves lánynak ismertük. Nagyon jó gyermekorvos vált belőle, a lánya is anyja nyomdokaiba lépett, ő kardiológus... Kár, hogy István, az osztálytársa, a másik doktor, a betegsége miatt nem tudott eljönni. Csak egy nekünk írt, lélekbe markoló szép levélben van jelen, amit Ibolya éppen az imént olvasott fel...

Éva talpraesett, rendkívül csinos lány volt. Rajta sem fogott az idő, mutató nő, és éppen olyan határozott, mint egykor... Mindig jól elvoltunk egymással. Ő is nagyon szeretett táncolni, zsúrozni. Épp úgy, ahogy én... De most nem sokat beszélt magáról...

Az ikrek. Leginkább csak így emlegették a két fiút. Már az elemibe is együtt jártunk. Jé, milyen régen volt! Jó barátok voltunk mindig. Zsolt a feleségével, Kati val van itt, akit az évek folyamán nagyon megszerettem. Testvére, Ati, nemrég vezértette el a párját, pedig szegény jó néhány évvel fiatalabb volt nálunk. Örülök, hogy Attila mégis eljött, itt van közöttünk.

Berci. Visszahúzódo, csendes, halkszavú fiú volt. Édesapját követve hosszú ideig ő volt városunkban az anyakönyvvezető. Kedveltük az is-

kolában, mostanában is örülünk egymásnak, ha összefutunk.

Szabolcs. Az asszony jóérettel legelteti a szemét rajta és a melletteülő feleségén, Elvirán. Gyakran találkoznak, szeret a társaságukban, velük lenni, intelligens, széles látókörű emberek, mindketten mémökök. Szabinak köszönheti, hogy az érettségi előtt, néhány itt jelenlévő diáktársukkal, no meg Sanyival és Pistivel – akiről már csak egyperces néma felállással emlékeztethetnek meg – felbaktattak a Nagyhegyre, a titokzatos Krétalyukhoz. Ahol aztán nem találtak sem titkos alagutat, sem másféle titokzatos dolgot. De akkor is remek kirándulás volt. Anna átmosolyog az asztal túloldalán ülő Editre, és a szíve megtelik melegséggel: ő az elhunyt osztálytársuknak, Sanyinak a felesége, akit ma örömmel fogadtak be maguk közé a férje helyett.

Most éppen Feri szól magáról, akivel az általános iskolába is együtt jártak, és a templomban minden vasárnap találkoznak. Jé, Pista is megszólalt! Vele is első osztálytól tanultak együtt. Nagyon jó gyerek volt, akiből végtelenül becsületes, vallásos ember lett. Jesszusom, cseppet sem öszült meg, most is pontosan olyan rézszerű a haja, mint gyerekkorában...

Mindenki mondott magáról néhány mondatot, visszaemlékezve az együtt töltött diákevekre, és kiegészítve az azt követő évek eseményeivel. A szép, halk szavú, kékszemű Ica nem kívánt szólni, és eddig még Gizi sem árult el magáról túl sokat. Bár az is igaz, hogy amit mondanak, egyre nehezebb megérteni. Túlságosan felerősödött a „zenei aláfestés”, elnyomja a szavakat. Nos, ez egy vendéglő, ahová az emberek szórakozni, táncolni járnak, és nemcsak ők vannak itt...

– Nem hallod, most téged emlegetnek, szólj valamit – löki oldalba Annát Ibolya, aki a lelke az összejövetelnek. Időt és energiát nem kímélve rántotta össze a mostani érettségi találkozót ez a törekeny, kellemes külsejű, agilis asszony, akin nem fog az idő. Három felnőtt lánya közül a legkisebb, a bájos, ragyogó szemű Natika kísért el a találkozóra, aki ma este mindenben a segítségére van az édesanyjának. Szülei példáját követve ő is geológus, és rövidke időre éppen a napokban érkezett haza egy na-

gyon távoli kontinensről. Látványosan jól érzi magát közöttünk, pedig korban igen csak távol esik tőlünk.

A nő bólint, lassan feláll, miközben azon kapja magát, hogy tekintetét nem tudja levenni a vele szemben ülő Giziről. Nem változott semmit, szégyen, hogy mégsem ismerte meg. Aszerénységét, az egyszerűségét is megőrizte. Igen, éppen olyan maradt, amilyen egykor volt. Soha nem tartozott a „menő”, a szépnek, csinosnak kikiáltott lányok közé. Csendes viselkedésével, kedvességével belesimult a közepesek csapatába. Semmivel nem tűnt ki, emlékezete szerint nem volt különösen jó tanuló, bár rossznak sem volt mondható. Szorgalmas és igyekvő volt. Nem voltak különleges, divatos cuccai, ahogyan neki sem. Különb, abban az időben mások sem igazándivatoztak... Giziék többen voltak testvérek, az édesanyja egyedül nevelte őket, mert az apjuk korán meghalt. Azért emlékszik ennyire pontosan, mert bár nem egy osztályba jártak, de a szünetekben szívesen elbeszélgettek egymással, jóban voltak. Nem egyfelé laktak, ennek ellenére mégis barátkoztak Gizi... Hányévig nem is gondolt rá és most itt van. Milyen jó őt újra látni! Abból a két szóból, amit magáról mondott, nem sokat tudott meg róla. De talál alkalmat, hogy beszéljen vele.

– Nos, mielőtt bármit is mondanék magamról, először engedjétek meg, hogy mindannyiunk nevében köszöntsem köreinkben az egyetlen itt megjelent, szeretett tanárunkat, aki egykor iskolánk igazgatóhelyettese volt, és aki nekünk éveken át a történelmet oktatta: Attila bácsi! Bátran állítom: annak, hogy eljött, valamennyien szívből örülünk! Gondolom, mi, a valamikori diákjai, egyöntetűen valljuk: szerencsések vagyunk, hogy ő tanított bennünket, és mi egy ilyen igazságszerető, rendkívüli pedagógusnak köszönhetünk úgy megszerettük a történelmet, hogy ezt a tantárgyat szívesen tanultuk. Feledhetetlen, hogy a tanár úr menyire közérthetően és érdekesítően tudta elmagyarázni az új anyagot, és milyen rutinnal tudta lekötni a figyelmünket, aminek köszönhetően könnyedén megjegyeztük az eseményeket,

sőt, a témákhoz kötődő évszámokat is. Otthon szinte már nem is kellett hozzátanulnunk, ami, lássuk be, egy diák számára nagyon nem mindegy! Köszönjük, hogy itt van közöttünk, elfogadta a meghívásunkat az öregdiákok érettségi találkozója, megtisztelt bennünket a jelenlétével. Eljött, ahogyan fél évszázaddal ezelőtt is, amikor meghívtuk a számunkra nagy eseményre, a végzősök báljára. Mindenki nevében kívánok a tanár úrnak jó egészséget, sok örömet és éppen ilyen erőt, szellemi frissességet, amivel most bír, amilyenella Jóisten megáldotta, még sok számos éven át!

Rajta kívül is volt még néhány kedves és feledhetetlen, nagy tiszteletnek örvendő tanárunk, akiről illene külön is megemlékeznünk. Én név szerint egyet szeretnék most megemlíteni. Ha itt lenne, szívemből megköszönném neki, hogy a kommunista érában, a szovjet rendszer idején a magyar irodalom órákon a kötelező tananyagban szereplő orosz irodalom nagyjait tanulva – gondolok Turgenyev, Puskin, Gogol, Gorkij, Majakovszkij műveire –, és a kommunizmus eszméjét dicőítő Illés Béla vagy Zalka Máté feledhető, azóta az idők jótékony homályába vesző „művei” mellett többet is megtudtunk a magyar irodalom tantervben szereplő klasszikusairól, mint amennyit a tanterv előírt. Így aztán Arany Jánosnak nem csupán egyetlen költeményét ismertette meg velünk, hanem több csodálatos balladáját is; Ady Endre kötelező, forradalmi versein kívül beszélt nekünk a lírai költészetéről, és amikor Gárdonyi tanultuk, az Egri csillagokon kívül sok más művéről is szót ejtett. Neki köszönhetően ismertük meg igazán József Attilát, és Radnótirol is tőle hallottunk. Nem félt, be merte csempészni a magyar irodalom tananyagába a magyar írók legkiválóbbait, az alkotásaikat, azokat is, akiket az uralkodó hatalom igyekezett elhallgatni. A lelkiismerete azt diktálta, hogy a magyar diákoknak a magyar iskolában ismerniük kell nemzeti irodalmát. Nem titok, kiről beszélék, gondolom, mindenki tudja: igen, ő volt Karádi László tanár úr. Törődelmesen bevalom, én személyes okokból emlegettem éppen Laci bá-

Érettségi találkozó

■ csi nevét. Azért, mert ő volt az, aki valahogy előrevetítette a jövőmet, ráértett a sorsom alakulására. No, nem éppen arra, hogy évtizedekig gyermekkönyvtáros leszek – bár lehet, hogy erre is gondolt, hiszen mindig szerettem olvasni –, inkább akésobbieket láthatta meg, nézte ki belőlem. Azt, hogy egyszer majd írni fogok. Ugyanis ő mondta azt mosolygósan és kisé fejesóválva, amikor egyik dolgozatomat elolvasta: Aran-ka, magának írói vénája van, hát, csak igyekezzen! Tudta ő jól, hogy nem ez a nevem, de így szólított a világos hajamra utalva. Nos, a megjegyzését hallva egy kicsit megijedtem, mert valamiféle ismeretlen, addig soha nem hallott betegség-re gyanakodtam. Csak az édes- anyám tudott megnyugtatni, amikor megmagyarázta, mit jelent az „írói véna”.

Sajnos, sem anyám, sem a tanár úr nem érthették meg a jóslat beteljesedését. Mert igazra lett, még ha sok évet várattott is magára, amíg írásra adtam a fejem. ... Ennyit akartam elmondani magamról. Most pedig egyperces néma felállással emlékezzünk meg mindazokról a tanárokról, egykori diáktársainkról, akiket tiszteltünk, szeretünk, részesei voltak az életünknek, fiatalságunknak. Akik, sajnos, ma nem lehetnek itt velünk, mert átköltöztek az örökkévalóságba, és e pillanatban valahonnan fentről, az égi iskola egyik osztályának a katedrájáról vagy egy padban ülve figyelnek bennünket.

Aztán újra felharsant a zene, a hangulat a tetőfokára hágott, és Anna áttette a székét Gizi mellé: most végre beszélgethetünk, mond el, hogy alakult a sorsod!

Hát, nem igazán van mit mondanom, tudod, nekem nincsenek sikereim, nem csináltam karriert, egyszerű, hétköznapi életem volt. Nem lett belőlem mérnök, orvos vagy tanár. Sőt, író sem! Kezét szeretettel a nő karjára tette: nahát, nem is tudtam róla, hogy te lettél.

Anna rámosolygott: mindenkinek másfajta utat jelölt ki, más rendelt a Jóisten, de én most csak a te sorsodra, életedre vagyok kíváncsi, arról mesélj nekem! Messzire elkerültél, hol élsz? Miért nem láttalak, nem hallottam rólad az elmúlt ötven évben?

– Tulajdonképpen itt élek a szomszédban – válaszolta Gizi megnevezve a közeli, történelmi múltú várost. – Igen, valóban furcsa, hogy ennyi ideje nem láttuk egymást. Tudod, az iskolát követően nem találtam itthon munkát, tanulni nem volt miből, hát elmentem a nővéremhez, aki ott, abban a városban volt férjénél. A borgyárban kaptam munkát, egész életemben bort palackoztam, onnan mentem nyugdíjba. Ott ismertem meg a későbbi férjemet. Félig német, félig ruszin fiú volt, rendes, tisztességes ember. Nem volt nagy szerelem az én részemről, de nem élhettem mindig a nővérem nyakán. Meg aztán eljárt feletlen az idő, már közel voltam a harminchoz, férjhez kellett mennem. Ide, haza, nem jöhöttem vissza, nem volt kihez. Időközben anya is meghalt, a testvéreim meg szétszóródtak, ki merre. Egyszerűen, összeházasodtunk, és ma, visszatekintve az életemre, azt mondhatom, ez volt a legjobb döntésem. Nagyon dolgoz, jó ember volt a párom, békés, családszerető, aki soha nem bántott meg egyetlen rossz szóval sem. Iparkodtunk, építettünk egy szép kis házat a város külső kerületében. Aztán egymás után két fiam született. Szép, egészséges gyerekek. Sajnos, a férjem megbetegedett és nemsokára az után, hogy a harmadik, már igencsak későn született fiam is világra jött, meg is halt szegény. Rákos volt, nem tudtak segíteni rajta. A kicsi akkor volt másfél éves. A két nagyobb fiam közül az idősebb akkor kezdte el a tanulmányait az egyetem jogi karán, a fiatalabb meg az érettségire készült. Később tanár lett belőle. Nem voltak könnyű idők, de a fiúk okosak voltak, mindenáron taníttatni akartam őket...

Amikor a legkisebb fiam is befejezte az iskolát, az én nagyfia, aki akkor már egy jól menő vállalatnál kamatoztatta az ügyvédi diplomáját, megkérdezte a kisöccsétől – mert hiszen ő lett apja helyett apja –, hogy milyen pályára szeretne menni. Az én kisfiam azt válaszolta: református lelkész leszek. Ezt hallva a nagyfiaim összedugták a fejüket, megbeszélték a dolgot, és arra a megállapodásra jutottak, hogy csak legyen pap, ha ez a vágya, de előbb szolgálja le a katonai idejét. Hátha közben meggondolja ma-

gát, hiszen kitűnően beszél angolul és anyanyelvi, vagy inkább apanyelvi szinten németül is, akárcsak ők, a nagyobbak. De mivel kitartott az elhatározása mellett, így, miután leszerelt, elutazott Debrecenbe, elvégezte a református teológiát és lelkész lett. Mindhárman családot alapítottak, a legidősebb fiamnál négy gyermek született, a legnagyobb unokám már befejezte az egyetemet, kettő most végzi, a negyedik jövőre érettségizik. A tanár fiam is nős, neki három már majdnem felnőtt fia van. Gyönyörű, okos gyerekek, valamennyien egyetemi hallgatók. Az én lelkész fiam egyhozzánk közeli kisvárosban szolgál – és Gizi megmondja a városka nevét.

– Milyen nyelven prédikál? – kérdezte Anna csodálkozva. – Ott még vannak magyarok?

– Nagyon kevesen és egyre fogyatkoznak. Ezért csak meghatározott napokon prédikál magyarul, máskor meg ukránul. Ott talált magának feleséget, egy nagyon szép és kedves ruszin lányt, aki a fiam kedvéért megtanult magyarul. A négy kisgyermekük mellett most végzi a tanárképző főiskolát az óvodapedagógus szakon, és otthon magyarul tanítja az óvodás korú gyerekeket. Tudod, nincsenek lányaim, de az Úr adott helyettük három nagyszerű, szeretetre méltó menyet. Nagyon szeretem őket, és ők is tisztelnek, szeretnek engem. Egyedül maradtam a nagy házban, de valamennyien ott vannak a közelemben, én nem ismerem a magányt. A nagyfiam sokat van külföldön, óriásira nőtte ki magát az a vállalat, ahol dolgozni kezdett, s amelynek mára ő a tulajdonosa. Igaz, rengeteget tesz érte, sokat utazik. De bárhol van, a világ bármelyik távoli pontján intézi az ügyeit, nincs olyan nap, hogy onnan is fel ne hívna. Aztán, ha megjön, az első útja hozzám vezet. Személyesen akarja látni, hogy jól vagyok, nincs bajom, nem rendetlenked-e a szívem. A nyugdíjamat mindig ő veszi fel, de egy ezres-sel megtoldva adja a kezembe.

A tanár fiam a közelemben, tőlem három házzal odébb lakik. Ő úgy jár be a főiskolára, hogy először bejön hozzám – minden reggel együtt kávézunk –, utána indul dolgozni. Estére is átjön megnézni, hogy rendben van-e minden. Az unokáim is szeretnek nálam tanyázni.

Az én lelkész fiam, sajnos, sokszor hosszú ideig távol van

a családjától. Mert a lelkészi teendői mellett a Református Misszióban is munkát vállalt, és néha fél évekig oda van, ha szólítja a kötelesség. Az Odessza melletti lepratelepen vagy éppen Dél-Afrikában, a leprások között hirdeti az Igét. Nagyon féltem, ha elutazik, de ő csak megölelget, megpuszilgat és biztat, hogy ne féljek, mert őrá vigyáz az Égi Atya. Afrikából is felhív telefonon, de mostanában már sokkal jobb, mert a világhálón beszélgetünk. Vettek nekem a fiúk egyszámítógépet, az unokáim pedig megtanítottak internetezni. Most már könnyebb, hogy láthatom is, nemcsak a hangját hallom. Az ünnepeket az egész család apraja-nagyja nálam tölti. De nem hagyják, hogy kidolgozzam magam, a menyeim csinálnak mindent, nekem csak az asztalt kell megteríteni. Van itt velem egy fénykép, ahol együtt van az egész család, megmutatom, éppen a karácsonyt ünnepeltük...

Anna elhomályosuló szemmel nézi a kezébe adott fotót: Gizi boldogan ül az asztalfőn, körülötte a gyerekei, az unokák, az egész nagycsalád. Valami furcsa, eddig soha nem tapasztalt hangulat keríti hatalmába: az ámulat, az elismerés keveredik benne egy addig számára ismeretlen érzéssel, az irigykedéssel. Amit hallott, az olyan, mint egy tündérmese. Aztán elszégyelli magát: hála Istennek, hogy van még ilyen! Hogy nem halt ki a szeretet az emberek szívéből. Lehet még jót, szépet hallani ebben a sziklakemény, elgépiesedett, felgyorsult világban, a XXI. században, ahol a magányosság, a jóság lassan kihalófélben van. Szerette volna azonnal elmondani a jelenlévőknek, amit hallott, és megkérdezni tőlük, vajon egyetértene-e vele abban, amit Gizinek mondott, amikor a beszélgetés végén átölelték egymást: Gizikém, a te életed a legkülönb, a legcsodálatosabb, ilyen léttel kevesen dicsekedhetünk. A te sikered mellett minden karrier eltörpül! Akkor, ott, erre már nem volt lehetőség. Talán jobb is. Mert így leírva sokan elolvashatják, megismerhetik ennek a szerény asszonynak a cseppet sem „hétköznapi” sorsát, életútját. Aki, amíg mesélt, egyetlen szóval nem említette a nehézségeket, és azt sem, hány akadályt kellett leküzdenie azért, hogy a fiából ilyen emberek legyenek.

Weinrauch Katalin

Háromkezes harmonika

A falu- és városszerte villanyoszlopokra akasztott, fázékszerű, öblös hangú hangszórók hajnaltól éjfélig bömbölték akkor orosz nyelven a moszkvai rádió propagandaműsorát, amiből a kárpátaljai magyar természetesen vajmi keveset értett. Látni is csak orosz nyelvű filmeket volt módjában, amit eleinte szintén nehezen morzsolt fel az elméje.

A boltokban megjelentek a Moszkva és ARZ Rekord típusú, két hullámsávós, egyszerű „néprádiók”, s a módosabbak otthonaikba vihették a Kossuth és a Petőfi Rádió hangját, némileg kielégítve szerény kulturális igényeiket. Sajnos, nem mindenkinek futotta az idő tájt ilyen, aránylag olcsó rádiókészülékre. Ugyanakkor az emberek nemcsak hallani, hanem látni is szerettek volna; de hol volt akkor még a televízió?...

A szárnyait bontogató beregszászi járási kultúrház dolgozói és műkedvelői komoly feladatnak tartották, hogy legalább részben kielégítsék a magyar lakosság vizuális igényeit. Műsoros előadásokkal járták a falvakat, több-kevesebb sikerrel, hol vonattal, hol szekéren, hol gyalogosan közlekedve, de mindig meleg szívvel, lelkes odaadással.

Bár a járás lakosságának túlnyomó többsége magyar nemzetiségűnek vallotta magát, a járási művelődési ház művészeti vezetője mégis orosz nemzetiségű férfi volt akkor, akit – tekintet nélkül kommunista mivoltára – szép énekhanggal áldott meg a Teremtő. Egyebet sem csinált a „házban”, csak naphosszat énekelt. Szeretett koncertezni. Kellémes tenorja alá magyar tangóharmonika szolgáltatva a zenét, akit koncertmester címmel ruházott fel a szovjet művelődési rendszer. Nem értették egymás beszédét, de a kotta nyelvén jól kijöttek egymással mindhárman, ugyanis a harmonika olyan rozoga állapotban volt, hogy a mester csak úgy tudott rajta játszani, ha egy harmadik személy a lyukas szélzsák csücskét a markával összeszorította. A kultúrműsort rajtuk kívül egy gyönyörű hangú magyarnóta-énekes és egy tűzrólpattant, fiatal táncospár prezentálta.

Egy alkalommal azonban a táncszámok kimaradtak a műsorból, mert a nadrágot viselő táncpartner lesántult. S történt mindez pont akkor, amikor Nagyberg utcán a kisbíró kidobolta, hogy vasárnap este a községi klubban nagyszabású hangversenyt rendez a járási kultúrház műkedvelő együttese, utána pedig jazz-zenekar szolgáltat zenét az ifjúság talpa alá.

A „nagyszabású” együttes az akkor még működő keskeny nyomtávú „kiszvonattal” érkezett a faluba. A klubvezető csalódott ábrázattal bámulta a háromfős gárdát, de a művészeti vezető megnyugtatta, hogy néhány szereplő és a jazz-banda kerékpáron indult útnak, és rövidesen megérkezik.

– Csak azért – mondta némi nyomatékkal a házigazda –, mert minden jegy elkelt!

A nézőtér valóban zsúfolásig megtelt. El kellett kezdeni az előadást. Elsőként a művészeti vezető állt a közönség elé dalaival. Egy-két dalt még figyelmesen meghallgatott a nagyzó, sőt, udvariasan meg is tapsol-

ta. Amikor azonban már a sokadik orosz dalnál tartott, a magyar parasztok kezdték sokallni a dolgot, s nemtetszésük kinyilvánítása fokozatosan harsány fütttykoncertté fajult. A függőnyt össze kellett húzni.

A nagyszabású műsorból maradt még a magyarnóta-énekes és a koncertmester. A zenekar tagjai nem érkeztek meg, hiszen el sem indultak, ugyanis a művészeti vezető nem tudott megegyezni velük – az, hogy kerékpáron jönnek, csak mese volt.

– Most mi legyen? – morfondírozott a függőny mögött a művészeti vezető. – A műsört folytatni kell! De hogyan?

Kétségbeesett töprengése közepette szeme a koncertmester ábrázatán akadt meg, aki egy áldottan jámbor természetű, halk szavú embervolt, az a fajta, akire azt mondják: a légynek sem árt.

– Megvan! Szavalni fogsz! – állt elő a hirtelen jött ötlettel. – Állj ki gyorsan a függőny elé és mondd el egy verset!

– De hát soha életemben nem szavaltam – ellenkezett a szelíd hangú zenész.

– Most fogsz! – parancsolt rá a művészeti vezető. – Gondolkozz: valamilyen verset csak tudsz?!

– Hát... Gimnazista koromban megtanultam Petőfi Sándortól egy verset: „Akasszátok fel a királyokat!”

Orosz lévén, a művészeti vezető nem sokat tudhatott a magyar költészetről, de nagy költőnk nevét azért ismerte.

– Petefi! Az jó, harasó, prima! – örvendezett, s kituszkolta a szerencsétlen embert a függőny elé, aki nem tehetett mást, neki- veselkedett élete első és egyben utolsó szavalásának: „...De még ezzel nem tettetek sokat, / akasszátok fel a királyokat! ...”

A „megsterien” – mármint koncertmesterien – előadott szavalt egysékből röhejt, másokból szánalmat váltott ki, mert ugyebár a falusi ember sem hülye.

– Majd mi akasztunk fel benneteket, ha továbbra is így folytatjátok! – harsogott egy haragos hang a terem végéből.

A szavalt egyértelműen megbukott. A feldühödött közönséget csak a magyar nők békítették meg egy időre. Ám jóból is megárt a sok, a „kedves” közönség azt is megunt. A fiatalság inkább a táncmulatságra vágyott.

– Legalább egy dob kellene a harmonikához – sopánkodott a koncertmester, miközben a művészeti vezető a színpalak mögé rejtőzött, nehogy megruházzák.

Végül is a falu feje, a bíró oldotta meg a „keleti”, illetve beregi kérdést, elhozván a kisbíró dobját. S mivel megszólalt a zene, a „szavaló” művész akasztására nem került sor.

A magyarnóta-énekes egyik markával a hangszer szélzsákjának csücskét szorongatta, másik kezével a pergő dobon remekelt, és közben táncdalokat énekelt.

Ez kellett a fiatalságnak, rögtön táncra perdült, s a feszült hangulat nyomban elszállt – elfújta a harmonika lyukas szélzsákjából kiáramló gyengéd fuvallat.

Schober Ottó

A leggyengébb láncszem...

Többen várokztunk az orvosi rendelő előszobájában: ki magába zárkózva, ki halkan megosztva szomszédjával testi-lelki bajait. Egyszer csak terebélyes asszonyság toppant be tíz év körüli csemetéjével. A fiú azonnal magára vonta a figyelmet: dobolt a kukán, tánc lépéseket kreált a kockakövön, kopogtatott a rendelő ajtaján. Az anyja megpróbálta rendre inteni, vajmi kevés sikerrel, pedig még egy nyaklevessel is megtoldotta a korholást.

– Oszt mi van a fíjával? – kérdezte egy rokonlelkű várakozó.

– Aszongya, hogy fáj a hasa, oszt iskolába se ment.

Majd újabb nyakleves kíséretében megtoldotta:

– Biztos hazudik, mert követeli az ennivelőt.

A gyereket nem zavarta a beszélgetés, továbbra is „tette a dolgát”, látható nemtetszést váltva ki a várakozó betegek körében.

Végre rájuk került a sor. Amikor percek múlva kiléptek, a korábbi érdeklődő megkérdezte:

– Na, mit mondott az orvos?

– Azt, hogy nincs ennek semmi baja, csak nem akar iskolába menni. Márpedig – osztott ki újabb nyakleveleseket – hónap meg hónap után is fogsz menni! Ott azt csinálsz, amit akarsz, nekem nem fogod enni otthon a husomot!

Ezzel fülön csípte a fiát és kivonszolta a rendelőlől, mielőtt az újra megcélózta volna a szemetes kosarat.

Elgondolkoztam: mégis mennyi hús lehet azokon a tanítókon?

Sz T.

Mosolyogjunk!

Nem mindegy?!

Szexbomba áll a buszmegállóban, a busz azonban sehol. Egyszer csak egy óriási Mercedes fékez a lány mellett, és kiszól belőle egy férfi:

– Hazavihetem, kisasszony?

– Nem bánom – válaszol a lány. – Hollakik?

Hol a boldogság mostanában?

Két barát beszélget.

– Mondd – kérdezi az egyik –, tényleg annyira klassz nő a feleséged, ahogy azt mesélik róla?

– Igen. Csinos, házias, okos, művelt, kedves, intelligens.

– Irigyellek, barátom – sóhajt a férfi.

– Akkor te nagyon boldog lehetsz.

– Így is van – feleli a férfi. – Csak ne utálnám annyira!

A magyar televízióban a nagy népszerűségnek örvendő „Az ének iskolája” című tehetségkutató versenyben egy kárpátaljai kislányénekhangját is megcsodálhattuk. Akik rendszeresen nézik a műsort, azok tudják, hogy Sztojka Vanesszáról van szó. Szulák Andrea énekesnő tanítványa megdobogtatja a muzsika kedvelőinek szívét, bizonyosságot adva arról, hogy a zene nem ismer határokat.

De ki is az a Sztojka Vanessza? Kovács Erzsébet interjújából, amely még a verseny előtt készült, egy majdnem hétköznapi életet élő kislányt ismerünk meg, de a beszélgetésből az is kiderül, Vanessza bíz benne, hogy nem lesz ez mindig így. És valóban: attól kezdve, hogy beválogatták „Az ének iskolája” műsorba, egyre népszerűbb: osztályelsőként alkalma volt duettet énekelni tanárával, Szulák Andreával, illetve Feké Pál musicalszínésszel. További sikereket kívánunk neki!

VANESSZÁNAK A ZENE AZ ÉLETE

A tizenhárom éves batári Sztojka Vanessza csodálatos hangjában már többször gyönyörködhetett a nagyerdemű. Fel lépett több fesztiválon, falunapon, de meghódította Magyarország több településének lakóit, sőt, a kijevi, lemergi, ternopoli, vinnyicai közönséget is. Legutóbb Beregszászban a görögkatolikusok jótekonysági bálján csodálkozhattunk rá: honnan jön elő ebből a kislányból ez a mindenképp elkápráztató érett hang? És hogy nem csupán a színpadon mozog magabiztosan, az a beszélgetésünkben is kiderült.

– Mióta énekszel, zenélsz?

– Az éneklést picit koromban nagymamától, Bozsár Irénkétől tanultam, s lényegében már öt éves korom óta énekelek – válaszol igen megfontoltan és határozottan a kislány. – Anyukám, Sztojka Timea zongoratanár, így a hangszeres zenéléssel is hamar megismerkedtem. Kétévesen beleszerettem a hegedűbe, három éves voltam, amikor megkaptam az első saját hangszeremet. Jelenleg a Nevetlenfalui Művészeti Iskolában Kápuszta Ivett a hegedűtanárom. Ugyanitt 6 éves korom óta tanulok énekelni Király Kálmán és Natália irányítása mellett.

– Mit énekszel szívesen?

– Szinte mindent. Szívesen énekelek klasszikusokat, egyházi énekeket, az egyik kedvencem az Ave Maria, de nagyon szeretem a popzenét is. És a magyar mellett énekelek angolul, spanyolul, franciául, latinul, ukránul és oroszul is. Na, azért ezeket a nyelveket nem mind beszélem – néz rám huncut mosollyal Vanessza.

– Mi áll közelebb a szívedhez, a hegedű vagy az éneklés?

– Mindkettőt nagyon szeretem. Az elmúlt évben a megyei versenyen ének és hegedű kategóriában is első helyezést szereztem. Egyelőre úgy érzem, hogy hegedűtanár szeretnék majd lenni.

– Közben sorra nyersz különböző énekversenyeket...

– És ezekre komolyan készülök is. A zeneiskola mellett Griga Andráséhoz is járok

éneket tanulni. Ennek köszönhetően a Nagyszőlősen a legutóbb megrendezett Kristályfürtök nemzetközi modern tánc- és énekesfesztiválon első lettem, természetesen ének kategóriában. Részt vettem Lembergben a Művészetek Királysága Fesztiválon, felléptem Kijevben a Netisin koncerten, Vinnyicában a Zenei Ernyők Nemzetközi Fesztiválon a zsűri különdíját kaptam, 2012-ben pedig Ternopolban a Kristály Pácsirta Nemzetközi Fesztivál második helyezettje lettem...

– Magyarországon még nem próbálkoztál?

– Versenyeken még nem indultam, de néhány rendezvényen már felléptem ott is. Legutóbb például Kecelen egy jótekonysági bálon szerepeltem. Azért nem zárom ki annak a lehetőségét, hogy majd ott is induljak valamilyen tehetségkutató műsorban. Egyébként egy kicsit készülök is erre a lehetőségre, néhány órát már vettem Bódy Magdától.

– Ennyi fellépés, készülés, utazás mellett jut idő a tanulásra is?

– Azt soha nem hanyagoltam, így az osztályban az egyik legjobb tanuló vagyok.

– Mit csinálsz, mikor nem tanulsz, nem különórázol, nem zenélsz?

– Szabadidőmben én is az átlagos tinik életét élem, csak nekem kevesebb időm marad a barátokra, játékokra, szórakozásra.

– Nem nagyon fárasztó ez a sok készülés, fellépés?

– Nem, egyáltalán nem, mert nekem a zene az életem – válaszol határozottan és nagyon komolyan Vanessza.

– Hogy látod magadat tíz év múlva?

– Bízom benne, hogy sikeres leszek. Ezért minden tőlem telhetőt meg is teszek. A karrieremet mindenképpen a zenei pályán képzelem el. Ezen az úton már eddig is nagyon sok segítséget kaptam szüleimtől, tanáraimtól, amit ezúttal is köszönök nekik, és hiszem, hogy ők a továbbiakban is támogatnak majd, és mindenkor mellettem állnak.

– Sok sikert!

Kovács Erzsébet

Ihletés... Ungváron

Az Ihletés... nevet viseli az a művészeti rendezvénysorozat, amelyet a Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetsége (KMDFKSZ) immár második alkalommal szervezett meg Ungváron.

Idén április 24-én tartották az Ihletés... nyitórendezvényét, a fiatal képzőművészeket tömörítő ArtTisza művészeti egyesület tagjainak közös kiállítását. Az alkotók, Baráté Agnes, Fényes András, Gogola Zoltán, ifj. Hidi Endre, Juhász László, Kalitics Erika, Muszka László, Sárközi Kitti, Szilágyi Sándor és Tóth Anita munkáinak Magyarország Ungvári Főkonzulátusa adott otthont.

Rigó István, a KMDFKSZ elnöke röviden ismertette a diákszervezet tevékenységét, és rámutatott arra, hogy milyen fontos közelebb hozni a művészetet a fiatalokhoz. Köszönetet mondott Szilágyi Sándornak, az ArtTisza művészeti egyesület elnökének az együttműködésért, valamint Magyarország Ungvári Főkonzulátusának, hogy helyet biztosított a kiállítás számára.

A főkonzulátus részéről Nott Miklós konzul (a képen) köszöntötte a közönséget, és örömet fejezte ki, hogy végre fiatal művészeket mutathattak be.

A szót ezután Turányi Tatyjana, a KMDFKSZ tagja, az Ihletés... rendezvénysorozat ötletgazdája vette át, aki beszédében érzékeltetni próbálta, milyen fontos szerepet is játszik életünkben a művészet. Kitért arra, hogy magyar közösségünk mennyi tehetséges fiatal művészt tud fel-sorakoztatni, és kifejezte abbéli reményét, hogy az elkövetkező hetek művészeti rendezvényei sokakban még rejtett értékeket is kibontakoztatnak.

Lizanec Péter professzor, az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán és Természettudományi Kara Magyar Filológia Tanszékének vezetője – mint a szervezet tiszteletbeli elnöke – emlékeztetett a KMDFKSZ megalapításának éveire, a jelenlévő tagoknak pedig további eredményes és jó munkát kívánt.

A megnyitón közreműködött Szenyó Diána, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola diákja, aki nagy átéléssel tolmácsolta Tanczos Katalin *Az én Miatyánkom* című versét, valamint Marcsák Gergely, az Ungvári 10. Sz. Dayka Gábor Magyar Tannyelvű Középiskola tanára, aki gitárjátékkal kísérve Radnóti Miklós megzenésített verseit adta elő.

M. G.

AGGÓDOM KÁRPÁTALJÁÉRT

A jelenlegi nemzetközi viszonyok következtében komoly veszélyek fenyegethetik Kárpátalja lakóit.

Magyarország miniszterelnöke éppen napjainkban hangzott, hogy Magyarország egy egységes, demokratikus Ukrajnában érdekelt, minden segítséget megad Kárpátaljának, ugyanakkor elvárja a magyar kisebbség jogainak, érdekeinek támogatását az ukrán hatóságok részéről.

Egyetértésemem túl, ez nekem nem csak célom, hanem örökölt kötelességem is.

Ungvárott, az Ung partján a hangversenytér mellett egy szakállas férfi mellszobrára áll. Aszobrot 1925-ben állította a Csehszlovák Köztársaság, a görögkatolikus egyház és több ruszin társadalmi szervezet.

Akit a szobor ábrázol: Fenczik Jenő, avagy Jevgenyij Andrejevics Fencik, görögkatolikus lelkész, nyelvtudós, az egykori Szentpétervári Tudományos Akadémia levelező tagja; író, lapszerkesztő, és a nagyapám volt.

Az egyenes ági leszármazottak közül én vagyok az utolsó, aki még életben van, ezért kötelességem, hogy ismereteimet, kapcsolataimat átadjam azoknak, akik Kárpátalja ügyét tovább vihetik, és magam is segítek, amíg még képes vagyok rá, fogyatkozó erőben és időben, 84 évesen.

Tisztelettel,

**Laurenszky Ernő nyugdíjas tanár,
a Nagy Imre Társaság Budapesti Szervezetének
és a Magyar Pedagógiai Társaság
több szakosztályának tagja**

Velünk kezdődött...

Kárpátalján, Ungváron 1963-ban kezdődött a magyar nyelv és irodalom szakos tanárok egyetemi szintű képzése. Nagy segítséget jelentett a két fiatal tanárunk. Gortvay Erzsébet irodalomtanár elmondta: a kötelező olvasmányok sora nekik is hosszú volt. Úgy segítettek magukon, hogy mesélő délutánokat tartottak. Kótyuk István nyelvtanár személyre szóló biztatást adott. 1968-ban diplomás tanár lettem.

Velünk kezdődött. Írt rólunk az ukrán nyelvű egyetemi lap és a Kárpáti Igaz Szó, amelyben 1964-től nekem is megjelent pár írásom. Márkus Csaba újságíró szólt, hogy írjak valamiről, és vigyem be hozzá a szerkesztőség titkárságára. Neki köszönhetem, hogy cikkeim megjelentek a Kárpáti Igaz Szó hasábjain.

1970. június 29-től július 11-ig az Országos Pedagógiai Intézet vendégeként a jugoszláviai, csehszlovákiai és szovjetunióbeli magyar szakos pedagógusok nyári tanfolyamán vehettem részt. Kárpátaljáról tizenketten mentünk. Tíz hölgy mellett Pösze Csaba barátommal, évfolyamtársammal mi ketten képviseltük a férfinetemet. A tizenkét tanár mellé Ungvárról egy nőt küldtek – bizalmi embert – csoportunk élére. A tanfolyam nemcsak az ismeretszerzésre volt mód, hanem kulturális rendezvényeken való feltöltődésre is. Mint ráadást, két találkozót említek.

Ilku Pál – az akkori művelődésügyi miniszter – meghívott minket a hivatalába. „Ne féljenek, nem követtek el semmi rosszat. Nem azért kértem Önöket ide” – mondta. A három csoport közül csak mi, kárpátaljai pedagógusok voltunk jelen a Művelődésügyi Minisztériumban tartott fogadáson. Ilku Pál elmondta, hogy maga is kárpátaljai, Búcsúban született. Elvégezte a Beregszászi Gimnáziumot. Később tanítói oklevelet is szerzett.

A nyári tanfolyam befejezése után július 13-tól 16-ig a Balatonnál üdültünk: szállást és teljes ellátást kaptunk. Siófoktól nem messze, Balatonszéplakon volt a szállásunk. Jobbágy Károlyné – a felvidéki csoport magyarországi vezetője – elhozta Széplakra a férjét, Jobbágy Károlyt, a neves költőt. A vele való találkozás felejthetetlen élmény volt.

**Locker László
Szőlősgyőrök**

Búcsú az alma matertől

Május utolsó hétvégéje a ballagási ünnepségek ideje. A Nagyberegi Református Líceum végzős diákjai a hónap utolsó napján búcsúztak el iskolájuktól. Bár a líceum elengedte a 42 diák kezét, Isten soha nem engedi el a kezeket – hallhattuk Tóth László lelkészigazgató ígértetéséből az ünnepség kezdetén.

Az eseményt a meghívott vendégek sorában megtisztelte Zán Fábán Sándor, a Kárpátaljai Református Egyházkerület (KRE) püspöke, Nagy Béla, a KRE diakóniai osztályának vezetője, egyházmegyei főgondnok, Tóth István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja, Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség elnöke, Sin József, a KMKSZ Beregszászi Járási Középszintű Szervezetének elnöke, Medvigy István megyei képviselő, Gajdos István parlamenti képviselő referense, Nagy Árpád, a Johannita Rend Magyar Tagozatának tiszteletbeli lovagja, valamint Pándi Szekeres Dávid és a vele érkezett tízfős amerikai küldöttség. A vendégek közül többen elmondták köszöntő szavaikat, útravaló tanácsokkal látták el a végzős diákokat.

Az ünnepség folytatásában a líceum 10. osztályának tanulói verssel, énekkel és biztató gondolatokkal köszöntötték a ballagó diákokat, majd átvették tőlük a stafétát.

A 42 végzős diák megkapta tarisznóját, benne a KMPKSZ Útravalójával, Kovács András és Makó András osztályfőnököktől az érettséget jelző piros szalagot, majd Tóth László lelkészigazgatótól az igei biztatást.

Dencs Elemér oktatási igazgató köszöntőjében értékelte az elmúlt tanévet, megköszönte a kollégák áldozatos munkáját, gratulált a líceum diákjainak a tantárgyi versenyeken, vetélkedőkön elért jó eredményeikhez. Grica Alexandra a járás legeredményesebb tanulójának járó elismerését kapta; Kovács András, a líceum magyartanára nyolcéves eredményes munkája és sikerei elismeréseként igazgatói kitüntetésben részesült munkakönyvi beírással.

A köszöntőket a két osztályfőnök, Kovács András és Makó András zárta. Mindketten elismerően beszéltek diákjaikról, és fájoan engedték el őket a nagybetűs életbe. Végül az ünnepeltek következtek. Műsorukban hálát adtak Istennek az eddig megtett útért, megköszönték családjainak, tanáraiknak a gondoskodást, szeretetet, elbúcsúztak egymástól. Elmondták, hogy soha nem fogják elfelejteni az itt töltött éveket, azokat a tanácsokat, azt a nevelést, amit itt kaptak. A ballagási ünnepség Tóth László zárógondolataival ért véget.

**Sass Gabriella,
a Nagyberegi Református Líceum 10. osztályos tanulója
(A felvétel a nagyberegi református templomban készült)**

Elismerések

* **Trill Zsolt**, a kárpátaljai származású Jászai Mari-díjas szín-művész, érdemes művész március 15-e, nemzeti ünnepünk alkalmából a Szépművészeti Múzeumban *Magyarország Kiváló Művésze díjat* vehetett át Balog Zoltántól, az emberi erőforrások miniszterétől.

* Nemzeti ünnepünk alkalmából állami kitüntetések adtak át március 15-én Ungváron, Magyarország Ungvári Főkonzulátusán. *Magyar Ezüst Erdemkeresztet* vehetett át **Dumin Jaroszlav**, Rahó polgármestere, **dr. Zoltai László**, a TIG Nonprofit Kft. műszaki főmérnöke, **Lajos Mihály**, a Kárpátalja hetilap újságírója. *Magyar Arany Erdemkeresztet* díjazták **Sóbányi Imre** nyugdíjast, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Etikai Bizottságának tagját, valamint **Györffy István** nyugalmazott fizikatanárt. A *Magyar Erdemrend Lovagkeresztjével* tüntették ki **Riskó György** festőművészt, grafikust, a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának alelnökét, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség kulturális titkárát, a Kárpátalja című hetilap megbízott főszerkesztőjét.

* Főkonzulátusi *Sajtódíjban* részesült **K. Debreceni Mihály** újságíró, továbbá a **Pulzus Rádió** és a **Karpatszkiy Objektív** szerkesztősége.

* A Független Újságírók Szövetsége „*Nemzeti Újságírástért*” kitüntetést adományozott **Dupka Györgynek**, aki lelkiismeretes munkával segítette, segíti a nemzeti újságírást és a FUSZ munkáját.

MÁRCIUS

* Március 12. Amunkácsi Német Kultúra Házánál emléktáblát avattak Georg Erwin Schönborn-Buchheim (1906–1989) gróftiszteletére. A hivatalos avatón jelen volt Lengyel Zoltán, Munkács polgármestere, valamint helyettese, Nuszer Ernő is. Közreműködött a Német Kultúra Háza *Éneklő szívek* elnevezésű együttesének leánykórusa, illetve táncscsoportja.

* Március 13. Magyarország Ungvári Főkonzulátusa és a Verbjazsi Polgármesteri Hivatal szervezésében megtisztították az ismeretlen személyek által leöntött és felgyújtott verekei honfoglalási emlékművet.

* Tarasz Sevcenko születésének 200. évfordulóját méltatták a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszékének Ukrán Tanszéki Csoportja.

* Március 14-én az 1848-as forradalom és szabadságharc kezdetének évfordulóját méltatták Beregszászban az Ukránai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) és a Beregszászi Polgármesteri Hivatal szervezésében. A rendezvényen felszólalt Zubánics László, az UMSZ Ukránai Magyar Nemzeti Tanácsának elnöke, Babják Zoltán, Beregszász polgármestere. Köszöntötte a jelenlévőket Tóth

István beregszászi főkonzul is. Az ünnepségen a Beregszászi 4. Sz. Kossuth Lajos Középiskola tanulói szavaltak alkalomhoz illő verseket. Amíg a jelenlévők elhelyezték koszorúikat a lángelekű költő szobránál, a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesületének kórusa énekelt. A megemlékezés a Szózat elnéklésével ért véget.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Történelem és Társadalomtudományi Tanszéke az Esztergom teremben tartott ünnepséget, majd megkoszorúzták a Kossuth- és a Petőfi-emléktáblát, illetve a Petőfi szobrot.

* Az Ungvári 10. Sz. Daya Gábor Középiskola és a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) szervezésében sor került a XV. *Nemzeti dal*-mondó versenyre.

* Március 15. Beregszászban a történelmi egyházak ökumenikus istentisztelettel emlékeztek meg a márciusi hősökről. Igét hirdetett Maksai Attila lelkipásztor. Az istentisztelet után az egybegyűltek megkoszorúzták Petőfi Sándor szobrát. Felszólalt Mélykúti Ferenc, Magyarország Beregszászi Konzulátusának vezető konzulja.

* A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) beregszászi szervezete közgyűlé-

sének megtartása után emlékezett a szabadságharc kezdetének 166. évfordulójára. Bocskor László elnök köszöntöje után Brenzovics László, a KMKSZ alelnöke és Répás Zsuzsanna, Magyarország Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériuma Nemzetpolitikai Államtitkárságának nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkára szolt a jelenlévőkhöz.

* Nemzeti ünnepünk méltatásának Ugocsában is nagy hagyományai vannak, hiszen egykori főispánja, Perényi Zsigmond egyik mártírja az 1848–49-es szabadságharcnak. '48 szellemének jegyében a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola nagytermében emlékeztek a szabadságharc hőseire. A rendezvényen Tóth István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja tolmácsolta Orbán Viktor miniszterelnök üzenetét.

* Kisebbségek is megemlékezésre kerültek sor, ahol többek között a Gyöngykalás együttes és a Kikelet énekkar adott műsort.

* Békés március 15-i ünnepelésre kérték fel Kárpátalja lakosságát a megye ukrán szervezetei, hitet téve amellett, hogy mind az ukránoknak, mind a magyaroknak elvitathatatlan joguk van Kárpát-Ukrajna kikiáltása 75., valamint az 1848–49-es forradalom és szabadságharc 166. évfordulójáról történő méltóság-teljes megemlékezésre.

* Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc 166. évfordulóját méltatták Ungváron a Petőfi szobornál a KMKSZ szervezésében. „*Magyarországnak az egész ukrainai konfliktusban a kárpátaljai magyarok biztonsága számít leginkább, a kárpátaljai magyarság mindig számíthat a magyar kormányra, amely mindig mögötte áll*” – jelentette ki Répás Zsuzsanna nemzetpolitikai helyettes-államtitkár a megemlékezésen. Bayer Mihály kijevi magyar nagykövet felolvasta Orbán Viktor miniszterelnök levelét. Ünnepi beszédet mondtak Dupka György, a MÉKK elnöke, Kovács Miklós, a KMKSZ elnöke, Héder János ungvári lelkész, a Kárpátaljai Református Egyház főjegyzője és mások. A nemzeti ünnep alkalmából adott fogadáson Magyarország Ungvári Főkonzulátusán Répás Zsuzsanna állami kitüntetés-

ket adott át kárpátaljai magyar közéleti személyiségeknek.

* Március 17. A Magyarok Kijevi Egyesülete elnökségének szervezésében a kijevi Petőfi-szobornál sor került az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc 166. évfordulójának méltatására.

* Március 22. „*Által mennék én a Tiszán...*” címmel népdaléneklési versenyt szerveztek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. Ez a verseny lehetővé tette a magyar anyanyelvű gyerekek számára, hogy felmérjék énektudásukat, megismerkedjenek a különböző tájegységek népdaléneklési kultúrájával és a magyar autentikus népzenevel.

* Március 27. Csokoládészobor-kiállítás nyílt Munkácsra a Bondarenko cukrászdában.

* Március 29. Forrai Sándor Rovásírásversenyt szerveztek a Munkácsi Szent István Liceumban.

* Március 29. Negyedszer került sor a múlt év elején megjelent *Szárnypróba* című, pályakezdő fiatalok írásait tartalmazó antológia szerzőinek és az azóta jelentkező alkotóknak a találkozója Beregszászban, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetnek (KMMI) otthont adó Európa–Magyar Házban. Az irodalmi műhelybeszélgetés-sorozat mostani találkozásán a fiatal irodalmárok Weöres Sándor *A vers születése* című műve alapján folytattak irodalmi diskurzust.

* Március 29. Brenzovics Lászlót választotta elnökévé 25., tisztújító közgyűlésén a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Ungváron, miután Kovács Miklós elnök 18 év után leköszönt tisztségéről és nem jelöltette magát újra a szervezet vezetői posztjára.

APRILIS

* Április 8–9. Az Ungvári Nemzeti Egyetem (UNE) Magyar Tannyelvű Humán-Természettudományi Karának diákjai és tanárai tanulmányúton jártak Brüsszelben, ahol többek között az Európai Parlament munkájával ismerkedtek.

* Április 11. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszéke (Angol Tanszéki Csoport) nemzetközi idegennyelv-tanítási és alkalmazott nyelvészeti konferenciát tartott „*Modern irányzatok az idegennyelv-tanítá-*

■ *tásban és az alkalmazott nyelvészetben a 21. században: válaszok a kihívásokra*” címmel.

* Április 12. Az ungvári Dayka Gábor középiskolában megalakult a Panoráma Világklub ungvári társklubja.

* Április 16. Az Ungvári Nemzeti Egyetemen a Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszék mellett működő Rákóczi Ferenc Tudományos Társaság szervezésében élő történelemóra keretében emlékeztek a felvidéki magyarság kitelepítésének évfordulójára. Elsőként Dr. Kiss Éva professzor, tanészkevezető emlékezett az 1946-os eseményekre, majd Simon Rita (2. évfolyam) és Dolinai Zsuzsanna (4. évfolyam) történészhallgatók tartottak képes beszámolót a felvidéki magyarság kálváriájának előzményeiről, a lakosságcseré menetéről és annak mai napig kiható következményeiről.

* Április 25. Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE) szervezésében a Szatmár Megyei Múzeumban került sor a „Társadalmi megmozdulások a Felső-Tisza vidéken a Dózsa György-féle parasztfelkeléstől a jobbágyfelszabadulásig” című tanácskozássra, amellyel a szervezők a Dózsa-féle parasztlázadás 500. évfordulójára emlékeztek. A konferencián két előadás is foglalkozott szűkebb pátriánkkal: Zubánics László „A Dózsa-féle parasztlázadás a mai Kárpátalja területén” címmel szólt a korabeli eseményekről, míg Balogh Béla nyugalmazott nagybányai levéltáros „A Dózsa György vezette parasztfelkelés ugcsoai és máramarosi kötődései” című értekezését hallgatták meg az érdeklődők.

* Április 26. A szatmári béke megkötésének 303. évfordulójára emlékeztek a majtényi síkon. A 25. alkalommal megszervezett ünnepségen Winkler Gyula EP-képviselő mondott beszédet: „Változások idején él Európában, ahol az erdélyi, illetve a Kárpát-medencei magyar érdeket csakis akkor tudjuk érvényesíteni, ha nem engedjük el egymás kezét, ha egységesen lépünk fel. Kiemelten fontos az erdélyi magyar képviselet Brüsszelben, hogy legyen, aki harcol a nemzet érdekeiért, hogy ne veszítsünk több csatát

a 21. században” – hangsúlyozta. Ünnepi beszédet mondott R. Várkonyi Ágnes akadémikus, a Rákóczi-kor egyik legavatottabb kutatója. Kárpátalja magyarságának üdvözlését Zubánics László, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) elnöke tolmácsolta a jelenlévőknek, aki beszédében kifejtette, hogy bár a XX. század viharai szétszaggatták a Felső-Tisza-vidék történelmileg ezer szállal összeszőtt szövetségét, a magyar történelmi mitológia szálai, így Verecke, Munkács, Tiszabecs, vagy éppen Nagymajtény összekötik a térség magyarságát.

* A beregszászi Európa–Magyar Házban ötödször került sor a *Szárnypróba* antológia szerzőinek a találkozójára, amelyen a résztvevők kezdeményezték a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) megalakítását.

* Április 27. A munkácsi járási Szernye községben rendezték meg a VI. Kárpátaljai Vöfelytalálkozót, amelyen nyolc kárpátaljai, két magyarországi és két felvidéki vöfely mutatta be rátermettségét.

* Ungváron megtartották a Kárpátaljai Református Énekarok XIII. Találkozóját

MÁJUS

* Május 6. Ungváron a filharmónia nagytermében kamarazenei koncertet adott Csuprik Etelka zongoraművész, Mark Komonyko hegedűművész és a Kárpátaljai Filharmónia kamaragyütttese (karnagy Vladiszlav Juros). A koncerten Mozart és Ravel művei hangzottak el.

* Május 8. Ungváron új művészkafevéző nyílt, amely egyben galéria is, ahol minden hónapban más-más kárpátaljai festőművész alkotásait mutatják be. Elsőként Ljudmila Korzs-Ragyko festményeit láthatják a vendégek. A Voto káfevéző egy régi, először 1691-ben említett ungvári utcáról kapta a nevét, amelyhez számos legenda fűződik.

* Május 10. A Májusi Zenei Napok keretében Nagyszőlősona a Perényi Zsigmond Középiskola nagytermében megemlékeztek Bartók Béla első nyilvános szerepléséről. Közreműködtek a Nagyszőlősi Bartók Béla Zeneiskola és Művészeti Iskola tanárai.

* Idén ismét megrendezték a kárpátaljai gyermekszínházszók találkozóját, amelynek május 10-én a Kárpátaljai Megyei Magyar

Dramai Színház adott otthont. A köszöntő beszédekét követően kezdetét vette a megmérettetés, amelynek eredményeként arany minősítést kapott a bátyúi Guriga Színpad, ezüst minősítést a Gáti Középiskola színjátszó csoportja és a bátyúi Gubancok. Bronz minősítést szerzett a Beregújfalui Általános Iskola, a Muzsalyi Középiskola, valamint a Vári Középiskola színjátszó csoportja. Az arany fokozatú csapat meghívást kapott Szegedre, a Weöres Sándor Országos Gyermekszínház Találkozóra.

* Az Amadeus Hallgatói Ösztöndíj Program keretén belül az alapítvány évente biztosít havi fix összegű ösztöndíjat a Magyar Képzőművészeti Egyetem (Budapest) egy szobrász és egy festő szakos hallgatójának egy teljes tanulmányi éven keresztül. Kisalkotói Ösztöndíjban részesül többek között a kárpátaljai Baráté Ágnes is.

* Május 15–16. A pécsi székhelyű Határokon Túli Magyarságért Alapítvány a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karával, a Magyar Regionális Tudományi Társasággal és a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztallal együtt megrendezte *Dialógus* című konferenciáját, illetve a HTMA hagyományos határon túli fórumát. A pécsi egyetemen megtartott konferencián Zubánics László, a KMMI elnöke is előadást tartott.

* Május 16-án a Kárpátaljai Megyei Magyar Dramai Színház nagytermében Dr. Patkós József rendezésében bemutatták Hans Sachs *Komédiák* című darabját, amelyben Molnár Zsuzsa, a József Attila Színház Jászai Mari díjas művésze és Pelsőczy László, a Nemzeti Kamara Színház örökös tagja voltak a vendégművészek. Közreműködött a Kalapos Folk Band – Farkas Zoltán, Dudinszky Balázs, Nyíri Sámuel.

* Pál Eszter, Kárpátalja tehetséges népdalénekező *Napot, Holdat, Csillagot* címmel május 16-án mutatta be első lemezét Budapesten.

* Május 17. A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány szervezésében a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán immár tizedik alkalommal rendezték meg a Fiaatal Kárpátaljai Ma-

gyar Kutatók Konferenciáját.

* A Szent Korona másolatát tekinthették meg az érdeklődők május 17-én a máriapócsi bazilikában *A Korona összetartó ereje* című rendezvény keretében, amelynek partnere a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Öregdiák Szövetsége volt.

* Május 18. Koczka András ungvári emlékmúzeumában kiállítást nyitottak *Tavaszi motívumok Koczka művészetében* címmel.

* „500 évvel ezelőtt, 1514-ben állította össze falunk szülőtte, Werbőczy István jogtudós, királyi ítélmester, majd Magyarország nádora a magyar jogot megeremtő Hármaskönyv (Tripartitum) című törvénygyűjteményt...” – olvasható a felirat a Verbőcön május 18-án felavatott emléktáblán. Magyarország Beregszászi Konzulátusa, a KMKSZ Nagyszőlősi Járási Szervezete és Verbőci Alapszervezete, a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola közösen szervezte meg a Tripartitum megírásának 500. évfordulóját méltató ünnepséget.

* Május 21. A budapesti Uránia Nemzeti Filmszínházban bemutatták az MTVA kárpátaljai tudósítóinak ötvenkét perces, az ukrán forradalomról készített dokumentumfilmjét. Alkotók: K. Debreceni Mihály, Sterr Attila, Vass Tamás.

* Május 29. Az Ungvári Drugeth Gimnázium szervezésében Kovács Péter igazgató és Kövy Márta magyartanár megnyitójával került sor a *Szépesszony dombja. Kárpátaljai történeti és helyi mondák* című gyűjtemény bemutatójára. A könyvet Dupka György és Zubánics László szerkesztette.

* AII. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Történelem és Társadalomtudományi Tanszékének szervezésében május 29-én mutatták be Bocskor Andrea *Alapvetések az ukrán magyarságról kérdésekről és a magyar múlt ukrán megítéléséhez 1991–2011 és Szamborovszkyné Nagy Ibolya Oktatáspolitikai és történelemtanítás a Szovjetunióban és Ukrajnában (1945–2010)* című könyvét.

Összeállította:

Dupka György és Zubánics László

Garanyi-tárlat Beregszászban

A festőművész halálának 5. évfordulóján a beregszászi turisztikai információs iroda termében kiállítás nyílt Garanyi József alkotásaiból. A tárlat szervezője Kovács László, a Beregvidéki Múzeum munkatársa, aki maga is lelkes gyűjtője városunk kiemelkedő művésze festményeinek.

Az alkotó szerette Beregszászt, ragaszkodott hozzá. 32 festményét a városnak adományozta. Ma ezek az alkotások végre méltó helyen, a Beregvidéki Múzeumban találhatók, ahol – akarata szerint – láthatják az ide látogató turisták, a művészetek iránt érdeklődő emberek.

Garanyi József igen termékeny, sokoldalú festő volt. Tehetségét színes csendéletek, hangulatos városképek, tájképek, karakteres portrék dícsérik. A művészetben találta meg az élet igazi értelmét. Örömmel töltötte el, ha képeivel sikerült közvetítenie a műértők felé azt a vi-

zuális élményt vagy hangulatot, amelyet szeretett volna.

A turisztikai irodában rendezett tárlaton 37 kép látható, köztük olajfestmények, akvarellek, grafikák. Némelyek már ismerősek a művészetkedvelők számára, de olyanok is vannak, amelyeket a közönség most láthat először. A kiállítás megnyitóján a bemutatott képeket, valamint a művész életútját Kovács László ismertette. A rendezvény után a résztvevők egy csoportja koszorút helyezett el Garanyi József sírján.

Sz. J.

In memoriam Bornemissza Eszter

Hosszan tartó súlyos betegségben május 13-án, 60 éves korában elhunyt Balogh Bornemissza Eszter, a Magyar Televízió határon túli műsorainak egykori felelős szerkesztője. Elkötelezett életeminden újságírónak, közéleti személynek például szolgálhat.

Az újságírással Kárpátalján, a Kárpáti Igaz Szó napilap munkatársaként jegyezte el magát. Áttelepülése után neve két évtizeden keresztül összeforrott a határon túli tematikájú műsorokkal, mint a Nagylátószög, a Palackposta, a Vándoréneke, a Szórvány, a Kézfogas és a Határátkelő.

„Eszter kivételes felelősségtudattal végezte munkáját – emlékezik közvetlen munkatársára Dobos Menyhért, a Duna Televízió Zrt. vezérigazgatója. – Nemcsak szakmailag fogta össze csapatát, személyes sorsuk iránt is aggódott. Évekkel korábban, amikor a külhoni műsorok léte bizonytalanra vált, saját drámájaként élte meg a kétségeket. Mai műsoraink tematikája, az új generációk sikere az ő keze nyomát is dicsérik.”

Munkáját számos kitüntetéssel honorálták, legutóbb 2012. augusztus 20-án a Magyar Érdemrend tisztikeresztje elismerésben részesült.

„Ezt a magas állami kitüntetést név szerint én kaptam – nyilatkozta a kitüntetett az elismerés átvétele után. – Mégis úgy érzem, egy csapatnak szól. Annak a csapatnak, melynek tagjai budapesti és határon túli, illetve szórványban élő kollégák. Ők azok, akik megtiszteltek bizalmukkal és követtek az úton, melyen együtt a semmiből egy televíziós hálózatot hoztunk létre. Számomra ők a magyar–magyar összefogas példaképei.”

Emlékét megőrizzük.

Barátai és tisztelői

Jótekonysági akciók Horváth Anna síremlékének helyreállításáért

A munkácsi Pro Arte-Munkács civil szervezet, a Bereg Alkotóegyesület és a magyarországi Beregszásziért Alapítvány Baráti Köre felhívást intézett minden olyan személyhez és szervezethez, akik szívesen adakoznának Horváth Anna szobrászművész-keramikus beregszászi síremlékének felújítására.

Horváth Anna – aki az idén lenne 90 éves –, az Ukrajnai Képzőművészeti Szövetség és a Magyar Képzőművészeti Akadémia tagja, Kárpátalja kulturális életének meghatározó művésze volt. Egyszemélyes intézményként működött Kárpátalján. Életkortól, nemzetiségtől függetlenül tanította, nevelte kortársait. Eremművész sikereit nemzetközi kiállítások elismerő oklevelei bizonyítják. Kerámia domborműveiben feldolgozta Beregszász történetét is. Egházi jellegű alkotásai díszítik Kárpátalja és Magyarország templomait, kolostorait. Moszkvában, Rigában, Kijevben, Budapesten sajnos jobban ismerték és értékelték művészetét, mint Kárpátalján. Mégsem panaszkodott, hanem tudatosan építette maga körül azt az értékrendszert, amely a mai napig jelen van a kárpátaljai gondolkodásban.

Horváth Anna szüleivel együtt egy sérült, műköből készült síremlék alá van eltemetve. Ha nem újítják fel őket, lassan az enyészet martalékává válnak. Matl Péter szobrászművész és Klucsik Ferenc munkácsi sírköves magánvállalkozó vállalná, hogy felújítja a síremléket. Ezáltal emléket állítanak Kárpátalja meghatározó művészenek, akinek még emléktáblája sincs szülővárosában. A síremléken található eredeti köztéri szobra és szétmálló kerámia domborműve, amelyről gránit másolat készülne, méltó talapzatot is kapna. Az emlékmű Beregszász egyik látványossága lenne, és a polgármesteri hivatalt is inspirálná, hogy utat építtessen a temetőben.

Matl Péter kezdeményezésére Horváth Anna tanítványai és barátai április 9-én Magyarország Ungvári Főkonzulátusán saját műveikből jótekonysági kiállítást és vásárt rendeztek, ahol kárpátaljai festők 24 alkotása került bemutatásra és értékesítésre. A befolyt pénzt felajánlották a tervezett síremlék elkészítésére és a szobrok felújítására.

A Kárpátaljai Szövetség május 17-én megtartott közgyűlésén is gyűjtést rendeztek a tagság körében. A kezdeményezők az összegyűlt adományokat a Bereg Alkotóegyesülethez juttatták el.

A szervezők, megköszönve az eddigi adományokat, a további felajánlásokat a következő számlaszámokra várják:

Ukrajnában a Pro Arte-Munkács civil szervezet hívnyja számlájára:

OTP Bank 26001101366990

Magyarországon a Beregszásziért Alapítvány forint számlájára:

68700339-10075267

Közyűlést tartott a Magyar Művészeti Akadémia

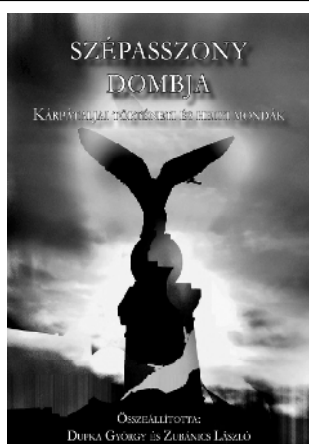
Május 30-án a Vigadóban tartotta rendes évi közgyűlését a Magyar Művészeti Akadémia (MMA). Megnyitóján beszédet mondott Halász János kultúráért felelős államtitkár. Fekete György, az MMA elnöke beszámolójában az elmúlt időszak legfontosabb eredményének könyvelte el, hogy az MMA jogi értelemben is a Vigadó gazdája lett és a Műcsarnok is a tulajdonába került. A közgyűlés résztvevői újabb alkotók tagfelvételéről szavaztak, ami által erősödik az MMA kultúrstratégiai szerepe. Szűkebb pátriánkat a fórumon Vári Fábán László és Füzesi Magda költő, illetve Erfán Ferenc és Magyar László festőművész képviselte (a képen).

Új könyvek

Június 12–16-án a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése immáron 85. alkalommal szervezte meg az Ünnepi Könyvhétet és hozzá kapcsolódóan a 13. Gyermekkönyvnapokat Budapesten. Erre az alkalomra az Intermix Könyvkiadó a következő könyveket jelentette meg:

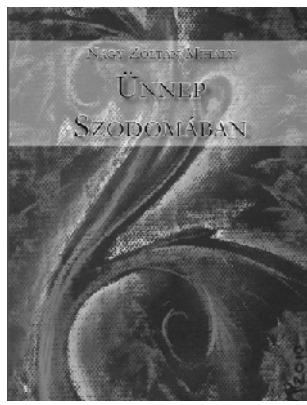
Szépasszony dombja. Kárpátaljai történeti és helyi mondák. Összeállította: **Dupka György és Zubánics László**

A könyv különböző kiadványokból, sajtó-periodikák-ból összegyűjtött kárpátaljai történeti és helyi mondákat, mondatrészleteket tartalmaz, amelyek közös tulajdonsága, hogy e tájban gyökereznek és sajátos módontükrözik vissza az itt élő magyarság és ruszinság történelemszemléletét, érzelmi viszonyulását a sorsukat meghatározó történelmi eseményekhez.

Nagy Zoltán Mihály: Ün-nep Szodomában. Regény. A borítón Matl Péter grafikája.

A kárpátaljai író tizenegyedik könyvében verses regényt írt a cselekvő, gondolkodó ember hétköznapi vívódásairól, küzdelmeiről.

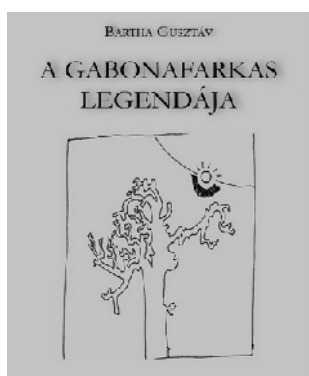

Csordás László: A szétszóródás árnyékában (Tanulmányok, esszék, kritikák). A könyv borítója Patai János fotójának felhasználásával készült.

A fiatal kárpátaljai irodalmár első tanulmánykötetében több kérdésre ad választ: hogyan illeszthető a hagyomány folytonosságába a fiatal kárpátaljai magyar irodalom, milyen értelmezési lehetőségek mutatkoznak a kortárs határontúli magyar irodalom befogadásában?

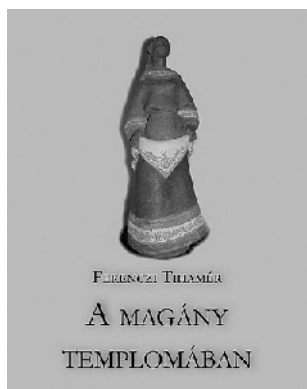
Bartha Gusztáv: A gabonafarkas legendája. Válogatott novellák, 1988–2012. Illusztrációk: Matl Péter

A kárpátaljai író nyolcadik könyvében 1988–2012 között írt novelláiból kínál válogatást. Tudatosan kimunkált kisprózáiban a megélhetés nehézségeivel igen sok esetben reménytelenül küszködő sorstársak nyomorúságának ábrázolására vállalkozik.

Ferenczi Tihamér: A magány templomában. Versek. Illusztrációk: Horváth Anna.

A kárpátaljai költő hatodik kötetébe azokat a verseket válogatta be, amelyek eddigi könyveiben nem jelentek meg. Aforizmatömörű műveiben az alkotó a világhoz való viszonyáról vall.

Író-olvasó találkozó

Az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar tagozatán lassan hagyománnyá vált, hogy a költészet napja alkalmából valamelyik költővé, íróvá érett egykori hallgatójukat kéri fel, mutassa be műveit egy író-olvasó találkozó keretében. Ebben az évben Lengyel Tamás költő, író, műfordító tisztelte meg az egyetemet, aki 1993-ban szerzett magyar nyelv és irodalom szakos tanári oklevelet. Lizanec Péter tanszékvezető professzor bemutatta a tanszék legújabb tudományos eredményeit. Lengyel Tamás beszélt életútjáról, felolvasott verseiből, dedikálta legújabb köteteit a tanszék számára.

Vendégségben a Beregi Ünnepi Héten

Május 12–18. között zajlottak a 18. Beregi Ünnepi Hét kulturális rendezvénysorozat eseményei Vásárosnaményban és Csarodán. A történelmi, egykori Bereg vármegye idegenbe szakadt vidékének képviselőit Zubánics László történész tartott előadást. Csaroda település könyvtárában beregszászi költők – Lőrincz P. Gabriella és Bakos Kiss Károly – mutakoztak be.

Festőiskolások tárlata

Áprilisban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Amold kiállítótermében a Kárpátaljai Képzőművészeti Főiskola munkácsi kihelyezett részlegének diákjai mutakoztak be a beregvidéki közönség előtt.

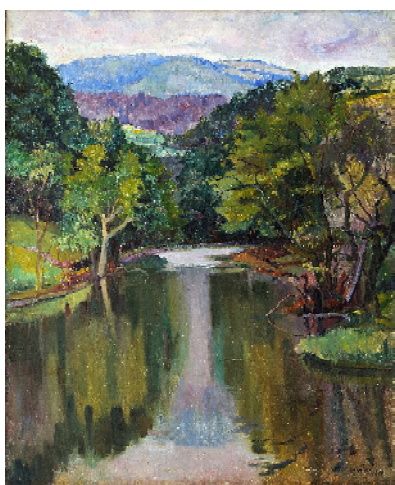
A fiatal alkotók nevében tanáruk, Kopriva Attila képzőművész köszönte meg a szervezőknek a kiállítás lehetőségét. Az alkotókról elmondta: örömteli dolog, hogy a művészeti intézmény diákjai tovább éltetik azt a kárpátaljai festészetet, amely Európában, Ukrajnában és a volt Szovjetunióban egyaránt elismert volt. Reményét fejezte ki, hogy a felnövekvő kárpátaljai alkotónemzedék sikerrel örökíti tovább az Erdélyi Bélától és Boksaj Józseftől eredő művészi értéket.

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

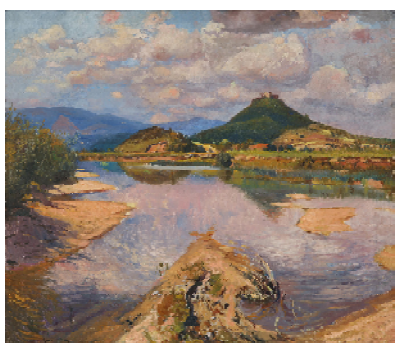
A BOKSAY-MÚZEUM BÜSZKESÉGEI

Glück Gábor: *Nyár* (1978)

Erdélyi Béla: *Turica* (1950)

Boksay József: *A huszti vár* (1942)

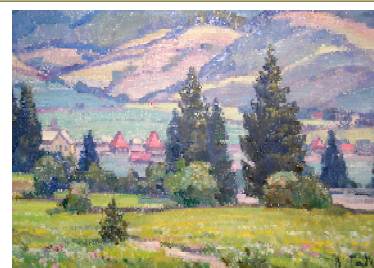
Kassai Antal: *Az Ung folyó völgye* (1952)

A mai Boksay-múzeum elődjének megalapítását 1945. június 20-ra tehetjük, ugyanis ekkor született rendelet a létrehozásáról. Az ungvári várban 1946. június elsején már át is adtak néhány termet a múzeum kialakítására. 1948. november 6-án került sor a képgaléria létrehozására, amely két részlegről állt: a szovjet idők előtti képekből és a szovjet időkbeli származó alkotásokból. Később XVII–XX. századi nyugat-európai művek is kiállításra kerültek. 1963. január elsején a Kárpátaljai Képgaléria a Kárpátaljai Honismereti Múzeum része lett és Kárpátaljai Szépművészeti Múzeummá nevezték át. 1990-ben csatolták a nevéhez Boksay József nevét, 2003 szeptemberétől önálló jogi személy lett Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum néven.

A Boksay-múzeum napjainkban fontos kulturális szerepet tölt be. Látogatói több mint ötezer kiállítási tárgyat tekinthetnek meg: festményeket, grafikákat, szobrokat. A kiállítás jelenleg két részből áll: az első a XVI–XXI. századi ukrainai, a második pedig a XVI–XX. századi külföldi művészetet mutatja be. A múzeum büszkeségei azok a munkák, amelyek a kárpátaljai festőiskola tagjainak ecsetei alól kerültek ki. Láthatók itt Boksay József, Erdélyi Béla, Kassai Antal, Manajló Fedor, Koczka András, Soltész Zoltán, Glück Gábor, Sütő János, Kondratovics Emő, ifj. Boksay József, Balla Pál, Sztasko Gyula, Mikita Vladimir, Habda László festményei, Ivan Harapko és Vaszil Szvida szobrai. Sehol máshol Ukrajnában nem található a XVII–XX. századi magyar művészet ehhez hasonló gyűjteménye. 1963-ban külön termet nyitottak a legrégebbi kárpátaljai ikonfestők alkotásainak számára.

A múzeum kiállítási tárgyai egyre gyarapodnak, hiszen sokszor ajándék formájában érkezik egy-egy mű, továbbá a művelődési minisztérium is rendszeresen lehetőséget biztosít újabb alkotások megvásárlására. A képek egy részét moszkvai, odesszai, kijevi, lemergi múzeumok ajándékozták a képtárnak, de nem kevés azoknak az alkotásoknak a száma sem, amelyek magángyűjteményekből kerültek a múzeumba.

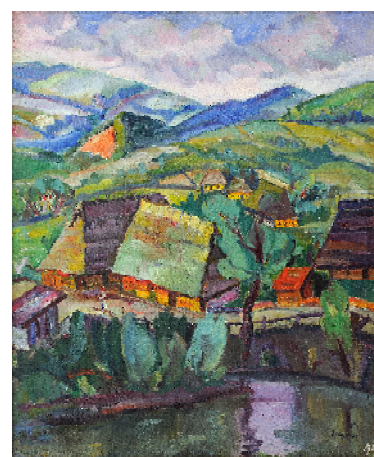
A Boksay-múzeum Ungvár központi részén, a református templomtól nem messze, az egykori vármegyeháza épületében található.

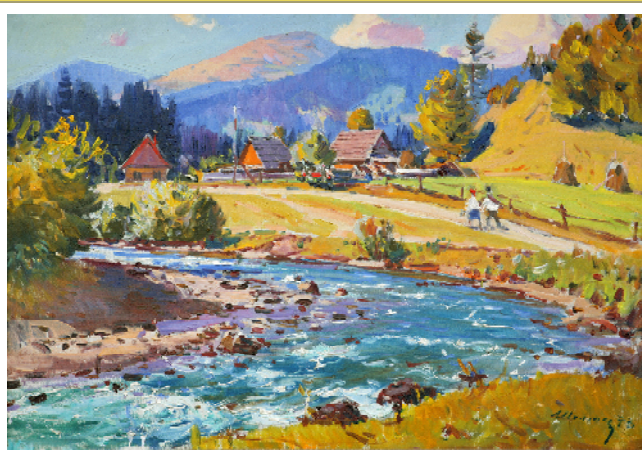
Habda László: *Volóc* (1952)

Boksay József: *A pataknál* (1950)

Erdélyi Béla: *Falu a folyó mellett* (az 1940-es évek vége)

Soltész Zoltán: *A Fekete-Tisza* (1973)